

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE
KATILMA ALACAĞI**

Seda Emine ŞAHİN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Huriye Reyhan DEMİRCİOĞLU

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
MEDENİ HUKUK BİLİM DALI**

KASIM 2022

ankara

HBV

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE KATILMA
ALACAĞI**

Seda Emine ŞAHİN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
MEDENİ HUKUK BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

KASIM 2022

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Seda Emine ŞAHİN

21.11.2022

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE KATILMA ALACAĞI
(Yüksek Lisans Tezi)

Seda Emine ŞAHİN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Kasım 2022

ÖZET

Edinilmiş mallara katılma rejimi, İsviçre hukukundan büyük oranda aynen alınarak 1 Ocak 2002 yürürlük tarihli 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejimine özgü bir alacak olan katılma alacağı, mal rejiminin sona ermesi sonucu doğan, eşe veya mirasçılara diğer eşe ait artık değer, kural olarak, yarısı üzerinde hak sahibi olma imkânı veren kanundan doğan bir alacaktır. Ancak Türk toplumuna özgü koşullar, özellikle aile ve toplum yapısının İsviçre toplumundan farklı olması ve usul kuralları nedeniyle yasal mal rejiminin tasfiyesi ve katılma alacağının belirlenmesi Yargıtay uygulamasında kanuna uygun şekilde yapılmamaktadır. Bu nedenle Yargıtay uygulaması ve doktrinde yer alan görüşler dikkate alınarak Türk toplum yapısına uygun yeni bir yasal düzenleme yapılması ve kanun hükümleri ile uygulama arasındaki farklılıkların giderilmesi gerekmektedir. Bu çalışmamızın amacı, yasal mal rejimine özgü bir alacak olan katılma alacağını, bütün yönleriyle güncel yargı kararları ışığında hükümleri ve sonuçlarını kanun, doktrin ve yargı kararları ışığında ortaya koymaktır. Bu kapsamda; çalışmamızın birinci bölümünde, Türk hukukunda yasal mal rejimi, yasal mal rejiminin süresi, mal grupları, eşlerin malvarlıkları üzerindeki yönetim, yarananma ve tasarruf yetkisi ile malvarlıklarının değerinin belirlenmesi açıklanmıştır. İkinci bölümde, katılma alacağının tanımı, hukuki niteliği, özellikleri ve miktarının belirlenmesi izah edilmiştir. Son bölümde ise, katılma alacağının tarafları, takas edilmesi, ödenmesi, katılma alacağından feragat edilmesi, hakim kararıyla azaltılması veya tamamen ortadan kaldırılması ve zamanaşımı incelenmiştir. Çalışmamızda doktrin çalışmaları ve yargı kararlarından faydalanılmıştır.

Bilim Kodu : 51001
Anahtar Kelimeler : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Katılma Alacağı, Artık Değer, Tasfiye
Sayfa Adedi : 119
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Huriye Reyhan DEMİRCİOĞLU

THE REGIME OF PARTICIPATION IN ACQUIRED PROPERTY CLAIMS OF
PARTICIPATION
(M.Sc. Thesis)

Seda Emine ŞAHİN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES
November 2022

ABSTRACT

The regime of participation in acquired property has been adopted as the legal property regime with the Turkish Civil Code No. 4721, effective January 1, 2002, by taking the Swiss law to a large extent. Participation claim which is specific to the legal property regime, is a claim arising from the law that arises as a result of the termination of the property regime and that allows the spouse or heirs to be entitled, as a rule, to half of the residual value of the spouse. However, due to the conditions specific to Turkish society, especially the fact that the family and society structure is different from Swiss society, and due to the procedural rules, the liquidation of the legal property regime and the determination of the participation claim are not made in accordance with the law in the practice of the Supreme Court. For this reason, it is necessary to make a new legal regulation in accordance with the structure of Turkish society, taking into account the practice of the Supreme Court and the views in the doctrine, and the differences between the provisions of the law and the practice should be eliminated. The aim of this study is to reveal the participation claim, which is a claim specific to the legal property regime, in all aspects in the light of current judicial decisions and its results in the light of law, doctrine and judicial decisions. In this context; In the first part of our study, the legal property regime in Turkish law, the duration of the legal property regime, property groups, the management, injury and disposition powers on the assets of the spouses and the determination of the value of the assets are explained. In the second part, the definition of the participation claim, its legal nature, characteristics and determination of the amount are explained. In the last part, the parties of the participation claim, its exchange, payment, waiver of the participation claim, reduction or elimination by the decision of the judge and the statute of limitations are examined. In our study, doctrinal studies and judicial decisions were used.

Science Code : 51001
Key Words : The Regime of Participation in Acquired Property, Claims of Participation, Residual Value, Liquidation
Page Number : 119
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Huriye Reyhan DEMİRCİOĞLU

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
2. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Genel Olarak Mal Rejimi Kavramı ve Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimi	3
2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Uygulanması.....	5
2.2.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Başlangıcı	6
2.2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi	6
2.2.2.1. TMK m. 225 hükmünde sayılan haller.....	6
2.2.2.2. Diğer haller.....	8
2.3. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiye Türleri	9
2.3.1. Tasfiyenin Anlaşma Yoluyla Yapılması.....	10
2.3.2. Tasfiyenin Tasfiye Davası Yoluyla Yapılması.....	11
2.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları	12
2.4.1. Edinilmiş Mallar	14
2.4.2. Kişisel Mallar	14
2.4.2.1. Kanuna göre kişisel mallar	14
2.4.2.1.1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya	14
2.4.2.1.2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan malvarlığı değerleri	16
2.4.2.1.3. Bir eşin sonradan miras yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri	18
2.4.2.1.4. Bir eşin karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri	19
2.4.2.1.5. Manevi tazminat alacakları	21
2.4.2.1.6. Kişisel mallar yerine geçen değerler	21
2.4.2.2. Sözleşmeye göre kişisel mallar.....	22
2.4.2.2.1. Bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı değerleri	22

	Sayfa
2.4.2.2.2. Kişisel malların gelirleri.....	23
2.5. Malvarlığı Unsurlarının Değerinin Belirlenmesi	23
2.5.1. Sürüm Değeri	24
2.5.2. Gelir Değeri	25
2.5.2.1. Gelir değerinin esas alınmasının koşulları	26
2.5.2.2. Özel haller	28
2.5.3. Malvarlığı Unsurlarının Değerinin Belirlenme Anı	28
3. KATILMA ALACAĞININ TANIMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ÖZELLİKLERİ VE MİKTARININ BELİRLENMESİ.....	31
3.1. Katılma Alacağının Tanımı.....	31
3.2. Katılma Alacağının Hukuki Niteliği	31
3.3. Katılma Alacağının Özellikleri	33
3.3.1. Yasal Mal Rejimine Özgü Olması.....	33
3.3.2. Eşlerin Çalışmasının veya Katkısının Öneminin Olmaması	33
3.3.3. Katılma Alacağının Edinilmiş Malların Toplam Değerine Yönelik Olması	33
3.3.4. Belirsiz Alacak Davasına Konu Olması	35
3.4. Katılma Alacağı Miktarının Belirlenmesi	35
3.4.1. Artık Değerin Hesaplanması	36
3.4.1.1. Artık değer hesabında aktifler	37
3.4.1.1.1. Edinilmiş mallar	37
3.4.1.1.2. Eklenecek değerler	48
3.4.1.1.3. Edinilmiş mal lehine denkleştirme miktarı	55
3.4.1.1.4. Değer artış payı alacağı.....	61
3.4.1.2. Artık değer hesabında pasifler.....	67
3.4.1.2.1. Edinilmiş malların borçları	67
3.4.1.2.2. Kişisel mal lehine denkleştirme miktarı.....	69
3.4.1.2.3. Değer artış payı borcu	71
3.4.2. Artık Değere Katılma	73
3.4.2.1. Kanuna göre artık değere katılma	73
3.4.2.2. Sözleşmeye göre artık değere katılma.....	74
4. KATILMA ALACAĞININ TARAFLARI VE HÜKÜMLERİ	77
4.1. Katılma Alacağının Tarafları	77
4.1.1. Katılma Alacağının Alacaklısı	77

	Sayfa
4.1.2. Katılma Alacağı'nın Borçlusu	78
4.1.2.1. Eş veya ölen eşin mirasçıları	79
4.1.2.2. Eklenecek değerlerden faydalanan üçüncü kişi	80
4.2. Katılma Alacaklarının Takas Edilmesi	83
4.3. Katılma Alacağı'nın Ödenmesi	85
4.3.1. Katılma Alacağı'nın Aynen veya Nakden Ödenmesi	85
4.3.1.1. Katılma alacağı borçlusunun nakden veya aynen ödeme yapabilmesi	86
4.3.1.2. Katılma alacağı alacaklısı tarafından aynen ödeme talep edilebilmesi	88
4.3.1.2.1. Ev eşyası ve/veya aile konutu üzerinde ayni hak talep edilmesi	88
4.3.1.2.2. Paylı mülkiyete konu malvarlığında üstün yarar gereği ayni hak talep edilmesi	92
4.3.2. Katılma Alacağı'nın Muacceliyeti ve Alacağa Faiz Yürütülmesi	93
4.3.3. Katılma Alacağı'nın Ertelenmesi	95
4.3.4. Katılma Alacaklısına Güvence Verilmesi	96
4.4. Katılma Alacağı'ndan Feragat Edilmesi	97
4.5. Katılma Alacağı'nın Hakim Kararıyla Azaltılması veya Ortadan Kaldırılması	99
4.6. Katılma Alacağı'nda Zamanaşımı	102
4.6.1. Katılma Alacağı'nda Zamanaşımı Süresi	102
4.6.2. Katılma Alacağı'nda Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı	105
4.7. Katılma Alacağı'nın Talebine İlişkin Usul Hükümleri	106
5. SONUÇ	109
KAYNAKLAR	113
ÖZGEÇMİŞ	119

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar Açıklamalar

bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
dp.	: Dipnot
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
s.	: sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Yarg.	: Yargıtay
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

1. GİRİŞ

1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile Türk aile hukukunda büyük bir reform gerçekleştirilmiştir. Bu reformlardan biri eşler arasında benimsenen yasal mal rejimine ilişkindir. Buna göre, İsviçre hukukunda 1988 yılında yürürlüğe giren ve İsviçre’de yasal mal rejimi olarak benimsenen edinilmiş mallara katılma rejimi, İsviçre hukukundan büyük oranda aynen alınarak 1 Ocak 2002 tarihi itibarıyla Türk hukukunda uygulanmaya başlamıştır. Böylece, “*edinilmiş mal*” kavramı da Türk hukukundaki kavramlardan biri olmuştur.

Mal rejimleri, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun Aile Hukuku kitabının dördüncü bölümünde 202 ilâ 281. maddeleri arasında düzenlenmiştir. TMK m. 202/I hükmünde yer alan “*Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır*” hükmü gereği, eşlerin sözleşme yapmasına gerek olmaksızın aralarında yasa gereği geçerli olacak mal rejiminin, yeni kanun döneminde edinilmiş mallara katılma rejimi olduğu kabul edilmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejimi, TMK’nın 218 ilâ 241. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Edinilmiş mallara katılma rejimi hukuk sistemimize girmeden ve yasal mal rejimi kabul edilmeden önce, mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi döneminde, ise yasal mal rejimi “mal ayrılığı rejimi”dir. Dolayısıyla 1 Ocak 2002 tarihinden önce evlenen ve bu tarihten sonra da evliliği devam eden eşler arasında geçerli olan yasal mal rejimi, aksi kararlaştırılmamışsa, bu tarihten öncesi için mal ayrılığı rejimi iken bu tarihten sonrası için edinilmiş mallara katılma rejimidir.

Çalışmamızın konusu, “*edinilmiş mallara katılma rejiminde katılma alacağı*”dır. Katılma alacağı, TMK m. 236 hükmünde “*artık değere katılma*” başlığı altında düzenlenmiştir. Katılma alacağı, edinilmiş mallara katılma rejimine özgü olan, bu rejimin tasfiyesi sonucu doğan, eşe veya mirasçılara diğer eşe ait artık değer (kural olarak) yarısı üzerinde hak sahibi olma imkânı veren kanundan doğan şahsi nitelikte bir alacak hakkıdır.

Katılma alacağının talep edilebilmesi için öncelikle eşler arasında yasal mal rejiminin geçerli olması ve yasal mal rejiminin usulüne uygun bir şekilde sona ermesi gerekmektedir. Ayrıca katılma alacağının talep edilebilmesi için edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye edilmesi ve tasfiyeden sonra diğer eşe ait bir artık değer ortaya çıkması gerekir. Gerçekten de, katılma alacağı alacaklısına diğer eşe ait artık değer

(kural olarak) yarısı üzerinde hak sahipliği tanıyan katılma alacağının varlığının ve varsa miktarının tespit edilebilmesi için bir artık değere ihtiyaç vardır.

Artık değer, TMK m. 231/I hükmü gereği, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dâhil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır. Katılma alacağı miktarının belirlenmesi için öncelikle artık değerın hesaplanması gerekmektedir. Özellikle katılma alacağının miktarının belirlenmesi aşamasında, Yargıtay uygulaması ile doktrin görüşleri ve kanun hükümleri arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Bunun nedeninin, Yargıtay'ın içtihat ve kararlarında Türk aile ve toplum yapısına özgü koşulları gözetmesi ve usul kurallarını maddi hukuk düzenlemelerinden önde tutarak karar vermesi olduğu söylenebilir.

Çalışmamızın ilk bölümünde, genel olarak mal rejimi kavramı ve Türk hukukunda yasal mal rejimi ile edinilmiş mallara katılma rejiminin eşler arasında uygulanması açıklanmıştır. Devamla edinilmiş mallara katılma rejiminde tasfiye türleri, mal grupları ve son olarak malvarlığı unsurlarının değerinin belirlenmesi konuları incelenmiştir. Ancak mal gruplarına ilişkin bu kısımda edinilmiş mallara değinilmekle yetinilerek edinilmiş mallara ilişkin detaylı bilgi, çalışmamızın ikinci bölümünde verilmiştir.

İkinci bölümde, öncelikle katılma alacağı tanımlanmış ve katılma alacağının hukuki niteliği ve özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Devamında katılma alacağının miktarının belirlenmesine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Bu kapsamda öncelikle artık değerın hesaplanması ayrıntılı şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bunun akabinde alacaklının tespit edilen artık değere, nasıl ve ne oranda katıldığı incelenmiştir.

Son bölümde ise, öncelikle katılma alacağının tarafları hakkında bilgi verilmiştir. Bu kapsamda katılma alacağının alacaklısı, borçlusu ve alacağın üçüncü kişiden talep edilebilmesi hususları ayrıntılı olarak izah edilmiştir. Akabinde, katılma alacaklarının takas edilmesi, ödenmesi, katılma alacağından feragat edilmesi, katılma alacağının hâkim kararıyla azaltılması veya ortadan kaldırılması ve tabi olduğu zamanaşımı konuları ele alınmıştır.

2. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Genel Olarak Mal Rejimi Kavramı ve Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimi

Mal rejimi, eşlerin evlilik birliğinden önce ve/veya sonra sahip oldukları malvarlığı değerleri üzerindeki hak ve yükümlülüklerini, sorumluluklarını ve evlilik birliği sona erdiğinde bu değerlerin akıbet ve tasarrufunu düzenleyen kurallar bütünüdür¹. Hukuk sistemlerinde eşlerin malları üzerindeki hak ve yükümlülükleri açısından farklılıklar gösteren mal rejimleri düzenlenmiştir. Eşlere kanunda düzenlenen rejimlerden birini kanuna uygun şekilde seçme imkânı tanınmıştır. Bununla beraber, eşlerin mal rejimi açısından belirleme yapmaması durumunda kanun koyucu tarafından tamamlayıcı hukuk kuralı olarak belirlenen mal rejimi belirlenmiştir. İşte eşlerin başkaca bir mal rejimini belirlemediği durumda kanun koyucu tarafından tamamlayıcı hukuk kuralı olarak belirlenen ve malları üzerindeki hak ve yükümlülükleri açısından uygulanan rejime “*yasal mal rejimi*” denir².

Türk hukukunda 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’ndan önce eşler arasında uygulanan yasal mal rejimi, “*mal ayrılığı rejimi*”dir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun yürürlüğe girdiği 1 Ocak 2002 tarihi itibarıyla İsviçre’de yasal mal rejimi olarak kabul edilen ve ile eşler arasındaki eşitlik esasına dayanan “*edinilmiş mallara katılma rejimi*”, İsviçre hukukundan büyük oranda aynen alınarak Türk hukukuna girmiş ve TMK m. 202/I hükmü yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir³.

¹ Zeytin, Z. (2021). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, Ankara, 36; Aydos, O.S. (2016). “Eşlerin Geçmişe Etkili Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilmesi (4722 sayılı Kanun m. 10/III)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (3), 385.

² Öztan, B. (2015). *Aile hukuku*, Ankara, 397; Kılıçoğlu, A. M. (2014). *Katki - Katılma Alacağı (Bilirkişi Raporları, Yargıtay İçtihatları, Tablolar)*, Ankara, 55; Dural, M., Ögüz, T., Gümüş, M. A. (2020). *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku*, İstanbul, 207; Nebioğlu Öner, Ş. (2020). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Aile Konutunun Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XXIV (1), 2020, 173; Kılıç, S. (2017). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Malvarlığı Değerleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 5; Gülcan Sezgin, G. (2018). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 22-23..

³ Akipek Öcal, Ş. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Sonra Erdiren Haller ve Sona Erme Anı”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 461; Kılıç, 2017, 4; Kılınç, A. N., Kılınç A. (2019). “Mehrin Türk Pozitif Hukuku Açısından Yeniden Değerlendirilmesi Gerekliği”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 112; Edinilmiş mallara katılma rejiminin İsviçre Hukukundan büyük oranda alınarak Türk hukukuna kazandırılması sürecine ilişkin taslak, tasarı ve adalet komisyonu aşamaları hakkında detaylı bilgi için bkz. Kılıçoğlu, 2014, 68-74.

Buna göre, kural olarak 1 Ocak 2002 tarihinden önce evlenen ve bu tarihten sonra da evliliği devam eden eşler arasında geçerli olan yasal mal rejimi, bu tarihten öncesi için “*mal ayrılığı rejimi*” iken, bu tarihten sonrası için “*edinilmiş mallara katılma rejimi*”dir. Kural bu olmakla birlikte, Türk Medeni Kanunu’nun kabulünden sonra yayımlanan 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun (Yürürlük Kanununun) m. 10/1 hükmü ile eşlere Türk Medeni Kanunu’nun yürürlük tarihinden itibaren 1 yıllık süre içerisinde, kanunun yürürlük tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, başka bir mal rejimi seçme hakkı tanınmıştır. Ancak belirtilen süre içerisinde yani 1.1.2002 ilâ 31.12.2002 tarihleri arasında mal rejimi sözleşmesiyle başka bir mal rejimi seçilmez ise eşler arasında 1 Ocak 2002 tarihinden önce var olan mal rejimi kendiliğinden sona ererek edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanacağı kabul edilmiştir⁴.

Bunun yanında Yürürlük Kanununun m. 10/3 hükmü ile Türk Medeni Kanunu’nun yürürlük tarihinden itibaren 1 yıllık süre içerisinde eşlere mal rejimi sözleşmesiyle evliliklerinin başından itibaren edinilmiş mallara katılma rejimini geçerli kılmaları imkânı da tanınmıştır. Bu düzenleme haricinde mal rejimi sözleşmeleri yapıldığı tarihten itibaren geçerli olup, mal rejimi sözleşmesi ile yasal mal rejiminin geçmişe etkili olacak şekilde geçerli kılınması mümkün değildir⁵. Ancak doktrinde bazı yazarlar⁶, eşlerin geçmişe etkili mal rejimi sözleşmesi yapma imkânının yalnızca Yürürlük Kanunu m. 10/3 hükmü ile 1 yıl süreyle sınırlı tutulmasının sözleşme özgürlüğü ilkesine aykırı olduğunu, bu 1 yıllık süreden sonra da yasal mal rejimini evliliklerinin başından itibaren uygulayabilme hak ve yetkisine sahip olması gerektiğini ve bunda kamu yararı olduğunu savunmaktadır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile “*edinilmiş mallara katılma rejimi*” yasal mal rejimi olarak kabul edilmekle birlikte, eşlere malları üzerindeki hak ve yükümlülükleri açısından kabul edebilecekleri seçimlik üç tür mal rejimi düzenlenmiştir. Bunlar; mal ayrılığı rejimi (TMK m. 242-243), paylaşımlı mal ayrılığı

⁴ Zeytin, 2021, 101-102.

⁵ Öztan, 2015, 399; Zeytin, 2021, 103-104; Şıpka, Ş., Özdoğan, A. (2020). *Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları*, İstanbul, 3; Özügür, A. İ. (2013). *Mal Rejimleri*, Ankara, 21.

⁶ Bkz. Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 210; Aydos, 2016, 387; Ertaş, Ş. (2014). “Eski Medeni Kanun Zamanında Evlenen Kişilerin Mal Rejimi Tasfiyesinde Bazı Hukuki Sorunlar”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15 (Özel S.), 917).

rejimi (TMK m. 244-245) ve mal ortaklığı rejimi (TMK m. 256-281)'dir⁷. Dolayısıyla eşler, mal rejimi sözleşmesiyle söz konusu üç seçimlik rejimden birini kanunda yazılı sınırlar içerisinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler. Fakat Türkiye'deki evli çiftlerin büyük bir çoğunluğu, aralarında geçerli olan mal rejimini seçmemekte ve yasal mal rejimine tabi olmaktadır. Bu nedenle yasal mal rejimine ilişkin düzenlemeler büyük bir öneme sahiptir.

2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Uygulanması

Katılma alacağı, edinilmiş mallara katılma rejimine özgü olan ve bu rejimin sona ermesi ve tasfiyesi sonucu doğan bir alacaktır. Dolayısıyla katılma alacağının talep edilebilmesi için ön koşul yasal mal rejiminin sona ermesidir.

Bununla beraber eşlerin malları arasında edinilmiş mal-kişisel mal ayrımı yapılabilmesi için rejimin başlangıcının ve sona erme anının doğru şekilde tespiti büyük bir öneme sahiptir⁸. Zira katılma alacağı miktarının tespitinde edinilmiş mallar dikkate alınmakta, kişisel mallar ise paylaşım dışı bırakılmaktadır. Edinilmiş mallar, TMK m. 219/I hükmü gereği her eşin edinilmiş mallara katılma rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir. Dolayısıyla eşlerin edinilmiş mallara katılma rejiminin devamı süresince elde etmedikleri malvarlığı değerleri kişisel mal sayılmaktadır. Ayrıca TMK m. 228 hükmü gereği edinilmiş mallar ile kişisel malların değeri yasal mal rejiminin sona erme anındaki niteliklerine göre belirlenmektedir. Bu nedenlerle, edinilmiş mal-kişisel mal ayrımının yapılabilmesi, değerlerinin tespit edilmesi ve katılma alacağı miktarının belirlenebilmesi için yasal mal rejiminin süresinin bir diğer ifadeyle başladığı ve sona erdiği anın saptanması gerekmektedir.

Bu nedenlerle katılma alacağına ilişkin açıklamalarımıza geçmeden önce yasal mal rejiminin başlangıcı, sona erdiren sebepleri ve sona erme anını açıklamak gerekmektedir.

⁷ Özügür, 2013, 21; Akipek Öcal, 2019, 460; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 208; Zeytin, 2021, 100; Kılıç, 2017, 9; Gülcan Sezgin, 2018, 15.

⁸ Zeytin, 2021, 111; Akipek Öcal, 2019, 465; Gülcan Sezgin, 2018, 46; Köroğlu, E. (2016). "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m. 225)", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XI (1), 230-231.

2.2.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Başlangıcı

Yasal mal rejimi, kural olarak Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce evlenen eşler için yürürlük tarihi olan 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren, bu tarihten sonra evlenen eşler için eşlerin evlenme tarihinden veyahut seçimlik mal rejiminden edinilmiş mallara katılma rejimine geçtikleri tarihten itibaren başlar⁹. Bununla beraber, eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle seçimlik mal rejiminden yasal mal rejimine geçmesi durumunda, sözleşmede başka bir tarih veya şart kararlaştırılmış olması halinde yasal mal rejiminin başlangıcı sözleşmede kararlaştırılan esasa göre belirlenir¹⁰.

Şayet 1 Ocak 2002 tarihinden önce evli olup da evlilik birliği bu tarihten sonra da devam eden eşler, bu süre içerisinde başka bir rejim seçmiş ise edinilmiş mallara katılma rejimi hiç başlamaz. Öte yandan, bu kişilerin Yürürlük Kanununun m. 10/3 hükmünden yararlanarak evliliklerinin başından itibaren edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olmasını kabul etmeleri halinde, yasal mal rejimin başlangıcı 1 Ocak 2002 değil, evlenme tarihleridir.

Eşlerin yasal mal rejiminden mal ayrılığı rejimine geçmeleri durumunda, geçişi gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde eşlerden birinin istemi ile hakim eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir (TMK m. 208/II). Bu durumda mahkeme kararının kesinleştiği tarih itibarıyla eşler arasında yasal mal rejimi başlamış olur¹¹.

2.2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi

2.2.2.1. TMK m. 225 hükmünde sayılan haller

TMK m. 225 hükmüne göre; yasal mal rejimi, eşlerden birinin ölümü, eşlerin başka bir mal rejimi kabul etmesi, mahkemece evliliğin iptaline veya boşanmaya karar verilmesi, mahkeme tarafından mal ayrılığına geçilme kararı verilmesi¹² hallerinde sona erer.

⁹ Şıpka, Özdoğan, 2020, 1; Özüğür, 2013, 23; Zeytin, 2021, 101-102; Kılıçoğlu, 2014, 98; Kılıç, 2017, 28-29.

¹⁰ Zeytin, 2021, 1110; Akipek Öcal, 2019, 465; Gülcan Sezgin, 2018, 46.

¹¹ Akipek Öcal, 2019, 465-466; Zeytin, 2021, 110.

¹² “Olağanüstü mal rejimi” başlığı altında düzenlenen TMK m. 206 gereği, eşlerden her biri, haklı sebeplerin varlığı durumunda evlilik devam ederken mevcut mal rejimin mal ayrılığına dönüştürülmesini ve yasal mal rejimin tasfiyesini mahkemeden talep etme imkânına sahiptir.

Evliliğin iptali veya boşanma veyahut mal ayrılığına geçilme talepli açılan davanın mahkemece reddedilmesi halinde ise, yasal mal rejimi sona ermeyerek hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam eder¹³. Dolayısıyla yasal mal rejiminin mahkeme kararıyla sona ermesi hallerinde, tasfiye davasının görülebilmesi için mahkemece kabul kararı verilmesi ve verilen kararın kesinleşmesi gerekir¹⁴.

Yasal mal rejiminin sona erme ve tasfiyenin başlama anı; ölüm halinde ölüm tarihi, seçimlik rejimlerden birinin kabulü halinde kabul tarihi¹⁵, mahkemece evliliğin iptaline veya boşanmaya karar verilmesi veyahut mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi halinde ise dava tarihidir (TMK m. 225). Başka bir deyişle, yasal mal rejimi, ölüm halinde ölüm olayının gerçekleştiği tarihte, evliliğin iptali ya da boşanma veyahut mal ayrılığına geçilmesi hallerinde ise davanın açılması ile sona erer ve bu tarih itibarıyla de mal rejiminin tasfiyesi talep edilebilir hale gelir¹⁶.

Söz konusu davaların tamamen veya kısmen ıslah edilmesi yasal mal rejiminin sona erme tarihini etkilemez¹⁷. Boşanma davasında HMK m. 133 hükmü kapsamında karşı dava açılması durumunda; her iki dava da kabul edildiyse asıl davanın açıldığı tarih, asıl dava reddedilip karşı dava kabul edildiyse karşı davanın açıldığı tarih yasal mal rejiminin sona erme tarihidir¹⁸. Yabancı mahkemelerce karara bağlanan ve tanıma ve tenfiz yoluyla Türkiye’de geçerli olan mahkeme kararları açısından, yabancı mahkemede açılan davanın tarihi esas alınır¹⁹.

¹³ Öztan, 2015, 522; Özüğür, 2013, 47; Bu durumda, evliliğin iptali veya boşanma veyahut mal ayrılığına geçilme talepli açılan dava sonuçlanmadan açılan yasal mal rejiminin tasfiyesi davası var ise, red kararının kesinleşmesiyle yasal mal rejimine ilişkin dava da HMK m. 115/II hükmü gereği dava şartı noksanlığı nedeniyle usulden reddedilir (Yarg. 8. HD., 2014/19042 E., 2016/1793 K., 03.02.2016 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

¹⁴ Evliliğin iptaline veya boşanmaya veyahut mal ayrılığına geçilmesine ilişkin açılan dava sırasında yasal mal rejiminin tasfiyesine ilişkin dava açılması durumunda, bu mahkemelerce verilen kararın kesinleşmesi beklenir. Başka bir ifade ile, yasal mal rejimini sona erdiren davaların olumlu sonuçlanarak kesinleşmesi mal rejiminin tasfiyesi davasının görülebilirlik ön koşuludur. Kararın kesinleşmesi ile birlikte mal rejimi davası görülmeye devam eder (YHGK, 2013/8-185 E., 2013/1601 K., 27.11.2013 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

¹⁵ Şıpka, Özdoğan, 2020, 3; Köroğlu, 2016, 239; Kılıçoğlu, 2014, 100; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 224; Özüğür, 2013, 47.

¹⁶ Köroğlu, 2016, 232; Zeytin, 2021, 110.

¹⁷ Zeytin, 2021, 111.

¹⁸ Zeytin, 2021, 110.

¹⁹ Tanıma ve tenfize ilişkin açılan davanın tarihinin önemi yoktur (Zeytin, 2021, 112; Şıpka, Özdoğan, 2020, 399); Yarg. 8. HD.’nin görüşü de aynı yöndedir: “...TMK’nun 225/2. maddesi hükmü yabancı mahkeme boşanma kararlarının tanıma ve tenfizinde de uygulanır. Yani eşler arasındaki mal rejimi, boşanma davasının açıldığı tarihte sona erer. Bir yabancı mahkeme kararının tanınması ile o yabancı mahkeme kararının hukuki sonuçları, özellikle kesin hüküm etkisi Türk Hukuku açısından da geçerli hale gelmiş olur...” (Yarg. 8. HD., 2013/12969 E., 2014/10996 K., 29.05.2014 T., karar için

2.2.2.2. Diğer haller

TMK m. 225 hükmünde, eşlerden birinin ölümü, eşlerin başka bir mal rejimi kabul etmesi, boşanma, evliliğin iptali ve mahkemece mal ayrılığına geçiş kararı verilmesi yasal mal rejiminin sona erme halleri arasında sayılmıştır. Ancak hükümde sayılan bu haller dışında yasal mal rejimini sona erdiren başkaca hukuki işlem veya olaylar da bulunmaktadır. Buna göre, TMK m. 225 hükmünde açıkça belirtilmiş olmasa da, şartların oluşması durumunda ölüme benzer hüküm ve sonuçlar doğuran ölüm karanesi (TMK m. 31) ve gaiplik (TMK m. 32) hallerinde de yasal mal rejimi sona erer²⁰.

Bu hallerde yasal mal rejiminin sona erme ve tasfiyenin başlama anı ise; ölüm karanesi halinde ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde kaybolduğu tarih²¹ ve gaiplik halinde ölüm tehlikesi içinde kaybolma veya son haber alma tarihidir²².

Ayrıca bu noktada hemen belirtmek gerekir ki, kişinin ölmüş sayıldığı ölüm karanesinde TMK m. 44 hükmü gereği, o yerin en büyük mülki amirinin emriyle kütüğe ölü kaydı düşülür ve evlilik kendiliğinden sona erer²³. Ancak, gaiplik durumunda TMK m. 32 hükmü gereği gaiplik kararı verilmesi için mahkemeye başvurulması ve evliliğin sona ermesi için TMK m. 131/II hükmü gereği gaiplik başvurusuyla veya ayrıca açılacak bir dava ile evliliğin feshinin istenmesi gerekir. Doktrinde, gaiplik durumunda yasal mal rejiminin sona ermesi için gaiplik talebinin yanında bir de evliliğin feshine ilişkin talepte bulunulmuş olmasının gerekip gerekmediği tartışmalıdır.

Doktrinde bir görüşe göre²⁴, gaiplik durumunda yasal mal rejiminin sona ermesi için, evliliğin feshine ilişkin başvuruda bulunulması, fesih kararı verilmesi ve kararın

bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Aksi yönde görüş için bkz. Gençcan, Ö. U. (2018). *Mal Rejimleri Hukuku*, Ankara, 436.

²⁰ Dural, Öğüz, Gümüş, 2020, 224-225; Akipek Öcal, 2019, 466-468; Öztan, 2015, 519-521; Köroğlu, 234-240; Şıpka, Özdoğan, 3-10; Kılıçoğlu, 2014, 99-100.

²¹ Zeytin, 2021, 112; Köroğlu, 2016, 234.

²² Kılıçoğlu, 2014, 100; Köroğlu, 2016, 238; Özuğur, 2013, 47; Zeytin, 2021, 112-113; Öztan, 2015, 520.

²³ Ölüm karanesi, TMK m. 44 hükmü gereği, bir kimsenin ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde ortadan kaybolması durumunda cesedi bulunamamış olsa dahi kişinin öldüğü kabul edilmesidir. Ölüm karanesi durumunda, o yerin en büyük mülki emirinin emriyle kütüğe ölü kaydı düşülür.

²⁴ Kılıçoğlu, 2014, 100; Özuğur, 2013, 47.

kesinleşmesi gerekir. Evliliğin feshi talep edilmedikçe yasal mal rejimi sona ermez. Mahkemece evliliğin feshine ilişkin verilen kararın kesinleşmesiyle birlikte yasal mal rejimi, ölüm tehlikesi içinde kaybolma anında veya son haber alma tarihinde sona ermiş sayılır.

Doktrinde bir diğer görüşe göre²⁵, yasal mal rejiminin sona ermesi için mahkemece gaiplik kararının verilerek kararın kesinleşmiş olması yeterli olup, ayrıca evliliğin feshine ilişkin başvuruda bulunulması veya bu hususta karar verilmiş olması aranmamalıdır. Bu görüşe göre, gaiplik kararının kesinleşmesi ile birlikte gaiplik kararı geçmişe etkili olarak hüküm ve sonuçlarını doğurur ve mirasın açılmasında olduğu gibi ölüm tehlikesi içinde kaybolma anında veya son haber alma tarihinde yasal mal rejiminin sona erdiği kabul edilir. Zira gaiplik kararı verilmesi ile birlikte gaip eşin mirası açılarak terekenin tasfiyesi gerçekleşeceği için öncelikli tasfiye edilmesi gereken yasal mal rejiminin gaiplik kararı ile sona erdiği kabul edilerek yasal mal rejiminin tasfiyesinin de gerçekleştirilmesi gerekmektedir²⁶. Bize göre de bu görüş isabetli olup, gaiplik kararının hüküm ve sonuçları gözetildiğinde evliliğin feshine ilişkin talepte bulunulmasa dahi yasal mal rejiminin gaiplik kararının kesinleşmesi ile sona erdiği kabul edilmelidir.

2.3. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiye Türleri

Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesiyle birlikte tasfiye aşamasına geçilir²⁷. Tasfiye, eşler veya eşlerin sağ olmaması durumunda mirasçılar arasında yapılır. Tasfiye ile evlilik birliği içerisinde edinilen malların tespit edilip ayrılması, her eşin kendi mallarını alması ve eşlerin birbirlerinden olan artık değere katılma alacağının ve değer artış payı alacağının miktarının belirlenmesi amaçlanır²⁸. Söz konusu mal rejiminin tasfiyesi, tarafların aralarında anlaşması yoluyla veya dava açarak mahkeme kanalıyla gerçekleştirilir.

²⁵ Acabey, 2020, 141; Köroğlu, 2016, 237-238; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 224; Akipek Öcal, 2019, 467; Gülcan Sezgin, 2018, 54; Şıpka, Özdoğan, 2020, 11.

²⁶ Aksinin kabulü halinde, miras hükümleri ile yasal mal rejimi hükümleri arasında uyumsuzluk söz konusu olur (Köroğlu, 2016, 238).

²⁷ Şeker, 2022, 51; Acabey, 2020, 148; Güvenç, Ö., Yazıcı, A. N. M. (2021). "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sözleşmeyle Başka Bir Mal Rejiminin Kabulü ile Sona Ermesi Halinde Artık Değere Katılma Esasını Değiştiren Anlaşmaların Geçerliliği", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (4), 127-128.

²⁸ Zeytin, 2021, 275-276, Acabey, 2020, 149.

2.3.1. Tasfiyenin Anlaşma Yoluyla Yapılması

Eşler aralarında anlaşarak edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesini “*Tasfiye Sözleşmesi*” ile gerçekleştirebilirler²⁹. Tasfiye sözleşmesiyle eşler alacaklarını emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak koşuluyla, diledikleri gibi belirleyebilir veya alacaklarından feragat edebilirler³⁰. Tasfiye sözleşmesine ilişkin kanunda açık bir düzenleme bulunmamakta olup; kural olarak tasfiye sözleşmesinin geçerlilik şekli bulunmamaktadır³¹. Ancak ispat kolaylığı açısından eşlerin sözleşmeyi yazılı yapmasında fayda vardır. Fakat edinilmiş mallara katılma rejiminin boşanma ile sona ermesi durumunda tasfiye sözleşmesinin geçerli olması, sözleşmenin mahkeme tarafından onaylanması ve kararın kesinleşmesine bağlıdır³².

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin kural olarak, arabuluculuk faaliyetine konu edilerek anlaşma yoluyla yapılması mümkündür³³. Zira edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş ve işlemlerden doğan bir özel hukuk uyumsuzluğudur. Ancak bu durumda 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m. 18/II hükmünden faydalanılamaz³⁴. Daha açık ifadeyle, eşler arabuluculuk faaliyeti sonunda edinilmiş mal rejiminin tasfiyesine ilişkin anlaşmaya varsalar dahi, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi ve ilam niteliğinde belge sayılması mümkün değildir. Zira bu anlaşmanın ilam niteliğinde sayılması için mahkemece esasa ilişkin inceleme yapılması, onaylanması ve kararın kesinleşmesi gerekmektedir³⁵. Bu hususta görevli mahkeme ise 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 4 hükmü gereği aile mahkemeleri veya ilgili kanunun m. 2 hükmü gereği bu sıfatla asliye hukuk mahkemeleridir.

²⁹ Acabey, 2020, 148.

³⁰ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 226; Savaş Öztürk, H. (2022). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara, 21.

³¹ Acabey, 2020, 148; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 225.

³² Altunkaya, 2019, 395; Şıpka, Özdoğan, 2020, 480, 482.

³³ Savaş, Öztürk, 2022, 21; Uyumaz, A., Erdoğan, K. (2015). “Aile Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Alternatif Çözüm Yolları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 154; Demircioğlu, H. R. (2015). “Aile Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun Uygulanabilirliği”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 23, 79.

³⁴ Demircioğlu, 2015, 79; Benzer yönde, Uyumaz, Erdoğan, 2016, 155.

³⁵ Demircioğlu, 2015, 79-80.

2.3.2. Tasfiyenin Tasfiye Davası Yoluyla Yapılması

Tarafların tasfiye konusunda anlaşamamaları durumunda, “*Tasfiye Davası*” açmak suretiyle tasfiyenin mahkeme kanalıyla gerçekleştirilmesi talep edilebilir³⁶. Tasfiye davası, eşler veya ölüm halinde ölen eşin mirasçıları tarafından açılabilir.

Tasfiye işlemi, hukuki niteliği itibarıyla yenilik doğurucu bir işlemdir. Tarafların tek taraflı veya karşılıklı olarak tasfiye davası açarak katılma alacağı talebinde bulunması durumunda, mahkemece edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi yapılarak alacak hakkı sahibi lehine katılma alacağına hükmedilir. Dolayısıyla edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi davasında tasfiye işlemi ile yetinilmeyip katılma alacağı talep edilmesi ve alacak hakkına hükmedilmesi nedeniyle söz konusu tasfiye davası bir eda davasıdır³⁷.

4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 4 ve m. 2 hükümleri gereği, söz konusu tasfiye davasına bakmakla görevli mahkeme aile mahkemeleridir. Yetkili mahkeme ise, TMK m. 214 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, “*Eşler veya mirasçılar arasında bir mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, aşağıdaki mahkemeler yetkilidir:*

1. *Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi,*
2. *Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme,*
3. *Diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi.”*dir.

³⁶ Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Akgün Toker, 2022, 88-89; Acabey, 2020, 149.

³⁷ Zeytin, 2021, 276; Aynı yönde Yarg. 8. HD. 2014/13828 E., 2015/22120 K., 09.12.2015 T. ilamında “...Eda davasının mümkün olduğu durumda tespit davası dinlenmez. Bir tespit davasının dinlenebilmesi için davacı tarafın dava açmakta güncel hukuki yararının bulunması gerekir (HMK 106). Dava konusu taşınmazın evlilik birliği içerisinde davalı koca adına tapuda kayıtlı olduğu anlaşılmaktadır. Davacı tarafça evlilik birliği içerisindeki katkıları nedeniyle eda davası niteliğinde olmak üzere mal rejiminin tasfiyesi davası açılması imkan dahilindedir. Bu durumda bu davayı açmakta davacının güncel hukuki yararının bulunduğundan söz edilemez. Bu nedenle davanın hukuki yarar yokluğundan reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde kabul edilmesi isabetli olmamış, bozmayı gerektirmiştir...” şeklinde karar verilmiştir.. Aksi yönde, tasfiye davasının yenilik doğucu nitelikte olduğu yönünde bkz. Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 226; Savaş Öztürk, 2022, 24.

2.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları

TMK m. 218 hükmü gereği yasal mal rejiminde edinilmiş mallar ve kişisel mallar olmak üzere iki tür mal grubu bulunmaktadır³⁸. Eşlerin sahip olduğu malvarlığı değerlerinin bu iki mal grubundan birine özgülenmesi zorunludur³⁹. Kişisel mallar ve edinilmiş mallar yasal mal rejiminin sona erdiği andaki durumlarına göre tespit edilir (TMK m. 228/I). TMK m. 219 hükmünde edinilmiş mallar tanımlanmış ve örnekleme yoluyla sayılmıştır⁴⁰. Kişisel mallar ise, kişisel mal olduğu kabul edilen kişisel mallar ve eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle kabul edebileceği kişisel mallar olmak üzere sırasıyla TMK m. 220 ve 221 hükümlerinde sınırlı sayıda sayılmıştır⁴¹. Kanun koyucunun mal türlerine ilişkin düzenlemeleri emredici nitelikte olup; eşlerin (TMK m. 221 madde hükmünde sayılan mallar dışında) mallarına ilişkin edinilmiş mal veya kişisel mal olması yönünde karar vermeleri mümkün değildir⁴². Bu kural, doktrinde “*mal gruplarının değişmezliği ilkesi*” olarak ifade edilmektedir⁴³.

Eşlerin bir mal grubundan eksilen malvarlığı değerinin yerini başka bir malvarlığı değerinin alması durumunda, eksilen malvarlığı değerinin grubu ne ise yerine geçen malvarlığı değerinin de o mal grubuna ait olduğu kabul edilir⁴⁴. Bu kabule “*ikame ilkesi*” denir⁴⁵. Dolayısıyla ikame ilkesi ve bu ilke kapsamındaki TMK m.

³⁸ Acabey, M. B. (2007). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları – İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9 (Özel S.), 494; Yenice Ceylan, Ö. (2018). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eklenecek Değerler”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, S. 2, 213-243, 214. Acar, edinilmiş mallara katılma rejiminde edinilmiş mallar, kişisel mallar ve paylı mallar olmak üzere üç tür mal grubu olduğunu savunmaktadır. Ancak Acabey’in de ifade ettiği gibi eşlerin TMK m. 222/II veya genel hükümler kapsamında bir malın paylı maliki olması ayrı bir mal grubu oluşturmamaktadır (Acar, F. (2021). *Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı*, Ankara, 216; Acabey, 2007, 495).

³⁹ Şeker, M. (2022). *Bilimsel Çalışmalar ve Güncel Yargıtay Kararlarıyla Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Bağlantılı Konular*, İstanbul, 52; Zeytin, 2021, 115; Kılıç, 2017, 38-39.

⁴⁰ Acabey, 2007, 501; Kılıçoğlu, 2014, 112; Zeytin, 2021, 115; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 217.

⁴¹ Zeytin, 2021, 114; Acabey, 2007, 513; Yenice Ceylan, 2018, 215; Kılıç, 2017, 38; Gülcan Sezgin, 2018, 73; Yıldız, M. B. (2018). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 29; Özdamar, D., Toker, A. G., Kayış, F., Yağcıoğlu, B., Toker, A. T. (2022). *Yasal Mal Rejimi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi) ve Tasfiyesi*, Ankara, 60.

⁴² Zeytin, 2021, 114; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 217; Ancak Yargıtay’ın aksi yönde kararları bulunmaktadır. Buna kapsamda, bir kararında, eşlerin müşterek banka hesabı üzerinde kendi iradeleriyle birbirlerine yarı oranda tasarruf hakkı tanımları halinde aksine anlaşma olmadıkça bu malvarlığı değerinin artık edinilmiş mal sayılmayacağına karar vermiştir (Yarg. 8. HD. 2014/9242 E., 2015/17435 K., 05.10.2015 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴³ Zeytin, 2021, 114; Acabey, 2007, 507; Kılıç, 2017, 38.

⁴⁴ Acabey, 2007, 498; Yerine geçen yeni malvarlığı değerinin kullanma veya elde etme amacı değil, kaynağının hangi mal kesiminden olduğu önemlidir (Acar, 2014, 179-180).

⁴⁵ Zeytin, 2021, 114.

219/II-V ve m. 220/IV hükümleri gereği; edinilmiş malvarlığı değerleri yerine geçen yeni malvarlığı değerleri⁴⁶ edinilmiş mal, kişisel malvarlığı değerleri yerine geçen malvarlığı değerleri ise kişisel mal olarak kabul edilir⁴⁷.

Ancak yeni malvarlığı değeri, hem kişisel hem de edinilmiş malların katkısıyla elde edilmiş ise bu durumda hangi mal grubundan daha fazla katkı yapılmış ise o mal grubuna girer ve daha az katkısı olan mal grubu lehine denkleştirme yapılır⁴⁸. Yeni malvarlığı değerinin mal gruplarının eşit katkısıyla elde edilmiş olması durumunda, malın edinilmiş mal olduğu kabul edilir ve kişisel mal lehine denkleştirme yapılır⁴⁹. Doktrinde bu husus, “*tercih ilkesi*” olarak adlandırılmaktadır⁵⁰

TMK m. 222/III hükmünde yer alan adi karine gereği, bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş maldır⁵¹. Bir malın edinilmiş mal olmadığını iddia eden taraf bu iddiasını ispat etmekle yükümlüdür (TMK m. 222/I). Başka bir deyişle, bir malın kişisel mal niteliğinde olduğunu, edinilmiş mal olmadığını iddia edenin bu iddiasını ispat etmesi gerekmektedir. Söz konusu iddia, tanık dâhil her türlü delille ispat edilebilir. Bir malın eşlerden hangisine ait olduğunu ispat edilememesi durumunda ise ispat edilemeyen mallar eşlerin paylı mülkiyetinde sayılır (TMK m. 222/II). Bu durum uygulamada daha çok eşlerin herhangi bir sicile kayıtlı olmayan ev eşyası, kasadaki para gibi taşınır malları için söz konusu olmaktadır.

Kural olarak eşlerden her biri, diğer eşin yasal mal rejimi sona erdiği anda mevcut olan edinilmiş malları üzerinde hak sahibidir (TMK m. 228/I, m. 235/I)⁵². Eşlerin birbirlerinin kişisel malları üzerinde bir hakkı bulunmamaktadır (TMK m.

⁴⁶ Yeni değer (kaim değer), bir şeyin yok olması veya mülkiyetinin devredilmesi sonucu yerine geçen değerdir. Eğer malvarlığı değerinin yerini yeni bir malvarlığı değeri almamışsa, yani mal tüketilmiş veya karşılıksız temlik edilmiş ise bu durumda yeni değerden bahsedilmez (Acar, 2014, 180, Acabey, 2007, 512).

⁴⁷ Her iki malvarlığı değeri arasında uygun illiyet bağı olması gerekli ve yeterlidir (Acabey, 2007, 512).

⁴⁸ Acar, 2014, 181; Zeytin, 2021, 117; Acabey, 2007, 512; Sarı, S. (2007). *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, İstanbul, 166

⁴⁹ Acabey, 2007, 512; Acar, 2014, 181; Gülcan Sezgin, 2018, 72.

⁵⁰ Kılıç, 2017, 41; Sarı, 2007, 178; Zeytin, 2021, 115

⁵¹ Doktrinde bu adi karine, “edinilmiş mal karinesi” olarak adlandırılmaktadır (Acar, 2014, 184; Kılıç, 2017, 39).

⁵² Esasen burada hak sahipliği, beklenen bir hak olup, kural olarak, mal rejiminin sona ermesi sonrasında yapılan tasfiye sonucu kalan artık değerın yarısı üzerinde nakdi nitelikte katılma alacağı hakkını ifade etmektedir (Acabey, 2007, 493; Sarı, 2007, 102; Şıpka, Ş., Aktepe Artık, S. (2014). “Katılma Alacağı Davası Belirsiz Alacak Davası Olarak Açılabilir Mi?”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16 (Özel S.), 436; Yarg. 8. HD. 2014/5316 E., 2014/11905 K., 10.06.2014 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

231/I, 236/I). Dolayısıyla kişisel mallar, tasfiyeye konu edilemez nitelikte olup paylaşım dışındadır⁵³.

2.4.1. Edinilmiş Mallar

Edinilmiş mal kavramı, Türk hukukuna ilk defa 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile girmiştir. Edinilmiş mallar, kanun koyucu tarafından TMK m. 219 hükmünde tanımlanarak örnekleme yoluyla sayılmıştır. Buna göre, edinilmiş mal, her eşin yasal mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerlerini ifade etmektedir⁵⁴ (TMK m. 219/I). Eşlerden her birinin çalışmasının (emeğinin) karşılığı olan edinimler, sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler, çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen maddi tazminatlar, kişisel mallarının gelirleri, edinilmiş malların yerine geçen değerler ve kanundaki tanıma uyan eşlere ait tüm mallar eşlerin edinilmiş malıdır (TMK m. 219/I,II). Edinilmiş mallara ilişkin detaylı açıklamalara ileri yer verilmiştir⁵⁵.

2.4.2. Kişisel Mallar

Kişisel mallar, TMK m. 220 hükmünde “*kanuna göre*” başlığı altında ve TMK m. 221 hükmünde “*sözleşmeye göre*” başlığı altında sınırlı sayıda belirtilmiştir. Kanun koyucu bu düzenlemesi ile bir kısım kişisel malları doğrudan kendisi belirlerken bir kısmını ise eşlerin tercihinine bırakmıştır. Belirli bir malın kişisel mal olarak kabul edilebilmesi için bunu iddia edenin iddiasını ispatlaması gerekmektedir (TMK m. 222/I).

2.4.2.1. Kanuna göre kişisel mallar

2.4.2.1.1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya

TMK m. 220/I hükmü ile eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya kişisel mal olarak kabul edilmiştir. Bu anlamda eşlerin kıyafetleri, makyaj

⁵³ Gençcan, 2018, 237; Acabey, 2007, 513.

⁵⁴ Her eşin yasal mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleri kural olarak edinilmiş mal olmakla birlikte; kanun koyucu TMK m. 221’de eşlere mal rejimi sözleşmesi ile bazı edinilmiş mallarını kişisel mal sayabilme imkânı tanımıştır.

⁵⁵ Bkz. “3.4.1.1.1. Edinilmiş Mallar” başlığı.

malzemeleri, takıları⁵⁶, telefonları gibi kişisel eşyalar kişisel mallara örnek olarak gösterilebilir⁵⁷.

Doktrinde madde hükmündeki “eşya” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği tartışmalıdır. Doktrinde bir görüş⁵⁸; taşınmaz malların da şartları sağlaması halinde madde hükmüne girebileceğini, bu anlamda ekonomik şartları iyi olan eşin spor yapmak için edindiği bir bina gibi sadece eşin kişisel kullanımına yarayan taşınmaz malların da eşin yalnız kişisel kullanıma yarayan kişisel mal olduğunu savunmaktadır. Bir diğer görüş⁵⁹ ise, madde gerekçesi ve kişisel kullanım şartından hareketle hükümde kastedilen eşyanın yalnızca taşınır mallar olduğunu ifade etmektedir. Kanaatimizce, kanun koyucunun genel kanun düzenlemesinden ayrılarak burada “mal” değil, “eşya” ifadesini kullanması, maddenin gerekçesi ve bir taşınmazın bu kapsamına dahil edilmesi durumunda uygulamada karşılaşılabilecek sorunlar dikkate alındığında hükümdeki “eşya” ifadesinin taşınır mallarla sınırlandırılması daha doğrudur.

Bir malın TMK m. 220/I hükmü kapsamında kişisel mal olarak kabul edilebilmesi için malın, eşlerden birinin “yalnız” kişisel kullanımına yaraması ve diğer aile üyelerinin kullanımı dışında olması gerekir⁶⁰. Anılan madde hükmüne göre, eşin bir eşyasının kişisel mal olarak kabul edilmesi için özgülenme amacının yalnızca eşin kişisel kullanımı kapsamında olması gerekir⁶¹. Eşyanın diğer eş veya aile bireyleri tarafından da olağan ve yoğun şekilde kullanılıyor olması halinde kişisel mal olarak nitelendirilmesi mümkün değildir⁶². Örneğin, eşe ait bilgisayarın diğer eş veya aile üyeleri tarafından da olağan ve yoğun şekilde kullanılıyor olması durumunda söz konusu eşya, kişisel mal sayılmamaktadır.

⁵⁶ Eşlerin takıları kişisel kullanım amacının üstünde yatırım amacıyla edinilmiş ise bu durumda edinilmiş mal olarak değerlendirilir. Bu kapsamda eşlerin yatırım amacıyla aldığı ve kadının da kullanımında olan altın bilezikler kişisel mal niteliğinde değildir (Şeker, 2022, 44; Acabey, 2007, 513; Gençcan, 2018, 240).

⁵⁷ Şeker, 2022, 44; Kılıçoğlu, 2014, 131; Acabey, 2007, 513; Kılıç, 2017, 68.

⁵⁸ Zeytin, 2021, 167; Gençcan, 2018, 239; Gülcan Sezgin, 2018, 73-74.

⁵⁹ Sarı, 2007, 171; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 220; Kılıçoğlu, 2014, 130. Sarı, eşlerden birinin spor yapmasına tahsis edilen binanın, başkaca işlevlerinin de bulunduğu göz ardı edilemeyeceğini, bu nedenle örnekteki tahsisin taşınmaza yalnız kişisel kullanıma yarayan eşya özelliği kazandırmayacağını ifade etmiştir (Sarı, 2007, 171, dp. 172).

⁶⁰ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 220; Acabey, 2007, 514; Gençcan, 2018, 241. Ancak eşyanın üçüncü kişilerle birlikte kullanılıyor olması kişisel mal olma özelliğini etkilemez (Zeytin, 2021, 168; Kılıç, 2017, 69; Gülcan, Sezgin, 2018, 74).

⁶¹ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 220; Yatırım amacı ön planda ise kişisel mal olarak kabul edilemez (Zeytin, 2021, 168).

⁶² Gençcan, 2018, 241; Acabey, 2007, 514.

Diğer yandan söz konusu eşyanın eşlerin mesleğin icrasında kullanılmaması ve gelir getirmemesi gerekir. Dolayısıyla eşlerin mesleğinin icrasında kullandığı veya gelir getiren kişisel malları yalnız o eşin kişisel kullanımında olsa dahi anılan madde hükmü kapsamında kişisel mal değildir⁶³. Bunun yanında, yalnız kişisel kullanıma yarayan eşya olarak kabul edilmesi mümkün olmayan nakit paranın da TMK m. 220/I kapsamında kişisel eşya olması mümkün değildir⁶⁴.

Kişisel kullanıma yarayan eşyanın kişisel mal olarak kabul edilebilmesi için kişisel kullanım amacı olması yeterli olup, bunun için kural olarak kişisel kullanıma yarayan eşyanın hangi mal grubundan karşılandığı önem arz etmemekte ve mal denkleştirmeye tabi olmamaktadır⁶⁵. Ancak malın karşılığı, ailenin sosyo-ekonomik şartlarına uygun makul ihtiyaçlarının karşılanması sınırları içinde değil ise, başka bir deyişle makul ihtiyaç sınırını aşıyor ise malın karşılığının ne şekilde ödendiği önemlidir⁶⁶. Bu durumda TMK m. 230 hükmü gereği edinilmiş mal lehine denkleştirme yapılmalıdır⁶⁷. Örneğin, eşin yasal mal rejimi süresi içerisinde çalışma karşılığı elde ettiği ücret ile ailenin sosyo-ekonomik şartlarına uygun makul ihtiyaç sınırları içinde kişisel kullanımı için aldığı altın kolye denkleştirmeye tabi olmaz iken; sosyo-ekonomik şartlarına uygun olmayan makul ihtiyaç seviyesini aşar düzeyde aldığı mücevher edinilmiş mal lehine denkleştirmeye tabi olur⁶⁸.

2.4.2.1.2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan malvarlığı değerleri

TMK m. 220/II hükmü gereği mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan malvarlığı değerleri kişisel maldır. Bu husus, TMK m. 219/I hükmünden anlaşıldığı gibi, TMK m. 220/II hükmü ile de açıkça düzenlenmiştir. Eşlerin, yasal mal rejimi süresi içerisinde karşılığını vererek elde ettikleri malların edinilmiş mal olduğu karinesi ve eşlere katılma alacağı hakkı tanınması, edinilen mallarda diğer eşin hayat

⁶³ Kılıçoğlu, 2014, 130; Zeytin, 2021, 167; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 220.

⁶⁴ Gülcan Sezgin, 2018, 74; Kılıç, 2017, 69.

⁶⁵ Zeytin, 2021, 167; Gençcan, 2018, 239.

⁶⁶ Gülcan Sezgin, 2018, 74; Acabey, 2007, 515; Zeytin, 2021, 167.

⁶⁷ Acabey, 2007, 515; Gençcan, 2018, 240; Öte yandan eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan kişisel mal, eşin hayatını sürdürebilmesi için zorunlu ise, malın karşılığı ailenin sosyo-ekonomik şartlarına uygun nitelikte olmasa dahi denkleştirme söz konusu olmayacaktır. Eşin hayatını sürdürebilmesi için zorunlu olan ortopedi malzemesi, bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Gençcan, 2018,241).

⁶⁸ Acabey, 2007, 515; Gençcan, 2018, 240; Gülcan Sezgin, 2018, 74-75.

ortaklığı ve kader birliği içerisindeki işbirliği ve iş bölümü kapsamında doğrudan ve dolaylı olarak katkısının olduğu esasına dayanmaktadır⁶⁹. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan malvarlığının kişisel mal kabul edilmesi bu esasın bir sonucudur.

Eşler arasında yasal mal rejiminin başlangıç anı, kural olarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce evlenen eşler için 1 Ocak 2002 tarihi, 1 Ocak 2002'den sonra evlenen eşler için evlenme tarihi veya seçilmiş mal rejiminden edinilmiş mallara katılma rejimine geçtikleri tarihtir⁷⁰. Eşlerin yasal mal rejiminin başlangıç anında mevcut olan tüm taşınır-taşınmaz malları, alacak hakları gibi her türlü malvarlığı değerleri kişisel maldır. Bu malvarlığı değerlerine yasal mal rejiminin başlamasından önce hak kazanılmış olması kişisel mal niteliği taşıması için yeterli olup, malvarlığın iktisap tarihinin önemi yoktur⁷¹. Bununla birlikte, malvarlığı değerinin yasal mal rejiminden önce diğer eş veya üçüncü kişi tarafından yönetiliyor veya kullanılıyor olması da kişisel mal olmasını etkilemez⁷².

Aynı zamanda yasal mal rejiminin temel esasının doğal bir sonucu olarak, yasal mal rejiminin sona ermesinden sonra edinilen mallar da eşlerin kişisel malıdır⁷³. Buna

⁶⁹ Sarı, 2007, 227; Yıldız, 2018, 113; Akbulut, P. E. (2018). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar İle Kişisel Mallar Ayrımı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 116. Eşlerin evlilik öncesindeki mallarının edinilmesinde bir katkısı olması durumunda mal rejimi hükümleri değil, genel hükümler kapsamında değerlendirilir. Evlilik öncesindeki katkılara ilişkin talepler Aile Mahkemelerinin değil, Asliye Hukuk Mahkemelerinin görev alanı içindedir (Gençcan, 2018, 245; Gülcan Sezgin, 2018, 76).

⁷⁰ Bkz. "2.2.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Başlangıcı" başlığı.

⁷¹ Sarı, 2007, 174; Şıpka, Özdoğan, 2020, 93, dp. 28; Acabey, 2007, 515.

⁷² Zeytin, 2021, 170; Kılıç, 2017, 71.

⁷³ Şıpka, Özdoğan, 2020, 16; Kılıç, 2017, 42-43; Mal rejimin sona erme tarihinden sonra edinilen mallar veya ödemeler yasal mal rejimi kapsamında olmadığı için buna ilişkin talepler genel hükümler kapsamında değerlendirilmelidir. Bu hususta verilen YHGK kararı şu şekildedir: "TMK m. 228/I uyarınca; eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır. Bu düzenlemeye göre, eşlerin edinilmiş ve kişisel malları, mal rejiminin sona erdiği tarihteki mevcut halleri ile tasfiyeye girecektir. Düzenlemenin karşıt anlamından anlaşılacağı üzere, mal rejiminin sona ermesinden sonra edinilen mallar, artık edinilmiş mallara katılma rejimine (TMK m. 218) tabi bir mal olarak kabul edilemeyecektir. Eldeki olayda dava konusu 6, 7, 9, 10, 11 ve 3610 nolu parseller mal rejiminin sona ermesinden sonra edinilmiştir. Az yukarıda açıklanan düzenleme karşısında, bu parsellerin edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olmadıkları belirgindir. Bu nedenle davacının bu alacağını 4721 s. TMK'da düzenlenen eşler arasında mal rejimleri hükümleri (TMK m. 202 vd) uyarınca istemesine yasal olanak bulunmamaktadır. Ne var ki, hukuki nitelendirme hakime ait olmakla (HMK m.33) davacının sözü geçen taşınmazlara yönelik isteğinin genel hükümler çerçevesinde değerlendirilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekir." (YHGK, 2014/48 E., 2014/554 K., 30.04.2014 T.), "...Birleşen davaya konu 23 nolu mesken için çekilen kredinin boşanma dava tarihinden sonra ödenen kısmına ilişkin olarak; Mal rejimi boşanma dava tarihi itibarıyla sona ermiştir...Talep, genel hükümlere dayalı olarak alacak niteliğinde olup, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin bulunmadığından... Mahkemece, dava dilekçesinin görev yönünden reddine, bu istekle ilgili davanın görevli ve yetkili genel mahkemeye gönderilmesine (tefrik edilerek yeni esas ile) karar verilmesi gerekirken

bağlı olarak TMK m. 228/II hükmü ile, eşlerden birine sosyal güvenlik veya işgücü kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değer ne olacak idiyse, o miktarın kişisel mal olduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla söz konusu ödemelerin yasal mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme sarkan kısmı, yasal mal rejimin temel esası gereği kişisel mal olmakla birlikte kanun koyucu tarafından TMK m. 228/II hükmünde ayrıca ve açıkça belirtilmiştir.

2.4.2.1.3. Bir eşin sonradan miras yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri

TMK m. 220/II hükmü gereği bir eşin yasal mal rejiminin başlangıcından sonra⁷⁴ miras yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri kişisel maldır. Anılan hükümden hareketle eşlerin yasal mal rejimi süresi içerisinde yasal mirasçılık veya ölüme bağlı tasarruf⁷⁵ yoluyla karşılıksız olarak edindikleri malvarlığı değerleri kişisel mal olarak kabul edilmiştir⁷⁶. Eşin mirası yasal⁷⁷ veya atanmış⁷⁸ mirasçı sıfatıyla ya da vasiyet alacaklısı⁷⁹ sıfatıyla elde etmesi arasında bir fark bulunmamaktadır⁸⁰. Bu anlamda yasal mal rejimi süresi içerisinde eşe karşılıksız olarak üst soyundan miras kalan mallar, patronu tarafından vasiyetname ile bırakılan dükkân, eşlerin TMK m. 220/II hükmü kapsamındaki kişisel mallarına örnek olarak gösterilebilir.

Eşin miras yoluyla elde ettiği malvarlığı değerinin karşılıksız olması malvarlığı değerinin kişisel mal sayılması için önemlidir. Şayet, eş mirasbırakanın yaptığı ölüme

işin esasına girilerek hüküm kurulması doğru değildir...” (Yarg. 8. HD., 2016/202 E., 2016/10960 K. 21.06.2016 T.), kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>.

⁷⁴ Başlangıcından önce elde edilen malvarlığı değerlerinin tamamı zaten mal rejiminin başlangıcında aynı hüküm kapsamında kişisel maldır. Madde hükmünde “sonradan” ifadesi ile yasal mal rejimi süresi içerisinde kazanılması haline vurgu yapılmıştır.

⁷⁵ Ölüme bağlı tasarruf, mirasbırakanın, kendi malvarlığı üzerinde, ölümünden sonra hüküm ve sonuç doğuracak arzu ve isteklerini içeren hukuki işlemdir (Dural, M., Öz, T., (2015). *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku*, İstanbul, 50). Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, vasiyetnameler ve miras sözleşmeleridir (Eren, F. (2020). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 177; Dural, Öz, 2015, 55).

⁷⁶ Zeytin, 2021, 170-171; Acabey, 2007, 516.

⁷⁷ Yasal mirasçı, mirasbırakanın iradesine bakılmaksızın kanun gereği mirasa çağrılmaya hak kazanan kişilerdir (TMK m. 495-501), (Dural, Öz, 2015, 5).

⁷⁸ Atanmış mirasçı, mirasbırakanın bir vasiyetname veya miras sözleşmesiyle terekesinin tamamını veya kesirli bir bölümü için hak sahibi yaptığı, mirasbırakanın iradesiyle mirasa çağrılmaya hak kazanan kişilerdir (TMK m. 516), (Dural, Öz, 2015, 5, 141).

⁷⁹ Vasiyet alacaklısı, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf ile lehine alacak hakkı niteliğinde malvarlığı menfaati kazandırılan kişidir (TMK m. 517), (Dural, Öz, 2015, 143).

⁸⁰ Acabey, 2007, 516.

bağlı tasarruf karşılığında sağlararası bir borç altına girmiş ise, yani ivazlı miras sözleşmesi söz konusu ise, bu durumda borcun ne şekilde ve hangi mal grubundan ödendiğine bakılmalıdır. Eş, ivazlı miras sözleşmesinden doğan borcunu, kişisel maldan karşılamışsa elde ettiği malvarlığı değeri kişisel mal, edinilmiş maldan karşılamışsa edinilmiş maldır⁸¹. Bir kısmının edinilmiş maldan bir kısmının kişisel maldan karşılanması durumunda ise ağırlıkta olan mal grubu lehine denkleştirme yapılır⁸².

2.4.2.1.4. Bir eşin karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri

TMK m. 220/II hükmünde bir eşin karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri kişisel mal olarak sayılmıştır. Yasal mal rejimi süresince karşılığı verilerek alınan malların edinilmiş mal olduğu dikkate alındığında bunun mefhumu muhalifinden bir eşin karşılık vermeden yani karşılıksız (ivazsız) kazandığı malların kişisel mal olduğu hususu anlaşılmaktadır. Bu husus, kanun koyucu tarafından TMK m. 220/II hükmünde ayrıca ve açıkça belirtilmiştir.

Hukuki işlemler bir edim (ivaz) karşılığında ya da karşılıksız (ivazsız) yapılabilirler. Karşı edim (ivaz) karşılığında yapılmayan hukuki işlemlere karşılıksız (ivazsız) hukuki işlemler denir⁸³. Bağışlama karşılıksız hukuki işlemlerin en tipik örneğidir⁸⁴. Dolayısıyla bir eşe bağışlanan mal, TMK m. 220/II kapsamında eşin kişisel malıdır⁸⁵. Örneğin, eşe arkadaşı tarafından doğum gününde hediye edilen altın kolye karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen bir kişisel maldır. Bu türden karşılıksız kazanma, eşin aktifini artıran karşılıksız kazandırma değildir. Burada bağış veya hediye şeklindeki karşılıksız kazandırma bir üçüncü kişi tarafından gerçekleştirebileceği gibi eşler arasında da olabilir⁸⁶. Ancak fiili karine gereği, açık bir bağış iradesi olmaksızın

⁸¹ Sarı, 2007, 175; Kılıç, 2017, 72; Gençcan, 2018, 253; Acabey, 2007, 517-518; Zeytin, 2021, 171; Gülcan Sezgin, 2018, 77.

⁸² Acabey, 2007, 518; Gülcan Sezgin, 2018, 78; Kılıç, 2017, 75.

⁸³ Eren, 2020, 175.

⁸⁴ Kılıç, 2017, 73; Zevkliler, Gökyayla, 2018, 165; Eren, 2020, 175; TBK m. 285/I hükmünde bağışlama sözleşmesi, “*bağışlayanın sağlararası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşmedir*” şeklinde tanımlanmıştır. Aynı hükmün devamında henüz edinilmemiş olan bir haktan feragat etmenin veya bir mirası reddetmenin bağışlama olmadığı, yine ahlaki bir ödevin yerine getirilmesinin de bağışlama sayılmayacağı düzenlenmiştir (TBK m. 285/II, III).

⁸⁵ Zeytin, 2021, 171; Dural. Ögüz, Gümüş, 2014, 208; Acabey, 2007, 518.

⁸⁶ Akçin, F. (2019). “Mal Rejiminin Tasfiyesi Davalarında Yargıtay Uygulamaları”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 160; Acabey, 2007, 518.

eşlerin birbirlerinin mallarına yaptığı katkılar bağış değildir⁸⁷. Zira bağışlamadan söz edebilmek için bağışlayanın bir karşılık almaksızın bağışlananın malvarlığında bir artış sağlamak amacıyla malvarlığından belli bir değeri vermeyi üstlenmesi veya vermesi gerekmektedir⁸⁸. Eşlerin birbirlerinin mallarına yaptığı katkılar ise evlilik birliğinin ömür boyu süreceği inancıyla ortak yaşamı ve ailenin geleceğini güvence altına almak, refah içinde yaşamak amacıyla birliktelikten doğan dayanışma ve karşılıklı güvene dayanarak yapılmaktadır. Bu nedenle eşlerin birbirlerinin mallarına olan katkılarının aksi ispatlanmadıkça bağış olarak kabul edilmesi mümkün değildir⁸⁹.

Ayrıca Yargıtay yerleşik içtihatları gereği eşlerin anne baba gibi yakınlarından elde ettikleri kazandırmalar, resmi kayıtlarda karşı edim karşılığında (ivazlı olarak) elde edilmiş gibi gözüktse dahi, aksi ispatlanıncaya kadar, bu tür işlemlerin gizli bağış olduğu ve bu şekilde elde edilen malvarlığı değerlerinin de TMK m. 220/II kapsamında eşin kişisel malı olduğu kabul edilir⁹⁰.

TMK m. 220/II kapsamındaki karşılıksız kazandırmalar yukarıda açıklandığı gibi eşin aktifini artıracak şekilde olabileceği gibi pasifini azaltacak şekilde de olabilir.

⁸⁷ Akçin, 2019, 156-160; Gençcan, 2018, 264; Özdoğan, A. (2019). “Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Yargıtay Uygulamaları”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 174; Aynı yönde Yarg. 8. HD. 2016/14672 E., 2016/17240 K., 20.12.2016 T. ilamında “...Evlilik birliğinin ömür boyu süreceği inancının hakim olduğu düşüncesiyle, ortak yaşamı ve geleceği güvence altına almak amacıyla, beraberlikten doğan dayanışmayla ve karşılıklı güvene dayanarak, örf ve adete uygun olarak eşlerin birlikte yatırım yapmaları bağış olarak değerlendirilemez. Eşler arasında dayanışma, güven ve sadakat esastır. Gelecekte aile üyelerinin yararlanacakları beklentisiyle birlikte malvarlığı edinme çabaları, eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesiyle sonuçlanmamalıdır. Bu açıklamalar nedeniyle, devredene ağır yükümlülük getiren kazandırmanın bağış olarak değerlendirilmesi için, bağış amacını taşıyan davranış ve iradenin duraksamaya yer vermeyecek şekilde olması gerekir. Bağışlamanın yukarıda açıklanan öğeleri gözetildiğinde, bir eşin diğer eşe ait bir malvarlığına yaptığı her katkının ya da kazandırmanın bağışlama olmayacağı kabul edilmektedir...” şeklinde karar verilmiştir.

⁸⁸ Zevkililer, Gökyayla, 2018, 165.

⁸⁹ Akçin, 2019, 159; Özdoğan, 2019, 174; YHGK 2017/1613 E., 2019/419 K., 09.04.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>.

⁹⁰ Özdoğan, 2019, 172-173; Gülcan Sezgin, 2018, 80-81; Yarg. 8. HD. 2019/1827 E., 2019/7402 K., 11.09.2019 T. ilamında “...Dairemizin yerleşmiş uygulamasına göre; mal rejiminin tasfiyesinden anne ve baba gibi yakınlar tarafından eşlere yapılan temlik işlemleri resmi kayıta bedelle yapılmış gibi gösterilse bile hayatın olağan akışına göre, karşılıksız kazandırma (TMK mad. 220/2) ve bir tür bağış işlemi niteliğinde olduğu; bu nedenle, eşe geçen bu malvarlığının onun kişisel malı olduğu kabul edilse de; bu fiili karinenin aksini, yani parasını vererek gerçek anlamda satın alındığını, tasarrufun karşılıksız kazandırma olmayıp karşılığı verilerek elde edilmiş bir edinim olduğunu, gerçek anlamda bir satış işlemi olduğunu iddia eden eş; başta satış bedelinin ödendiğine ilişkin ödeme kayıtları olmak üzere iddiasını güçlü ve inandırıcı delillerle de ispatlayabilir...” şeklinde karar verilmiştir (karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

Bu anlamda e e ait borcun alacaklısının alacağından feragat etmesi gibi durumlarda eşin karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiğı kişisel mal söz konusudur⁹¹.

2.4.2.1.5. Manevi tazminat alacakları

TMK m. 220/III h k m  gereğı eşlerin manevi tazminat alacakları kişisel maldır. Kişilik değerlerinde kişinin rızası dışında gerçekleşen eksilmeden doęan⁹² manevi tazminat alacağı, diğer eşin veya üçüncü bir kişinin fiilinin sonucu olabilir. Manevi tazminatın kişisel mal olarak nitelendirilmesinde kaynağının ve tazminat yükümlüsünün bir önemi bulunmamaktadır⁹³.

2.4.2.1.6. Kişisel mallar yerine geçen değerler

TMK m. 220/IV h k m  ve ikame ilkesi gereğı kişisel malların yerine geçen değerler kişisel maldır. Dolayısıyla eşin bir kişisel malvarlığı değerini elden çıkarması sonucunda malın yerine geçen bir malvarlığı değeri var ise, yerine geçen yeni değer de kişisel mal olarak kabul edilir. Bu anlamda eşin babasının hediyesi olan arabasını satması sonucu elde ettiğı para, bağı  yoluyla elde ettiğı dükkânın trampa sözleşmesi ile yerine geçen arsa gibi ikame mallar TMK m. 220/IV kapsamında kişisel mallara örnek olarak gösterilebilir.

Ancak eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya niteliğindeki kişisel malın elden çıkarılması sonrası yerine geçen değerin kişisel mal olarak kabul edilmesi için yeni malvarlığı değerinin de TMK m. 220/I h k m ndeki koşulları sağlaması gerekmektedir. Zira malvarlığı değerinin özgülenme amacı ve kullanımının yalnızca eşlerden birinin ihtiyaçlarına yönelik olması kişisel mal sayılması için zorunludur⁹⁴. Söz konusu kişisel kullanıma yarayan malın elden çıkarılarak yeni bir malvarlığı değeri edinilmesi durumunda; yerine geçen malvarlığı değeri, aynı nitelikte yani TMK m. 220/I kapsamında ise yerine geçen değer de kişisel maldır. Fakat yerine geçen kişisel malvarlığı değeri artık kişisel kullanıma yarayan eşya niteliğini haiz değil ise; bu durumda elden çıkarılan kişisel kullanımına yarayan eşyanın kaynağına bakılır.şayet kaynağı edinilmiş mal ise yerine geçen değer de edinilmiş mal kabul edilir⁹⁵.

⁹¹ Acabey, 2007, 518.

⁹² Keskin, D. (2016). *Objektif Manevi Zarar Teorisi Açısından Manevi Tazminat*, Ankara, 142.

⁹³ Gençcan, 2018, 269; Dural,    z, Gümüş, 2020, 221; Kılıç, 2017, 76.

⁹⁴ Dural,    z, Gümüş, 2020, 220; Acabey, 2007, 514.

⁹⁵ Zeytin, 2021, 168; Gençcan, 2018, 242; Gülcan Sezgin, 2018, 75.

Örneğin, bir eşin yasal mal rejimi içinde çalışma karşılığı elde ettiği ücret ile satın aldığı, yalnız kendisinin kişisel kullanımına yarayan bilgisayarını satarak elde ettiği bedel ile ortak kullanıma yarayan bir televizyon satın alması durumunda alınan televizyon edinilmiş maldır.

2.4.2.2. Sözleşmeye göre kişisel mallar

Kanun koyucunun mal gruplarına ilişkin düzenlemeleri emredici olup; kural olarak eşler, bir malın edinilmiş mal veya kişisel mal olmasını kararlaştıramazlar. Ancak TMK m. 221 hükmü bu kuralın istisnasıdır. Bu kapsamda eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı değerlerinin ve kişisel malların gelirlerinin kişisel mal sayılmasını kabul edebilirler.

Ancak eşlerin kanun koyucunun verdiği bu imkânı kullanmaması halinde söz konusu malvarlığı değerleri edinilmiş mal olarak kabul edilir. Başka bir deyişle, eşlerin söz konusu düzenlemeden yararlanarak bu hususta bir mal rejimi sözleşmesi düzenlemedikleri takdirde, söz konusu malvarlığı değerleri edinilmiş mal olarak tasfiyeye dahil edilir.

2.4.2.2.1. Bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı değerleri

TMK m. 221/I hükmü ile eşlere mal rejimi sözleşmesi ile bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerini kişisel mal olarak kabul etme imkânı tanınmıştır. Bu kapsamda diş hekimi eşin muayenehanesindeki tıbbi malzemeleri, piyanist eşin piyanosu, fabrikatör eşin fabrikadaki demirbaşları⁹⁶ ve bunlara benzer malvarlığı değerleri eşler arasında kişisel mal olarak kabul edilebilir⁹⁷.

Kanun koyucu anılan yasal düzenleme ile, yasal mal rejimin sona ermesinden sonra diğer eşin veya mirasçılarının taleplerine karşı, eşin mesleğinin icrası veya işletmesinin faaliyeti için gerekli olan malvarlıklarını korumayı ve işinin devamlılığını sağlamayı amaçlamıştır⁹⁸. Dolayısıyla madde hükmü ile eşler, yalnızca mesleklerini

⁹⁶ Gençcan, fabrikanın demirbaşlarının yanında fabrikanın kendisinin de mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mal olarak kararlaştırılabileceğini savunmaktadır (Gençcan, 2018, 289, dp. 286).

⁹⁷ Benzer yönde örnekler için bkz. Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 221; Acabey, 2007, 525; Kılıçoğlu, 2014, 135.

⁹⁸ Kılıçoğlu, 2014, 135; Acabey, 2007, 525.

sürdürmek veya işletmelerinin faaliyetini devam ettirmek için gereken malvarlığı değerlerini kişisel mal olarak nitelendirebilirler. Bu nitelikte olmayan malvarlığı değerlerini veya elde ettiği kazançlarını TMK m. 221/I hükmü kapsamında kişisel mal kabul etmeleri mümkün değildir⁹⁹.

2.4.2.2.2. Kişisel malların gelirleri

TMK m. 219/II-IV hükmünde kişisel mallarının gelirlerinin edinilmiş mal olduğu düzenlenmiştir. Ancak TMK m. 221/II hükmü ile eşlere, mal rejimi sözleşmesiyle, kişisel mallarının gelirlerinin (doğal veya hukuki semerelerinin) de kişisel mal olmasını, dolayısıyla edinilmiş mallara dahil olmamasını kararlaştırabilme imkanı tanınmıştır¹⁰⁰. Bununla beraber, eşler yapacakları anlaşmada kişisel mallarının gelirlerinin konusunu, miktarını veya zamanını da sınırlayabilirler¹⁰¹.

Bu kapsamda örneğin, bir eşin evlenmeden önce sahibi olduğu şirketten yasal mal rejimi süresinde elde ettiği kar payı, babasından miras kalan evden elde ettiği kira geliri, arkadaşının hediye ettiği yarış atının yeni doğan yavrusu gibi kişisel mallarının gelirleri TMK m. 219/II-IV hükmü gereği edinilmiş mal iken, eşler TMK m. 221/II hükmü kapsamında kişisel mal olmasını kabul edebilirler.

2.5. Malvarlığı Unsurlarının Değerinin Belirlenmesi

Yasal mal rejiminde eşlerin hangi malvarlıklarının dikkate alındığı önemli olduğu gibi malvarlıklarının değerlerinin belirlenmesi de önem arz etmektedir. Yasal mal rejiminde malvarlıklarının değeri, kural olarak malvarlıklarının sürüm değerine göre, istisnai olarak ise gelir değerine göre belirlenmektedir¹⁰². Öte yandan TMK m. 234 hükmü gereği özel haller gerektirdiği durumda gelir değerinin bir miktar artırılması da mümkündür. Doktrinde TMK m. 234 hükmünde göre hakim tarafından belirlenen bu değer, özel durum/hal değeri¹⁰³, hakkaniyet değeri¹⁰⁴ gibi ifadelerle adlandırılmaktadır.

⁹⁹ Kılıçoğlu, 2014, 135; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 222; Acabey, 2007, 525.

¹⁰⁰ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 222; Acabey, 2007, 526.

¹⁰¹ Acabey, 2007, 526; Sarı, 2007, 187.

¹⁰² Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 242; Özuğur, 2013, 68.

¹⁰³ Gençcan, 2018, 297; Zeytin, 2021, 319.

¹⁰⁴ Kılıçoğlu, 2014, 138; Zeytin, Z. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Sürüm, Gelir ve Hakkaniyet Değerleri ile Yargıtay Uygulaması”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), Zeytin, 2019, 384.

2.5.1. Sürüm Değeri

TMK m. 232 hükmü gereği, yasal mal rejiminin tasfiyesinde kural olarak malların sürüm değeri esas alınır. Söz konusu hüküm emredici değil, tamamlayıcı niteliktedir¹⁰⁵. Bu nedenle tarafların anlaşarak malvarlığının başka bir değerinin (kasko değeri, vergi değeri, gelir değeri, kadastro değeri gibi)¹⁰⁶ dikkate alınmasını kararlaştırmaları mümkündür¹⁰⁷. Öte yandan, özellikle denkleştirme ve değer artış payı hesabı yapılırken malın satın alındığı tarihteki değeri de hesaplamada dikkate alındığından bu tarihteki sürüm değerinin tespitinde, taraflarca sürüm değerinden farklı bir fiyata alındığının iddia ve ispat edilmesi durumunda gerçek satın alma değerinin dikkate alınması gerekir¹⁰⁸.

Sürüm değeri, bir malın değerinin belirlendiği anda satın alınması durumunda, olağanüstü piyasa şartları ve sübjektif unsurlar dikkate alınmaksızın ödenmesi gereken, parayla ifade edilen, objektif karşı edim değeridir¹⁰⁹. Sürüm değerinin rayiç değer¹¹⁰ veya piyasa değeri¹¹¹ olarak ifade edilmesi de mümkündür¹¹².

Bir malvarlığının sürüm değeri belirlenirken alışveriş hayatında dikkate alınan tüm özelliklerinin gözetilmesi gerekir. Örneğin, bir taşınmazın sürüm değeri belirlenirken taşınmazın konumu, hukuki durumu, yapısal özellikleri, emsal

¹⁰⁵ Zeytin, 2019, 367.

¹⁰⁶ Şıpka, Özdoğan, 2020, 435.

¹⁰⁷ Zeytin, 2019, 367.

¹⁰⁸ Şıpka, Özdoğan, 2020, 437-438. Bu hususta verilen Yargıtay kararında şu ifadelere yer verilmiştir: “...Mahkemece davalının kişisel katkısı sebebiyle denkleştirme ve katılma alacağı hesabı yapılırken dava konusu meskenin 02.05.2003 alım tarihindeki piyasa sürüm değeri olarak bilirkişi tarafından belirlenen 120.000 TL dikkate alınmış ve hesaplamalar bu değer üzerinden yapılmıştır. Denkleştirme ve katkı hesabında alım tarihindeki dava konusu taşınmazın piyasa sürüm değerinin dikkate alınacağı konusunda tereddüt yoktur. Fakat, bu malın piyasa sürüm değerinden farklı bir fiyata alındığı iddiasının katılma alacağı davasında her türlü delil ile kanıtlanması mümkündür... Dinlenen tanıklar da birbirini doğrular şekilde dava konusu meskenin 57.000-60.000 TL arasında fiyata alındığını bildirmişlerdir. Tüm bu deliller karşısında davacının da imzası bulunan elle yazılı belge ve bu belgeyi destekleyen delillere değer verilerek dava konusu meskenin 57.000 TL bedelle alındığının kabulü ve bu miktarın hesaplamalarda dikkate alınması gerektiği gözden kaçırılarak bilirkişi tarafından belirlenen ve dosyadaki delillerle uyum göstermeyen 120.000 TL nin dikkate alınması doğru olmamıştır...” (Yarg. 8. HD. 2014/7687 E., 2014/18283 K., 14.10.2014 T.; karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

¹⁰⁹ Zeytin, 2019, 366-367; Şıpka, Özdoğan, 2020, 435; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 242; Sarı, 2007, 218.

¹¹⁰ Acar, 2014, 218; Özüğür, 2013, 68.

¹¹¹ Gençcan, 2018, 291; Şıpka, Özdoğan, 2020, 435. Piyasa değeri olarak ifade edildiğinde olağanüstü piyasa şartlarının da dikkate alınabilmesi mümkün olduğu için, sürüm değerinin piyasa değeri olarak ifade edilmesi durumunda olağanüstü piyasa şartlarının dışlanması gerekmektedir. (Zeytin, 2019, 362-363).

¹¹² Zeytin, 2019, 362.

taşınmazlarının satış bedeli gibi birçok unsur dikkate alınarak alanında uzman bilirkişilerce değer tespiti yapılmalıdır¹¹³.

Şirket hissesinin tasfiyeye konu olması durumunda da şirketin sürüm değeri dikkate alınır¹¹⁴. Uygulamada bilirkişiler şirketin değerini belirlerken çoğu zaman kanuna aykırı şekilde, Vergi Usul Kanunu kapsamında düzenlenen mizana dayalı bilanço değeri üzerinden şirketin değerini tespit etmektedirler. Ancak büyük şirketler başta olmak üzere her şirketin sürüm değerinin, salt bilançoya bakılarak belirlenmesi mümkün değildir¹¹⁵. Bu anlamda şirketin faaliyet geliri, müşteri çevresi, piyasadaki konumu, marka değeri, yapmış olduğu sözleşmeler gibi hususların da değer tespitinde dikkate alınması gerekir¹¹⁶.

2.5.2. Gelir Değeri

TMK m. 233/I hükmü gereği,

“bir eşin malik olarak bizzat işletmeye devam ettiği veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini istemeye haklı olduğu bir tarımsal işletme için değer artışından alacağı pay ve katılma alacağı, bunların gelir değeri göz önünde tutularak hesaplanır”.

Bu hüküm ile tarımsal işletmeyi bizzat işleten eşin veya tarımsal işletmenin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini isteme hakkı olan mirasçıların (sağ kalan eş veya ölenin altsoyu) mali açıdan korunması amaçlanmıştır¹¹⁷. Tarımsal işletmenin

¹¹³ Sarı, 2007, 219; Zeytin, 2019, 364, 366.

¹¹⁴ Şıpka, Özdoğan, 2020, 440.

¹¹⁵ Şıpka, Özdoğan, 2020, 158.

¹¹⁶ Sarı, 2007, 219; Şıpka, Özdoğan, 2020, 158, 440; Aynı yönde, Yargıtay da bir kararında şirketlerin gerçek değerinin tespit edilmesi gerektiğini belirterek şu ifadeleri kullanmıştır: “...Bilirkişi raporlarının incelenmesinden, katılma alacağının hesaplanmasında vergi usul kanununca hazırlanan mizana dayalı bilançolar esas alınarak yapılan değerler gözetilmiştir. Ne varki bu tespit edilen değerler tasfiyeye konu şirketlerin sürüm (rayiç) değerini karşılamamaktadır. Ayrıca yukarıda belirtildiği gibi mal rejiminin sona erdiği tarihteki niteliği, seviyesi, ekonomik durumu göz önünde bulundurularak şirketlerin tasfiye tarihindeki değerinin esas alınması gerekirken mal rejiminin sona erdiği andaki durumu göz ardı edilerek raporun düzenlendiği tarih itibarıyla şirketlerin değerlerinin esas alınması doğru olmamıştır. Mahkemece öncelikle yapılması gereken seçilecek şirket değerlendirme konusunda uzman mali müşavir, iktisatçı, şirketler hukuku uzmanı hesap bilirkişilerinden oluşacak bilirkişi heyetinde şirketin mal rejiminin sona erdiği tarihteki yani boşanma davasının açıldığı tarihteki şirketin bilanço, bilgi, belge ve verilerine; şirketin içinde bulunduğu sektörün durumu, tasfiyeye konu şirketin sermaye durumu, varlık yapısı, likitide durumu, gelecekte yaratacağı kar potansiyeli, geleceğe yönelik yapılan planlamalar, şirketin kullandığı teknoloji, makine tesisat durumu, şirketin üretim kapasitesi, aldığı sipariş durumu, marka değeri, şirketin şu an ki ve gelecekteki tahmini performanslarından yararlanılarak ekonominin arz ve talep kurallarına göre şirketin serbest piyasadaki uygun ve makul sürüm değerleri tespit edilmelidir...”(Yarg. 8. HD., 2016/202 E., 2016/10960 K., 21.06.2016 T.; karar için bkz. İnternet: <https://www.kararara.com>).

¹¹⁷ Zeytin, 2019, 383; Sarı, 2007, 221.

gelir değeri, gelir getiren bir tarımsal işletmenin çıplak satış değeri yerine, tarım arazisinin verimliliği, işletme için gerekli mallar, geçmişe dönük elde edilen net geliri ve gelecekte de bu net geliri elde edeceği varsayımı dikkate alınarak hesaplanan ekonomik değerdir¹¹⁸.

Öte yandan TMK m. 233/II hükmü gereği, tarımsal işletmenin maliki veya mirasçıları (sağ kalan eş veya altsoyu), diğer eşe karşı ileri sürebilecekleri değer artış payı veya katılma alacağının, işletmenin gelir değeri yerine sadece sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteme hakkına sahiptir.

TMK m. 233/III hükmü gereği, değerlendirmeye ve işletmenin kazancından mirasçılara pay ödenmesine ilişkin miras hukuku hükümleri (mülga TMK 659-668) kıyas yoluyla uygulanır. Belirtmek gerekir ki, mirasçılara pay ödenmesine ilişkin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümleri 6537 sayılı Kanunun 9. maddesi ile yürürlükten kaldırıldığı için burada 5403 sayılı Kanunda yer alan mirasçılara pay ödenmesine ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla uygulanması gerekir¹¹⁹.

2.5.2.1. Gelir değerinin esas alınmasının koşulları

TMK m. 233/I hükmünün uygulanabilmesinin birinci koşulu, bir tarımsal işletmenin mevcut olmasıdır¹²⁰. Tarımsal işletme, tarım arazisi üzerinde hayvansal veya bitkisel üretime yönelik faaliyette bulunan ekonomik birimlerdir. Bu anlamda, tarımsal arazi üzerinde sebze veya meyve üretimi yapılması, hayvan besiciliği yapılması veya hayvansal ürün (yumurta, süt vb.) üretilmesi gibi faaliyetlerde bulunulması durumunda bir tarımsal işletme söz konusudur¹²¹.

TMK m. 233/I hükmünün uygulanmasının ikinci koşulu, söz konusu tarımsal işletmenin, bir eş tarafından malik olarak bizzat işletilmeye devam edilmesi veya sağ kalan eş ya da altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini isteme hakkı olmasıdır¹²². Yasal mal rejiminin ölüm dışında bir nedenle sona ermesi durumunda hükmün uygulanabilmesi için bir eşin, maliki olduğu, bizzat işlettiği ve işletmeye devam ettiği tarımsal işletmenin bölünmeden kendisine verilmesini isteme

¹¹⁸ Şıpka, Özdoğan, 2020, 442.

¹¹⁹ Zeytin, 2021, 318-319.

¹²⁰ Kılıçoğlu, 2014, 137; Gençcan, 2018, 296 ; Sarı, 2007, 509.

¹²¹ Zeytin, 2019, 380, 382.

¹²² Gençcan, 2018, 296; Sarı, 2007, 509; Sarı, 2007, 220; Kılıçoğlu, 2014, 137.

hakkı olmalıdır¹²³. Bir eşin tarımsal araziyi kendisinin işlemesi veya aktif olarak çalışması ve tarımsal işletmeyi yönetmesi durumunda bizzat işleten olarak kabul edilir. Tarımsal işletmenin bir tüzel kişilik tarafından işletilmesi durumunda bizzat işletme koşulunun sağlanması için eşin, tüzel kişiliğin yönetimindeki konumu ve yönetimde aktif olarak yer alıp almadığına bakılır¹²⁴.

Öte yandan tarımsal işletme malikinin ölmesi durumunda ise, sağ kalan eşin veya altsoyundan birinin tarımsal işletmenin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini isteme hakkı bulunmalıdır. Mülga TMK m. 659 hükmünde terekede bulunan, ekonomik bütünlüğe ve yeterli tarımsal varlığa sahip bir tarımsal işletmenin, işletmeye ehil mirasçılardan birinin istemde bulunması halinde bu mirasçıya gelir değeri üzerinden bölünmeksizin özgüleneceği düzenlenmiştir. TMK m. 659 hükmü, 6357 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılarak 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8. maddesine mirasa konu tarımsal arazileri ve yeter gelirli tarımsal arazileri ile ilgili hükümler eklenmiştir. Bir tarımsal işletmenin, sağ kalan eşin veya altsoyundan birinin kendisine bir bütün olarak özgülenmesini (5403 sayılı Kanundaki ifadesiyle mülkiyetin devrini)¹²⁵ istemesi için 5403 sayılı Kanunda sayılan ehil olma, tarım arazisinin yeter gelirli büyüklüğe ulaşmış olması gibi şartların sağlanması gerekir¹²⁶.

Anılan hükmün uygulanmasının son koşulu ise, özgülenme söz konusu olduğunda diğer eşin veya mirasçıların tarımsal işletmeden kaynaklı değer artış payı veya katılma alacağının bulunması gerekir¹²⁷. Zira tarımsal işletmenin kişisel mal olması durumunda hükmün uygulanması söz konusu değildir.

¹²³ Şıpka, Özdoğan, 2020, 442.

¹²⁴ Zeytin, 2019, 381.

¹²⁵ 30.04.2014 kabul tarihli 6357 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 9. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu değişiklik kanunu ile TMK'daki 659 ila 668 maddeleri yürürlükten kaldırılmakla birlikte, değişiklik kanunun 5. maddesiyle de 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8. maddesine mirasa konu tarımsal araziler ve yeter gelirli tarımsal araziler ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan değişiklikte birlikte özgülenme yerine mülkiyetin devri kabul edilmiştir. Ancak kavramlar farklı olsa da hukuki niteliği itibarıyla temelinde aynı amaca hizmet etmektedirler. (Kartal, B. (2019). "6537 Sayılı Kanun ile 5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'na Getirilen Değişikliklerin Medenî Usûl Hukuku Bakımından İncelenmesi", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27 (3), 846-847).

¹²⁶ Zeytin, 2019, 380.

¹²⁷ Gençcan, 2018, 297; Sarı, 2007, 509; Kılıçoğlu, 2014, 137.

2.5.2.2. Özel haller

TMK m. 234/I hükmü gereği, özel hâller gerektirdiği takdirde TMK m. 233 hükmüne göre hesaplanan gelir değeri, hakim tarafından hakkaniyete göre uygun bir miktarda artırılabilir¹²⁸. Doktrinde hakim tarafından artırım yapılarak belirlenen bu değer, özel durum/hal değeri¹²⁹, hakkaniyet değeri¹³⁰ olarak da ifade edilmektedir. Kanun koyucu 234/II hükmünde; sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, tarımsal işletme kendisine ait olan eşin yaptığı yatırımları veya malî durumunu özel hallere örnek olarak saymıştır¹³¹.

Dolayısıyla hakim, somut olayın özelliklerine göre gerek gördüğü takdirde hesaplanan değer artırılmasına karar verebilir. Ancak tarımsal işletmenin sürüm değeri, hakim takdir yetkisini kullanmasının üst sınırını oluşturur¹³². Başka bir deyişle, hakim sürüm değeri esas alındığında belirlenecek alacak miktarından daha fazla bir artırım yapması mümkün değildir.

2.5.3. Malvarlığı Unsurlarının Değerinin Belirlenme Anı

TMK m. 235/I hükmü gereği, yasal mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılırlar.

Tasfiyenin mahkeme kararıyla yapılması halinde tasfiye anı/tarihi, katılma alacağına ilişkin davanın karar tarihidir¹³³. Bu kapsamda, malvarlıkları yasal mal rejiminin sona erdiği andaki durumu (niteliği, seviyesi vb.) gözetilerek karar

¹²⁸ Şıpka, Özdoğan, 2020, 443; Kılıçoğlu, 2014, 138.

¹²⁹ Gençcan, 2018, 297; Zeytin, 2021, 319.

¹³⁰ Kılıçoğlu, 2014, 138; Zeytin, Z. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Sürüm, Gelir ve Hakkaniyet Değerleri ile Yargıtay Uygulaması”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), Zeytin, 2019, 384.

¹³¹ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 242; Gençcan, 2018, 298; Şıpka, Özdoğan, 2020, 443; Sarı, 2007, 510.

¹³² Zeytin, 2019, 384; Şıpka, Özdoğan, 2020, 444.

¹³³ Acar, 2014, 217; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 243; Zeytin, 2019, 368; Sarı, 2007, 222; Demirel Hazan, H. (2018). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 47; Yargıtay’ın yerleşik içtihatları bu yöndedir: “Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar tasfiye edilir (4721 Sayılı TMK mad.235/1). Eşlere ait kişisel ve edinilmiş mallar, mal rejiminin sonra ermesi anındaki durumlarına (nitelik, seviye, aşama vb.) göre değerlendirilir (TMK mad.228/1). Bu malların, kural olarak tasfiye anındaki (TMK mad.227/1 ve 235/1), sürüm (rayiç) değerleri (TMK mad.232 ve 239/1) hesaba katılır. Yargıtay ve Dairemizin uygulamalarına göre, tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, tasfiye konusu malın karara en yakın tarihteki sürüm değeri belirlenmelidir.” (Yarg. 2. HD., 2014/19870 E., 2016/1924 K., 08.02.2016 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Aksi yönde bir diğer görüşe göre, tasfiye anı, tasfiye kararının kesinleşmesinden sonra fiilen tasfiyenin yapıldığı andır (Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Akgün Toker, 2022, 89).

tarihindeki değeriyle hesaba katılır¹³⁴. Karar tarihinde değerin belirlenmesi mümkün değil ise, karar tarihine en yakın tarihteki değeri dikkate alınmalıdır. Bu durumda mahkemece, karar verilmesine en yakın tarihte uzman bilirkişiden malın değerine ilişkin hesap bilirkişi raporu alınmalıdır¹³⁵. Buradaki karar ile hesap bilirkişi raporu arasındaki sürenin somut olay özellikleri dikkate alınarak olağan ve makul bir süre olması gerekmektedir¹³⁶. Aksi takdirde bilirkişi raporunun hükme esas alınması mümkün olmayıp, raporun güncellenerek güncel değeri üzerinden karar verilmesi gerekir¹³⁷.

Öte yandan yasal mal rejiminin sona ermesinin ardından eşlerin aralarında yasal mal rejiminin tasfiyesine ilişkin tasfiye anlaşması yapmaları da mümkündür. Eşler aralarında anlaşarak tasfiyeyi gerçekleştirmişlerse bu durumda tasfiye anı/tarihi anlaşmanın yapıldığı tarihtir¹³⁸.

¹³⁴ Zeytin, 2021, 306; Şıpka, Özdoğan, 2020, 446.

¹³⁵ Dural, Ögüz, Gümü, 2020, 243; Zeytin, 2019, 228-229; Şıpka, Özdoğan, 2020, 450; Sarı, 2007, 223.

¹³⁶ Zeytin, 2019, 369; Acar, 2014, 218.

¹³⁷ Şıpka, Özdoğan, 451; Şıpka, Aktepe, 2014, 438.

¹³⁸ Sarı, 2007, 222; Demirel Hazan, 2018, 47; Zeytin, 2019, 367.

3. KATILMA ALACAĞININ TANIMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ÖZELLİKLERİ VE MİKTARININ BELİRLENMESİ

3.1. Katılma Alacağının Tanımı

Katılma alacağı, TMK m. 236 hükmünde “*artık değere katılma*” başlığı altında düzenlenen, edinilmiş mallara katılma rejiminin (yasal mal rejiminin) sona ermesi sonucu doğan, eşe veya mirasçılara diğer eşe ait artık değer (kural olarak) yarısı üzerinde hak sahibi olma imkânı veren kanundan doğan bir alacaktır¹³⁹ (TMK m. 236). Başka bir deyişle, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi sonucunda diğer eşe ait artık değer kalması durumunda bu artık değer (kural olarak) yarısı, katılma alacağını ifade etmektedir.

Kanun lafzından hareketle yapılan tanımdan anlaşılabacağı üzere, katılma alacağının talep edilebilmesi için öncelikle eşler arasında yasal mal rejiminin uygulanması ve mal rejiminin sona ermesi gerekir. Bir diğer gereklilik ise, tasfiyeden sonra diğer eşe ait bir artık değer kalmasıdır. Bu nedenle eşler arasında yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanmıyorsa veya yasal mal rejimini sona erdiren hallerden biri gerçekleşmemişse veya yasal mal rejiminin tasfiyesi sonucunda eşlerden herhangi birine ait artık değer kalmamış ise katılma alacağından söz edilememektedir¹⁴⁰.

Katılma alacağını özellikleri ve niteliğinden hareketle de tanımlamak gerekirse; katılma alacağı, eşlerin edinilmiş mallara katılma rejimi süresince emek ve çalışma karşılığı edindikleri malları esas alan, bu malların eşlerin işbirliği ve işbölümü ile ortak katkısı sonucu kazanıldığı görüşüne dayanan, eşin yapmış olduğu bu katkının ekonomik karşılığını vermeyi amaçlayan, yasal mal rejiminin sona ermesi ve tasfiyesi sonucu kalan artık değer yarısı üzerinde eşlere veya mirasçılara hak sahibi olma imkânı veren şahsi nitelikte bir alacak hakkıdır¹⁴¹.

3.2. Katılma Alacağının Hukuki Niteliği

Alacak hakkı, hak sahibine sadece borçludan bir edimi yerine getirmesini talep hakkı veren, borcun ifa edilmemesinden doğan talep haklarını yalnız borçluya karşı

¹³⁹ Öztan, 2015, 527; Sarı, 2007, 227; Şıpka, Özdoğan, 2020, 53; Güvenç, Yazıcı, 2021, 128.

¹⁴⁰ Sarı, 2007, 228; Öztan, 2015, 528; Gençcan, 2018, 1078 vd.

¹⁴¹ Benzer yönde bkz. Sarı, 2007, 215.

kullanılabildiği, bir kişinin başka kişiye karşı sahip olduğu nispi nitelikte bir haktır¹⁴². Nispiilik ilkesi gereği alacak hakkı, yalnızca borç ilişkisinin tarafları arasında hüküm ve sonuç doğurmaktadır¹⁴³.

Katılma alacağı, kural olarak, alacaklının diğer eşten veya ölüm halinde mirasçılardan talep edebileceği bir alacak hakkıdır¹⁴⁴. Dolayısıyla katılma alacağı kural olarak alacağın alacaklısı ve borçlusu arasında hüküm ve sonuç doğurur. Bu nedenle, kural olarak, katılma alacaklısının alacak hakkını, diğer eş veya ölüm halinde mirasçılar dışında birine karşı ileri sürme imkânı yoktur. Ancak bu kural mutlak değildir. İstisna olarak TMK m. 241 hükmündeki şartların gerçekleşmesi halinde üçüncü kişilerden talep edilmesi de mümkün olabilmektedir¹⁴⁵.

Alacak hakkının şahsiliği gereği, kural olarak, katılma alacağı alacaklısının borçludan aynı bir talepte bulunması veyahut tasfiyeye konu edilmiş bir mal üzerinde mülkiyet payı talep etmesi söz konusu değildir¹⁴⁶. Bunun sonucu olarak eşler, yasal sınırlar içerisinde kalmak şartıyla malları üzerinde diledikleri gibi yararlanma ve tasarruf etme hak ve yetkisine sahiptirler¹⁴⁷.

Katılma alacağının konusunun belirli bir miktar para olması¹⁴⁸ sebebiyle, katılma alacağı, Türk Borçlar Kanununun ve İcra İflas Kanununun para borçlarına ilişkin hüküm ve sonuçlarına tabidir¹⁴⁹. Bu nedenle katılma alacağının alacağın temlik yoluyla üçüncü kişilere devredilmesi de mümkündür¹⁵⁰.

¹⁴² Eren, 2020, 54; Sirmen, L. (2021). *Eşya Hukuku*, Ankara, 28-29.

¹⁴³ Yıldırım, 2014, 7; Eren, 2014, 54.

¹⁴⁴ Demirel Hazan, 2018, 10; Kılıçoğlu, 85; Özdoğan, 56; Sarı, 2007, 227; Öztan, 2015, 536; Gençcan, Mal Rejimleri, 885, 895; Zeytin, 2021, 116; Gülcan Sezgin, 2018, 33.

¹⁴⁵ Bkz. “4.1.2. Katılma Alacağının Borçlusu” başlığı; Öztaş, İ. (2011). “Katılma Alacağının Üçüncü Kişiden Talep Edilmesi”, *Legal Hukuk Dergisi*, 9 (98), 554; Okur, S. (2016). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağını Borçlu Eşten veya Borçlu Eşin Mirasçılardan Tahsil Edemeyen Katılma Alacaklısı Eşin TMK m. 241’e Göre Üçüncü Kişilere Karşı Dava Hakkı”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. XI (1).

¹⁴⁶ Gülcan Sezgin, 2018, 32; Kılıçoğlu, 2014, 85; Kuralın istinası için bkz. “4.3.1. Katılma Alacağının Nakden veya Aynen Ödenmesi” başlığı.

¹⁴⁷ Kılıçoğlu, 2014, 86; Kılıç, 2017, 34.

¹⁴⁸ Kılıç, 2017, 33; Altunkaya, M. (2019). “Katılma Alacağının İfası”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 393.

¹⁴⁹ Kılıçoğlu, 2014, 86; Altunkaya, 2019, 393.

¹⁵⁰ Gençcan, 2018, 896; Öztan, B. (2006). *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, Ankara, 454. Yargıtay bir kararında imara aykırı (kaçak) bir yapının ileride kanuna uygun şekilde tamamlanması ihtimaline binaen, alacağın temlik yoluyla katılma alacağına talebinin kabulüne hükmetmiştir (Yarg. 8. HD., 2014/15977 E., 2014/17607 K., 30.09.2014 T.; karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>) (Bu karar dikkate alınarak kaçak yapılar yönünden doğacak katılma alacağının alacağın temlikine konu edilip edilememesine ilişkin değerlendirme için bkz. Atlan, H.,

3.3. Katılma Alacağının Özellikleri

3.3.1. Yasal Mal Rejimine Özgü Olması

Edinilmiş mallara katılma rejimi, Türk Medeni Kanunu’nun 218 ilâ 241. maddeleri arasında düzenleme altına alınmıştır. Katılma alacağı, TMK m. 236 hükmünde “*artık değere katılma*” başlığı altında düzenlenerek yasal mal rejimine özgülennmiştir. Dolayısıyla katılma alacağı, yalnızca yasal mal rejiminin tasfiyesi sonucu doğan, bu mal rejimine özgü bir alacaktır¹⁵¹. Bu nedenle eşlerin seçimlik haklarını kullanarak aralarında başka bir mal rejimini geçerli kılmaları halinde, katılma alacağından söz edilememektedir.

3.3.2. Eşlerin Çalışmasının veya Katkısının Öneminin Olmaması

Yasal mal rejimi, eşlerin yasal mal rejimi süresince emek karşılığında edindikleri malları kapsar¹⁵². Eşler evlilik birliği içerisinde elde ettikleri malvarlığı değerlerini hayat ortaklığı ve kader birliği içerisinde kazandıklarından, bu malların elde edilmesinde diğer eşin işbölümü ve işbirliğinin doğrudan veya dolaylı olarak katkısı olduğu kabul edilir¹⁵³. Bu katkının ekonomik karşılığının ödenmesi amacıyla eşlere katılma alacağı hakkı tanınmıştır¹⁵⁴. Bu nedenle eşin kanuni bir hakkı olan katılma alacağını talep edebilmesi için gelirinin olması veya söz konusu malvarlığının edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına somut bir katkıda bulunması gerekmemektedir¹⁵⁵.

3.3.3. Katılma Alacağının Edinilmiş Malların Toplam Değerine Yönelik Olması

TMK m. 231/I hükmü gereği artık değer, her eşin edinilmiş mallarının toplam değeri dikkate alınarak belirlenir. Dolayısıyla artık değer (kural olarak) yarısını ifade

Yavuz, E. (2017). “Bir Yargıtay Kararı Işığında; İmara Aykırı (Kaçak) Yapının Mal Rejiminin Tasfiyesinde Katılma Alacağına Konu Olması Sorunu”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19 (Özel S.), 527-529).

¹⁵¹ Gençcan, 2018, 885.

¹⁵² Öztan, 2006, 443; Kılıçoğlu, 2014, 72; Zeytin, 2021, 113-114.

¹⁵³ Akbulut, 2018, 116; Şeker, 2022, 89; Sarı, 2007, 227, Yıldız, 2018, 113; Kılıç, 2016, 3.

¹⁵⁴ Sarı, 2007, 227; Gülcan Sezgin, 2018, 27.

¹⁵⁵ Altunkaya, 2019, 392; Aynı yönde karar için bkz. Yarg. 8. HD., 2017/12233 E., 2017/9262 K., 19.06.2017 T. (karar için bkz. İnternet: <https://www.kararara.com>). Konu hakkında aynı yönde kararlar için bkz. Karamercan, F. (2014). *Katki - Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, Ankara, 29 vd.

eden katılma alacağı, her eşin edinilmiş mallarının toplam değerine yöneliktir¹⁵⁶. Bu nedenle katılma alacağı alacaklısının edinilmiş malların yalnızca bir kısmına yönelik talepte bulunması mümkün değildir. Aksi halde, artık değer hesaplanırken edinilmiş mallara ilişkin borçlar düşüleceği için katılma alacağını yüksek almak isteyen alacaklının yalnızca borcu olmayan veya az olan edinilmiş mallara ilişkin talepte bulunması gündeme gelir. Bu durum ise katılma alacağının ve hatta yasal mal rejiminin mantığına ve ruhuna açıkça aykırıdır.

Katılma alacağının yasal düzenlemesi bu şekilde olmakla birlikte, uygulamada usul hukuku gerekçe gösterilerek edinilmiş malların toplam değerine yönelik tasfiye yapılmamaktadır¹⁵⁷. HMK’da düzenlenen tasarruf ilkesi (HMK m. 24), taraflarca getirilme ilkesi (HMK m. 25), taleple bağlılık ilkesi (HMK m. 26) ve harç yatırma zorunluluğuna (HMK m. 120) ilişkin usul hukuku kuralları nedeniyle dava ve talep konusu yapılmayan malvarlıkları, uyuşmazlık konusu olmadığı kabul edilerek ve re’sen araştırma yasağı gereği artık değer hesabında dikkate alınmamaktadır¹⁵⁸. Dolayısıyla Yargıtay uygulamasında artık değer paylaştırılması yani tasfiye değil, her bir malvarlığı değerinin ayrı ayrı paylaştırılması başka bir deyişle her malvarlığı için ayrı ayrı katılma alacağı belirlenmesi söz konusudur¹⁵⁹. Dolayısıyla uygulamada artık değer aktif ve pasifleri dava konusu eşlerin malvarlıklarına göre bir bütün

¹⁵⁶ Katılma alacağı tasfiye davasının konusunu oluşturur ve tasfiye bir bütündür. Fakat uygulama usul hukuku çerçevesinde taleple bağlılık ilkesi gerekçe gösterilerek bu özellik uygulanmamaktadır (Benzer yönde bkz. Kılıçoğlu, 150).

¹⁵⁷ Akçin, 2019, 156; Özdoğan, 2019, 165.

¹⁵⁸ Akçin, 2019, 156; Konu hakkında verilen Yargıtay kararında şu ifadelere yer verilmiştir: “...banka kredisinin boşanma davasının açıldığı tarihten sonraki ödemeleri ile 1147 ada 7 parselde 2 nolu taşınmazın edinilmesinde kullanılan 34 ZP 3173 plaka sayılı aracın satış bedeli olan 17.000 TL’nin kişisel mal olduğu, katılma alacağı belirlenirken davalıya ait bulunan kişisel malın değerinin TMK’nin 230 maddesi gereğince taşınmazın değerinden düşülmesi gerektiği, ancak davalının bu konuda harç yatırmak suretiyle usulüne uygun bir biçimde açılmış bir dava ve isteği olmadığı halde, HUMK’un 74 ve HMK’nin 26. maddesine aykırı olarak Mahkemece, değer artış payı isteği ve davası varmış gibi değerlendirme yapılarak 27.000 TL’nin borç olarak taşınmazın değerinden düşülmesinin doğru olmadığı...” (Yarg. 8. HD., 2018/15523 E., 2019/3468 K., 01.04.2019 T.; karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

¹⁵⁹ Kılıçoğlu, 2014, 150; Özdoğan, 2019, 165-166; Şıpka, Özdoğan, 2020, 252-253; Yargıtay 2. HD. ve 8. HD., katılma alacağının belirli edinilmiş mallara yönelik istenebileceğini kabul etmektedir. Yargıtay 2. HD. Başkanı olarak görev yapan Gençcan ise bu yönde verilen kararları doğru bulmadığını ifade ederek kararlara “karşı oy” vermektedir (kararlar için bkz. Gençcan, 2018, 887 vd.). Böyle bir uygulamanın mal rejiminin tasfiyesine ilişkin kurallarla bağdaşmadığı yönünde bkz. Atlan, H., Yavuz, E. (2017). “Bir Yargıtay Kararı Işığında; İmara Aykırı (Kaçak) Yapının Mal Rejiminin Tasfiyesinde Katılma Alacağına Konu Olması Sorunu”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 19 (Özel S.), 524; Artık değer edinilmiş malların toplam değerine yönelik hesaplanması durumunda, Yargıtay tarafından her bir mal için ayrı ayrı katılma alacağına esas artık değer olup olmadığının tespit edilmesi gerektiği belirtilerek bozma kararı verilmektedir (Yarg. 8. HD., 2016/202 E., 2016/10960 K., 21.06.2016 T.; karar için bkz. İnternet: <https://www.kararara.com>).

olarak yapılmamakta, artık değer sadece dava konusu edilen malvarlığı açısından hesaplanmaktadır¹⁶⁰. Bu nedenle uygulamada yasal mal rejiminin tasfiyesi davalarında, yalnızca belirli malvarlığı değerleri dava konusu yapılarak bu mallar için katılma alacağı talep edilmektedir. Gerçekten de, davacının talep konusunda her bir malvarlığı için ayrı ayrı para alacağı talep etmesi ve harçlandırması aranmaktadır¹⁶¹.

3.3.4. Belirsiz Alacak Davasına Konu Olması

Mal rejiminin tasfiyesi anında mevcut olan mallar, mal rejimi davasının karar tarihindeki değeriyle tasfiyeye girer¹⁶². Dolayısıyla dava açıldığı tarihte alacağın değerinin bilinmesi imkânsızdır. Bu nedenle katılma alacağını konu edinen mal rejiminin tasfiyesi davaları, belirsiz alacak davasının tipik örneğidir¹⁶³(HMK m. 107).

3.4. Katılma Alacağı Miktarının Belirlenmesi

TMK m. 236/I hükmü gereği, eşlerden birine ait artık değer kalması halinde, bu değer (kural olarak) yarısı diğer eşin veya mirasçılarının katılma alacağıdır. Buradan hareketle katılma alacağı miktarının belirlenmesi için esas itibariyle iki aşama bulunmaktadır.

İlk aşama, artık değer hesaplanması ve tespit edilmesidir. Zira “*katılma alacağı*” olarak ifade ettiğimiz kavram esasında “*artık değere katılma alacağı*”dır. Bu anlamda, katılma alacağı miktarının belirlenmesi için öncelikle artık değer var olması ve var olan artık değer miktarının tespit edilmesi gerekir. Yasal rejiminin tasfiyesi sonucunda eşlerden herhangi birine ait artık değer kalmamış olması halinde katılma alacağından bahsetmek mümkün değildir.

İkinci aşama ise, katılma alacağı alacaklısının hesaplama sonucu tespit edilen artık değere nasıl ve ne oranda katılması gerektiğinin belirlenmesidir. Eşlerin TMK m. 237 gereği aralarında mal rejimi sözleşmesi yaparak artık değere katılmaya ilişkin

¹⁶⁰ Özdoğan, 2019, 165; Şıpka, Özdoğan, 2020, 252.

¹⁶¹ Özdoğan, 2019, 167.

¹⁶² Yargıtay da tasfiye tarihini karar tarihi olarak kabul etmektedir (bkz. Yarg. 8. HD., 2018/870 E., 2016/1924 K., 2018/19779 K., 05.12.2018 T.; Yarg. 8. HD., 2016/18502 E., 2018/19972 K., 10.12.2018 T.; kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

¹⁶³ Şıpka, Aktepe, 2014, 439 vd.; Şıpka, Özdoğan, 2020, 77; Gençcan, 2018, 904; Aynı yönde Yargıtay kararı için bkz. Yarg. 8. HD., 2014/19870 E., 2016/1924 K., 08.02.2016 T. (karar için bkz. İnternet: <https://www.karartek.com.tr>).

farklı esas kararlaştırmamaları halinde, TMK m. 236/I gereği katılma alacağı, artık değerın yarısı oranında belirlenir.

Dolayısıyla eşlerin katılma alacağının miktarının belirlenmesi için öncelikle artık varlığı ile değerinin hesaplanması ve sonrasında katılma oranına göre katılma alacağının belirlenmesi gerekmektedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, her iki eşin de katılma alacağının varlığı halinde, TMK m. 236/I hükmü gereği alacaklar takas edilerek tek bir katılma alacağına hükmedilir.

3.4.1. Artık Değerin Hesaplanması

TMK m. 231 hükmü gereği artık değer, eklenmeden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dâhil olmak üzere her eşin¹⁶⁴ edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır. Başka bir ifade ile, yasal mal rejiminin sona ermesi ile birlikte eşlerin malvarlığının tasfiyesi sonucu kalan net miktara artık değer denir¹⁶⁵.

Artık değer; edinilmiş malların, eklenecek değerlerin, edinilmiş mal lehine denkleştirme miktarı ve değer artış payı alacağının toplam değerinden (aktiflerden); edinilmiş malların borçlarının, kişisel mal lehine denkleştirme miktarı ve değer artış payı borcunun toplam değerinin (pasiflerin) çıkarılması ile tespit edilir¹⁶⁶.

Artık değer, her eş için ayrı ayrı hesaplanmalıdır¹⁶⁷. Bununla beraber, eşlerin her ikisinin de alacağı olduğunun belirlenmesi durumunda, TMK m. 236/I hükmü gereği eşlerin katılma alacakları ayrı ayrı ödenmez ve karşılıklı alacaklar takas edilir¹⁶⁸.

¹⁶⁴ Kanun koyucu madde hükmünde “her eşin” ifadesi ile tasfiyenin iki taraflı yapılması gerektiğini belirtmiştir. Fakat kanun koyucunun bu açık iradesine rağmen uygulamada usul hukuku (harç vb.) gerekçe gösterilerek mal rejiminin tasfiyesi davalarında tek taraflı tasfiye yapılmaktadır.

¹⁶⁵ Acabey, 2020, 165; Şıpka, Özdoğan, 2020, 251.

¹⁶⁶ Zeytin, 2021, 322-324; Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 109-110; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 243-244; Gülcan Sezgin, 2018, 101; Ancak doktrinde bazı yazarlar artık değerın hesabında değer artış payı alacağını artık değerın aktifine dahil etmemektedir (Kılıçoğlu, 2014, 138-143; Acar, 2014, 220-221, 260-261; Şıpka, Özdoğan, 2020, 252-252; Öztan, 2015, 528). Kanaatimizce, yasal mal rejimi süresi içerisinde bir eşin bir mal grubundan diğer eşin mal grubunda yer alan bir malvarlığına katkıda bulunması halinde, bu katkıların da katkı yapan ve katkı yapılan mal grubuna göre şartları taşıyorsa artık değer hesabının aktifine eklenmesi gerekir (Aynı yönde bkz. Zeytin, 2021, 322-323; Baygın, C. (2019). “Değer Artış Payı Alacağı ile Katılma Alacağı Arasındaki İlişki”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 119).

¹⁶⁷ Öztan, 2015, 527; Gülcan Sezgin, 2018, 102; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 243; Güvenç, Yazıcı, 2021, 128; Şahan, G. (2018). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme (TMK. md. 230)”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 73.

¹⁶⁸ Ancak, Yargıtay uygulamasında kanunun açık hükmüne uyulmamakta takas def’i ileri sürülmedikçe re’sen takas yapılmamaktadır (Kılıçoğlu, 2014, 150; Akçin, 2019, 156; Özdoğan, 2019, 168).

Eşlerin karşılıklı katılma alacaklarının az olan tutarında sona ermesi sonucu tek bir alacağa hükmedilir¹⁶⁹.

Artık değerın hesaplanması sonucu eksik değer ortaya çıkması durumunda, TMK m. 231/II hükmü gereğı değer eksilmesi göz önüne alınmaz. Söz konusu eksik değer, sıfır kabul edilerek hesaba katılır¹⁷⁰. Dolayısıyla artık değere katılma yalnızca pozitif değere ilişkin olup, negatif değere katılma söz konusu değildir¹⁷¹.

3.4.1.1. Artık değer hesabında aktifler

Artık değer hesabında aktifler; edinilmiş mallar (TMK m. 219), eklenecek değerler (TMK m. 229), edinilmiş mal lehine denkleştirme miktarı (TMK m. 230) ve değer artış payı alacağı (TMK m. 227) olmak üzere dört kalemden oluşmaktadır¹⁷².

3.4.1.1.1. Edinilmiş mallar

TMK m. 219/I hükmü gereğı edinilmiş mal, her eşin yasal mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir. Bir eşin bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal sayılır (TMK m. 222/III). Kanun koyucu TMK m. 219/II hükmünde “*bir eşin edinilmiş malları özellikle şunlardır*” ifadesi ile bir takım edinilmiş mallara kanun hükmünde yer vermiştir. Madde hükmünde sayılan edinilmiş mallar, sınırlı sayıda değildir¹⁷³. Bu nedenle TMK 219/I hükmünde yer alan tanıma uygun her malın edinilmiş olarak nitelendirilmesi mümkündür.

Yasal mal rejiminin sona erdiği tarihte mevcut olan edinilmiş malvarlığı değerleri, artık değer hesabının aktifine eklenir¹⁷⁴. Dolayısıyla artık değerin hesabında bu malvarlığı değerlerinin aktife eklenebilmesi için bunların tüketilmemiş olması veya yerine başka bir malvarlığı değerinin geçmiş olması gerekir. Aksi takdirde tüketilmiş bir edinilmiş mal için herhangi bir alacak talebi ileri sürülmesi veya bunların artık değer hesabında dikkate alınması kural olarak mümkün değildir. Ancak TMK m. 229 hükmünde düzenlenen eklenecek değerler, bu kuralın istisnasını oluşturur.

¹⁶⁹ Sarı, 2007, 228; Zeytin, 2021, 325.

¹⁷⁰ Dural, Ögüz, Gümüş, 20120, 244; Acar, 2014, 220.

¹⁷¹ Acar, 2014, 220; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 244; Şıpka, Özdoğan, 2020, 257.

¹⁷² Acabey, 2020, 165; Zeytin, 2021, 322-323; Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 109-110; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 243; Gülcan Sezgin, 2018, 101.

¹⁷³ Kılıçoğlu, 112; Acabey, 2007, 501; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 217.

¹⁷⁴ Öztan, 2006, 452; Kılıçoğlu, 111. Eşlerin yasal mal rejiminin sona erdiği tarihten sonraki elde ettiği mallar, kişisel maldır (Kılıçoğlu, 98).

Edinilmiş mallar aktife eklenirken, yasal mal rejiminin sona erdiği andaki durumuna (niteliği, seviyesi vb.) göre değerlendirilir. Malın sona erme tarihindeki durumu gözetilerek tasfiye anındaki (TMK m. 235/I) değeri (TMK m. 232, 233) esas alınmaktadır¹⁷⁵.

Edinilmiş malların unsurları

Edinilmiş malların tanımından hareketle denilebilir ki; bir malın edinilmiş mal olarak değerlendirilebilmesi için başlıca iki unsurun varlığı gerekmektedir. Bunlardan birincisi malın yasal mal rejiminin devamı süresince elde edilmiş olması, ikincisi malın karşılığının verilerek kazanılmış olmasıdır.

Yasal mal rejiminin devamı süresince elde edilmiş olması

Bir malın edinilmiş mal olarak değerlendirilebilmesi için gereken unsurlardan ilki, yasal mal rejiminin devamı süresince elde edilmiş olmasıdır. Dolayısıyla yasal mal rejiminin başlamasından önce ve sona ermesinden sonra edinilen mallar edinilmiş mal değildir¹⁷⁶. Yasal mal rejiminin başlangıç ve sona erme tarihine ilişkin açıklamalara yukarıda detaylı olarak yer verildiğinden tekrara düşmemek adına yollamada bulunmakla yetiniyoruz¹⁷⁷.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, malın edinilmiş mal olarak kabul edilebilmesi için yasal mal rejimi süre içerisinde hak edilmiş olması yeterlidir¹⁷⁸. Dolayısıyla eşin

¹⁷⁵ Aynı yönde Yarg. 2. HD., 2014/19870 E., 2016/1924 K., 08.02.2016 T. ilamında “Mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar tasfiye edilir (4721 Sayılı TMK mad.235/1). Eşlere ait kişisel ve edinilmiş mallar, mal rejiminin sonra ermesi anındaki durumlarına (nitelik, seviye, aşama vb.) göre değerlendirilir (TMK mad.228/1). Bu malların, kural olarak tasfiye anındaki (TMK mad.227/1 ve 235/1), sürüm (rayiç) değerleri (TMK mad.232 ve 239/1) hesaba katılır. Yargıtay ve Dairemizin uygulamalarına göre, tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, tasfiye konusu malın karara en yakın tarihteki sürüm değeri belirlenmelidir.” ifadelerine yer verilmiştir, karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>.

¹⁷⁶ Sarı, 2007; 136; Kılıç, 2017, 42.

¹⁷⁷ Bkz. “2.2. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN SÜRESİ” başlığı.

¹⁷⁸ Zeytin, 2021, 122; Yargıtay da kararlarında alacak hakkının hangi anda kazanıldığını gözeterek sonuca varmaktadır: “...mal rejimi devam ederken davalı tarafça 20.01.2014 tarihinde emeklilik talep dilekçesinin verildiği, 14.02.2014 tarihinde İçişleri Bakanlığı'nca "olur" verildiği, 18.02.2014 tarihinde de emekli olmakla meslektan ilişkisinin kesildiği bildirildiğine göre, davalının mal rejiminin sona erdiği 19.02.2014 tarihinden önce emeklilik ikramiyesine hak kazandığının kabulü gerekir. Her ne kadar ödeme davalıya yapılmak üzere ... tarafından mal rejiminin sona ermesinden sonra 10.03.2014 tarihinde davalının bankadaki hesabına yatırılmışsa da, bu durum, az yukarıda belirtilen belgeler karşısında mal rejiminin sona erdiği sırada emeklilik ikramiyesinin mevcut olduğu sonucunu değiştirmez...” (Yarg. 8. HD., 2019/71 E., 2019/467 K., 16.01.2019 T.; karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Ayrıca bkz. (Yarg. 8. HD., 2014/15977 E., 2014/17607 K., 30.09.2014 T.; karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

üçüncü kişilerdeki yasal mal rejimin sona erdiği anda muaccel olmakla birlikte tahsil edilememiş alacakları edinilmiş mal kabul edilebilir¹⁷⁹. Esasında burada edinilmiş mal bulunmakta olup; ileride tahsil edilip edilemeyeceği belirsizdir. Katılma alacağı davasının yargılaması devam ettiği süre içerisinde alacağın tahsil edildiği kanıtlanırsa artık değer hesabında dikkate alınacaktır. Ancak bu süre içerisinde tahsil edilemez ise bu alacağın katılma alacağı oranında katılma alacaklısına temlik edilmesine karar verilmelidir. Bu noktada TBK m. 185 hükmünde yer alan kanuni temlik hükümleri uygulanır¹⁸⁰.

Ayrıca yasal mal rejimi süresi içerisinde karşılığının ödenmiş olması yeterli olup, şartları oluşmuş ise malın zilyetliğinin hangi tarihte devredildiğinin bir önemi yoktur¹⁸¹. Buradan hareketle, bedeli mal rejimi sürecinde ödenen ancak zilyetliği mal rejiminin sona ermesinden sonra devredilen mallar veya üçüncü kişinin mülkiyetinde olmasına rağmen esasında eşe ait olduğu tespit edilen mallar edinilmiş mal kabul edilerek tasfiyede dikkate alınır¹⁸². Malın gerçekte eşe ait olduğu ispatlanan harici satın almalar bunun en tipik örneğidir¹⁸³.

¹⁷⁹ Özdoğan, 2019, 181; Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 57; Kılıç, 2017, 50-51.

¹⁸⁰ Kılıçoğlu, 2014, 113; Aynı yönde Yargıtay görüşü ve kararı için bkz. Özdoğan, 2019, 179-181

¹⁸¹ Şıpka, Özdoğan, 97.

¹⁸² Zeytin, 2021, 295-296; Konuya ilişkin verilen Yargıtay kararında "...haricen satın alınan taşınmaz üzerindeki binanın evlilik birliği içinde inşa edildiği hususunda taraflar arasında bir çekişme bulunmadığına göre; TMK'nun 219. maddesi uyarınca, taşınmazın arsası (zemini) edinilmiş mal niteliğinde olmamakla birlikte, üzerindeki binanın edinilmiş mal niteliğinde olduğunun kabulü gerekir. Taşınmazın üçüncü kişi adına kayıtlı olması, üzerindeki binanın edinilmiş mal niteliğini ortadan kaldırmayacağından; mahkemece, toplanan delillerin sonucuna göre istek hakkında bir karar vermek gerekirken, yazılı şekilde davanın reddine hüküm kurulması doğru olmamıştır..." şeklinde karar verilmiştir.

¹⁸³ Resmi kayıtlarda üçüncü bir kişinin malik olduğu gözükmesine rağmen gerçekte malın eşe ait olduğu iddiasının duraksamaya yer vermeyecek şekilde ve usulüne uygun ispat araçlarıyla ispatlanması gerekmektedir. Yarg. 8. HD., 2013/10650 E., 2014/8995 K., 08.05.2014 T. kararına konu olan bir uyuşmazlıkta, davacı taraf uyuşmazlık konusu aracın evlilik birliği içinde satın alınmasına rağmen trafik sicilinde devrinin yapılmadığı iddiasıyla malın edinilmiş mal olarak dikkate alınması yönünde talepte bulunmuş, davalı ise aracı satın almadığını aracın arkadaşına ait olduğunu iddia ederek davanın reddini savunmuştur. Yerel mahkemece dava konusu aracın davalı adına kayıtlı olmadığı, resmi kaydın aksinin takdiri delil olan tanık beyanı ile ispatlanamayacağı, aracın davalıya ait olduğunun tanık beyanlarından tam olarak anlaşılmadığı, aracın kasko bedelinin birkaç kez davalı tarafından ödenmesinin ve aracın bir süre davalı tarafından kullanılmasının sicil kaydının aksinin ispatlandığı anlamına gelmeyeceğini ileri sürerek davanın reddine karar verilmiştir. Davacının temyiz talebi üzerine, Dairece; her ne kadar araç kayden davalı adına kayıtlı değilse de tanık beyanları ve aracının kasko bedelinin davalı tarafından ödenmesi hususları gözetilerek evlilik birliği içinde edinildiğini kabul ederek edinme tarihine göre katkı payı alacağı veya katılma alacağının belirlenmesine karar verilerek yerel mahkemede verilen karar bozulmuştur. Ancak yerel mahkeme, kararında direnmiştir. Direnme yolu ile, Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, üçüncü kişi adına kayıtlı olan aracın davalı tarafından evlilik birliği içinde edinildiğinin kanıtlanıp kanıtlanmadığı noktasında incelenmiştir. YHGK 2017/1555 E., 2019/561 K., 14.05.2019 T. kararı ile, trafik sicil kayıtlarının resmi sicillerden olup aksi kanıtlanabilir ise de eldeki

Öte yandan, malın bedelinin bir kısmının yasal mal rejimi süresi içinde bir kısmının yasal mal rejimi süresi dışında ödenmiş olması halinde ödemenin çoğu veya yarısı yasal mal rejimi süresi içerisinde yapılmış ise bu mal da edinilmiş maldır. Örneğin, bir taşınmazın krediyle alınması ve kredi borcu ödemelerinin bir kısmının mal rejiminin devamı süresince, daha az bir kısmının da daha sonraki tarihlerde yapılması durumunda taşınmaz edinilmiş mal olarak kabul edilir. Bunun yanında borcun daha az kısmının 1 Ocak 2002 tarihinden önce eşler arasındaki mal ayrılığı rejimi döneminde, bir kısmının ise bu tarihten sonra yani edinilmiş mallara katılma rejimi döneminde yapılmış olması durumudur¹⁸⁴.

Malın karşılığının verilerek kazanılmış olması

Bir malın edinilmiş mal olarak değerlendirilebilmesi için gereken ikinci unsur ise, malın karşılığı verilerek yani ivazlı olarak kazanılmış olmasıdır¹⁸⁵. Burada malın karşılığının edinilmiş mal türünden bir karşılık olması zorunludur¹⁸⁶. Ancak karşılığın ne şekilde verildiğinin önemi yoktur. Dolayısıyla malın emekle, fikri ürünle veyahut başka bir ivaz ile elde edilmiş olması mümkündür. Örneğin; ölünceye kadar bakma

davada bu sicil kaydının doğru olmadığına davacı tarafından ispatlanamadığı gerekçesiyle direnme kararının onanmasına oy çokluğuyla karar verilmiştir. (Yarg. 8. HD., 2013/10650 E., 2014/8995 K., 08.05.2014 T.; YHGK 2017/1555 E., 2019/561 K., 14.05.2019 T.; kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

¹⁸⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda bu husus detaylı olarak açıklanmıştır: “...eşler, 10.09.1973 tarihinde evlenmiş, 11.04.2011 tarihinde açılan boşanma davasının kabulüne ilişkin hükmün 29.04.2013 tarihinde kesinleşmesiyle boşanmışlardır. Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK m. 225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden 4721 sayılı TMK'nın yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (MK m. 170), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4722 sayılı Kanun m. 10, TMK m. 202/1). Tasfiyeye konu 912 ada 1 parseldeki D:21/6 nolu bağımsız bölüm, kooperatife üye olunmak suretiyle edinilmiş, davalı tarafından 28.01.1999 tarihinde kooperatifin üyeliği devralınmış, 02.10.2009 tarihinde ferdileşme yoluyla davalı eş adına tescil edilmiştir. Tasfiyeye konu taşınmazın kooperatif üyeliği yoluyla edinilmesi hâlinde, kooperatife yapılan ödemelerden ve bu ödemelerin isabet ettiği dönemlerden hareketle, mal rejiminin tasfiyesi ile eşlerin alacak miktarları belirlenmelidir. Kooperatif ödemelerinin 743 sayılı MK'nın 170. maddesi gereğince mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu 01.01.2002 tarihinden önceki dönemde yapılmış olması durumunda, eşler lehine katkı payı alacağı, 4721 sayılı TMK'nın 202/1. maddesi gereğince edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 01.01.2002 tarihinden sonraki dönemde yapılan bölümler yönünden ise değer artış payı ve/veya artık değere katılma alacağı hakkı doğabilecektir. Kooperatif ödemelerinin bir kısmının mal ayrılığı, bir kısmının da edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemlerde yapılması halinde; mal ayrılığı dönemindeki ödemelere diğer eşin yaptığı katkı oranı, daha sonra geçerli olacak edinilmiş mallara katılma rejimine kişisel mal olarak geçeceği kabul edilmektedir...”, (YHGK, 2017/1618 E., 2019/1370 K., 17.12.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

¹⁸⁵ Zeytin, 2021, 124; Şıpka, Özdoğan, 2020, 94.

¹⁸⁶ Şıpka, Özdoğan, 2020, 95.

sözleşmesinde bakım yani emek bir ivazdır ve bu sözleşme ile yasal mal rejimi elde edilen malvarlığı edinilmiş maldır¹⁸⁷.

Ayrıca karşılığın elde edilen malın değeri ile aynı oranda veya değerinde olması aranmamaktadır¹⁸⁸. Edimler arasındaki dengesizlik olmasının bir önemi olmayıp orantısız da olsa karşılığının verilmiş olması malın edinilmiş mal sayılması için yeterlidir. Dolayısıyla eşin edinilmiş malı olan 10 lirasını vererek aldığı bir milli piyango bileti karşılığında çıkan 100 milyon liralık bir ikramiye edinilmiş mal olacaktır¹⁸⁹. Bu hususta verilen Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin 27.06.2014 tarihli, 2013/7361 Esas ve 2014/13668 Karar sayılı ilamında

“...milli piyango bileti (ve diğer şans oyunlarının) satın almak için verilen meblağ kazanılan ikramiyeye göre çok düşük de olsa sonuçta bir karşılıktır. Burada önemli olan ekonomik karşılık değil, hukuki karşılıktır. Yani, bir malın ivazlı sayılabilmesi için, edimler arasında ekonomik anlamda bir dengenin olması zorunlu olmayıp, hukuki anlamda bir karşılık ilişkisinin olması yeterlidir. Evlilik eğer bir hayat ortaklığı bir kader birliği olarak görülüyorsa, iyi günde, kötü günde yoksullukta zenginlikte sonuç itibariyle kaynağı şans olsa bile bir karşılık varsa ve o karşılık edinilmiş mallardan karşılanmış ise, bu edinilmiş mal sayılmalıdır. “

ifadelerine yer verilmiştir¹⁹⁰. Ancak doktrinde aksi yönde, şans oyunlarından elde edilen ikramiyelerin karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen kişisel mal

¹⁸⁷ TBK m. 611/I hükmü gereği “Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, bakım borçlusunun bakım alacaklısını ölünceye kadar bakıp gözetmeyi, bakım alacaklısının da bir malvarlığını veya bazı malvarlığı değerlerini ona devretme borcunu üstlendiği sözleşmedir”. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi niteliği itibariyle, tam iki tarafa borç yükleyen, ivazlı ve sürekli borç doğuran bir sözleşmedir (Zevkliler, A., Gökyayla K. E. (2018). *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Ankara, 727; Eren, F. (2018). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Ankara, 813 vd.). Eşlerden birinin ölünceye kadar bakma sözleşmesi kapsamındaki bakım borcunun yasal mal rejiminin dışında da devam etmesi mümkündür. Bu halde, bakım borcu karşılığı elde edilen malın, yasal mal rejimi süresine denk gelen kısmın oranlama yapılarak artık değer hesabında dikkate alınması gerekir. Bu yönde Yargıtay, bir kararında “Tasfiyeye konu 107 ada 3 parsel sayılı taşınmaz, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 30.11.2007 tarihinde ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile edinilerek davalı eş adına tescil edilmiştir... O halde, .tasfiyeye konu taşınmazın, evlilik birliği içinde başlayan ve boşanma davasından sonra da devam eden bakım borcunun karşılığında edinilmiş, yani taşınmazın karşılığı olan edimin (bakım borcu) boşanma davasından sonra da devam ettirmiştir. Tüm bu açıklamalara göre, taşınmazın bir kısmının evlilik birliği içinde emek karşılığında edinildiğine göre, ölünceye kadar bakma sözleşmesinin yapıldığı tarih ile bakım alacaklısının vefat ettiği tarihleri, edimin devam ettiği boşanma dava tarihinden sonraki ve evlilik birliği içindeki süreleri dikkate alınarak, edimin tamamının süresinin evlilik birliği içindeki edim süresine oranı belirlenerek ve diğer tüm deliller de değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır, bozmayı gerektirmiştir.” şeklinde karar vermiştir (Yarg. 8. HD. 2017/12233 E., 2017/9262 K., 19.06.2017 T.; karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

¹⁸⁸ Acabey, 2007, 512.

¹⁸⁹ Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 56-57.

¹⁹⁰ Bu husus doktrinde ve yargı kararlarında çok tartışılmıştır. Yargıtay, 27.06.2014 tarihli, 2013/7361 E., 2014/13668 K. sayılı ilamı ile tartışmalara değinerek son noktayı koymuş ve nihai olarak katılım

niteliğinde bir malvarlığı olduğunu savunan yazarlar bulunmaktadır¹⁹¹. Bu görüşteki Acar, şans oyunlarından ikramiye elde edilmesinde şansın ön planda ve daha baskın olduğunu, kazancın tümünde “*karşılığını vererek elde etme*” koşulunun olmadığını, bilet veya koçan parasının edinilmiş mallardan karşılanması durumunda diğer eşin emeğinin sadece bilet veya koçan parası ile sınırlı olduğunu ve bu durumda TMK m. 230/3 kapsamında denkleştirme hükümlerinin uygulanması gerektiğini savunmaktadır¹⁹².

Kanunda Edinilmiş mal sayılanlar

Edinilmiş mallar, TMK m. 219/I hükmünde tanımlandıktan sonra maddenin ikinci fıkrasında “*bir eşin edinilmiş malları özellikle şunlardır*” ifadesi kullanılarak bazı edinilmiş mal türleri beş bent halinde örnekleme yoluyla sayılmıştır. Edinilmiş malların tanımına uyan malların da edinilmiş mal olduğunun kabulü gerekir¹⁹³. Ayrıca TMK m. 222/III hükmünde düzenlenen edinilmiş mal karinesi gereği bir eşin bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal sayılır¹⁹⁴.

Çalışma karşılığı olan edinimler

TMK m. 219/II hükmünün birinci bendinde bir eşin çalışmasının karşılığı olan malvarlıkları edinilmiş mallardan sayılmıştır. Daha önce de ifade edildiği üzere¹⁹⁵, eşlerin yasal mal rejimi süresince çalışma (emek) karşılığı elde ettiği malvarlıklarının kazanılmasında, diğer eşin evlilik birliği içerisindeki işbölümü ve işbirliğinin doğrudan veya dolaylı olarak katkısı olduğu kabul edilir. Bu nedenle bir eşin çalışmasının (emeğinin) karşılığında elde ettiği malvarlıkları üzerinde diğer eş de hak sahibidir.

bedelinin kişisel maldan karşılandığı açıkça ispatlanmadıkça bedel karşılığı oynanan şans oyunlarından kazanılan ikramiyelerin edinilmiş mal olduğunu oy çokluğu ile kabul etmiştir. Karara karşı oy veren üye ise şans oyunlarından elde edilen ikramiyenin kişisel mal olduğunu savunmuş ve buna gerekçe olarak; şans oyunlarından elde edilen ikramiyelerin kazanılmasında katılım bedelinden çok eşin şansının önemli olduğunu, ikramiyenin bilete verilen bedelin karşılığı olmadığını, kazanılan bedelin emek vermeden kazanıldığını, milli piyango biletine isabet eden ikramiye bedeli ile biletin alınması için ödenen bedelin arasında aşırı derecede orantısızlık olduğunu ileri sürmüştür (karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

¹⁹¹ bkz. Kılıçoğlu, 131; Gençcan, 2018, 254; Acar, 2021, 256-257.

¹⁹² Acar, 2021, 257.

¹⁹³ Kılıçoğlu, 2014, 112.

¹⁹⁴ Gençcan, 2018, 235

¹⁹⁵ Bkz. “3.3.2. Eşlerin Çalışmasının veya Katkısının Öneminin Olmaması” başlığı.

Dolayısıyla her eşin mesleki veya meslek dışı çalışma karşılığı (bedensel veya fikinsel), emek vererek elde ettiği her türlü edinim (mal, para, hak vb.) edinilmiş maldır¹⁹⁶. Bu anlamda işçinin çalışması karşılığı aldığı ücret, avukatın kazandığı vekâlet ücreti, sanatçının bestesi karşılığı elde ettiği kazanç, yarışmalardan (bilgi veya emek karşılığı) elde edilen ödül¹⁹⁷, kar payı, tacirin veya esnafın elde ettiği kar gibi edinimler edinilmiş maldır¹⁹⁸.

Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler

TMK m. 219/II hükmünün ikinci bendinde sayılan bir diğer edinilmiş mal, bir eşin sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemelerdir. Bu kapsamda Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından eşe ödenen emeklilik ikramiyesi, işsizlik parası, yaşlılık aylığı, Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) tarafından bağlanan emekli maaşı, bankaların personel yardım sandığı ödemesi gibi ödemeler bu hükme örnek olarak gösterilebilir¹⁹⁹. Buradaki temel esas ise, emeklilik, yaşlılık gibi sebepler olmasaydı eşin çalışmaya devam edebileceği ve çalışmanın karşılığının da edinilmiş mal sayılacağıdır²⁰⁰.

Kanun hükmünde yazılan kurum ve kuruluşlar veya sandıklardan tarafından yapılan ödemelere hak kazanmak için prim ödenmesi durumunda, söz konusu primlerin hangi mal grubundan karşılandığının edinilmiş mal sayılması açısından bir önemi yoktur²⁰¹. Dolayısıyla ödemelere hak kazanmak için ödenen primler kişisel maldan ödense dahi TMK m. 219/II-II hükmü kapsamındaki ödemeler edinilmiş mal kabul edilmelidir. Öte yandan eşlerin bireysel emeklilik amacıyla kamu kurum ve kuruluşu niteliğinde olmayan kuruluşlara prim ödeyerek toplu veya irat biçiminde aldığı ödemeler, anılan hüküm kapsamında değildir²⁰². Bu tür ödemelere hak

¹⁹⁶ Kılıçoğlu, 2014, 112; Kılıç, 2017, 47; Acabey, 2007, 502.

¹⁹⁷ Gençcan, 2018, 216-218.

¹⁹⁸ Acabey, 2007, 502; Kılıç, 2017, 190.

¹⁹⁹ Gençcan, 2018, 219, 221; Şıpka, Özdoğan, 2020, 101; Acabey, 2007, 504-505.

²⁰⁰ Şıpka, Özdoğan, 2020, 102.

²⁰¹ Acabey, 2007, 505; Gençcan, 2018, 219; Zeytin, 2021, 131; Kılıç, 2017, 54.

²⁰² Gülcan Sezgin, 2018, 68.

kazanmak için ödenen primlerin hangi mal grubundan karşılandığına bakılarak değerlendirilir²⁰³.

TMK m. 219/II-II kapsamındaki ödemelerin edinilmiş mal sayılabilmesi için en önemli şart ise yasal mal rejimi süresi içerisinde alacağa hak kazanılmış olmasıdır²⁰⁴. Dolayısıyla yasal mal rejimin sona ermesinden sonra hak kazanılan bu ödemelerde diğer eşin hak sahibi olması söz konusu değildir²⁰⁵. Söz konusu ödemelerin yasal mal rejiminin süresi içerisinde ödenmemekle birlikte hak sahipliğinden hareketle edinilmiş mal kabul edilmesi için; yasal mal rejimi içerisinde ödemeye hak kazanılması, bu hakla ilgili talepte bulunulmuş olması ve talebin olumlu neticelenmesi gerekmektedir²⁰⁶. Öte yandan ödemeler yasal mal rejimi süresi içerisinde yapılmakla birlikte, mal rejimi sona erdiği anda mevcut değil ise yani tüketilmişse TMK m. 235/I hükmü gereği artık değer hesabında dikkate alınmamalıdır²⁰⁷.

Ancak bu noktada belirtmek gerekir ki bu hüküm, ödemelerin tamamının artık değer hesabında aktife eklenmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Zira yapılan bu ödemelerin evlilik süresinden daha uzun bir süre için yapılması söz konusu olabilir. Bu nedenle evlilik süresinden daha uzun süre için yapılan toptan ödemelerin yasal mal rejimi süresi içine tekabül eden nominal karşılığının tespit edilerek, yalnızca bu kısmın edinilmiş mal olarak aktife eklenmesi gerekir²⁰⁸. Yasal mal rejiminin sona ermesinden

²⁰³ Gençcan, 2018, 224-225; Gülcan Sezgin, 2018, 68; Kılıç, 2017, 55-56; Yargıtay'ın konu ile ilgili kararları da bu yöndedir: “ ...Kanun'un 219/5. Maddesine göre; edinilmiş malların yerine geçen değerler edinilmiş mal, 220/4. Maddeye göre ise, kişisel malların yerine geçen değerler kişisel mal sayılır. Bu durum, kanun koyucunun kabul ettiği, mal rejiminin tasfiyesi davalarındaki ispat ve ikame kurallarıdır. Açıklanan bu kanuni düzenlemelere göre; bireysel emeklilik sonucu yapılan toplu ödeme ya da irat şeklindeki maaş ödemelerinin hangi mal grubundan sayılacağı, bireysel emeklilik için ödenen primlerin ait olduğu mal grubuna göre belirlenir. Bireysel emeklilik sonucu ödenen para; primler edinilmiş mal grubundan karşılanmışsa edinilmiş mal, kişisel mal grubundan karşılanmışsa kişisel mal sayılacaktır. Primlerin hangi eş tarafından veya hangi mal grubundan ödendiğinin kanıtlanamaması durumunda ise, az yukarı da açıklanan TMK'nin 222. maddesinin 2 ve 3. fıkraları göz önünde bulundurularak mal rejiminin tasfiyesi gerçekleştirilmelidir.” (Yarg. 8. HD. 2020/3571 E., 2021/4529 K., 31.05.2021 T.), aynı yönde Yarg. 8. HD. 2016/5647 E., 2016/6710 K., 13.04.2016 T. karar, kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>. Primlerin bir kısmı kişisel maldan bir kısmı edinilmiş maldan ödenmiş ise denkleştirme esasına göre artık değer hesaplanır (Acabey, 2007, 507).

²⁰⁴ Kılıç, 2017, 57; Ödemeye hak kazanılmış olması yeterlidir, ödemenin yasal mal rejimi süresi içinde yapılıp yapılmadığının önemi yoktur, Acabey, 2007, 506.

²⁰⁵ Sarı, 2007, 151; Şıpka, Özdoğan, 2020, 119; Kılıç, 2017, 58.

²⁰⁶ Meral, N. (2019). “Bölge Adliye Mahkemesi Uygulamasında Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 322.

²⁰⁷ Ancak tüketilen bu malvarlığının TMK m. 229 kapsamında eklenecek değer olarak kabul edilmesi halinde artık değer hesabında dikkate alınacaktır, Gençcan, 2018, 222.

²⁰⁸ Şıpka, Özdoğan, 2020, 108.

sonraki döneme ilişkin yapılan ödeme ise, kişisel mal olarak kabul edilir²⁰⁹. Kanun koyucu da bu gerekliliği öngörerek TMK m. 228/II hükmünde özel bir aktüerya hesabı düzenlemiştir²¹⁰. Anılan hükme göre

“Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır”.

TMK m. 219/II hükmü kapsamındaki edinilmiş malların değerinin kural olarak bu hükme göre hesaplanması gerekmektedir²¹¹. Hükümde belirtilen ödemeleri yasal mal rejimi süresi içerisinde ödenmesi ve ödenen bu bedel ile malvarlığı edinilmesi durumunda söz konusu malvarlığının tasfiyesi de TMK m. 228/II hükmüne göre gerçekleştirilmelidir²¹².

²⁰⁹ Şıpka, Özdoğan, 2020, 102.

²¹⁰ Yarg. 8. HD.'nin 28.11.2018 T., 2016/17154 E. ve 2018/19409 K. sayılı ilamında bu husus şu şekilde açıklanmıştır: “4721 Sayılı TMK'nin 'Edinilmiş Mallar' başlıklı 219. maddesinin 2. fıkrasında, sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemelerin edinilmiş mal grubundan sayıldığı belirtilmiştir. Aynı Kanun'un 228/2. maddesinde ise, eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarın kişisel mal olarak hesaba katılacağı hükmüne yer verilmiştir. Mal rejiminin devamı sırasında, emeklilik ikramiyesinin toptan ödenmesi durumunda; öncelikle ödeme tarihi itibarıyla ülkemize özgü ve güncel verileri içeren TRH 2010 tablosundan yararlanılarak, emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılsaydı her bir güne karşılık gelen miktar saptanır. Bundan sonra, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği 31.04.2012 tarihinden sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır. Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermaye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel malı sayılır. Ödenen toplam emeklilik ikramiyesinden, kişisel mal sayılan bu miktar (mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden günlük irat şeklindeki toplam ödemelerin peşin sermayeye çevrilmiş değeri) çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal (artık değer) kabul edilerek tasfiye sırasında göz önünde bulundurulur.” (karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

²¹¹ Eşin ödemeye hak kazanıp ödemeyi almadan ölmesi durumunda artık değer hesabında TMK m. 228/II hükmüne göre bir hesaplama yapmaya gerek bulunmamaktadır. Zira ödemeye hak kazanan müteveffa eşin bakiye yaşam süresi söz konusu değildir. Bu durumda hak kazanılan ödemenin tamamı edinilmiş mal kabul edilerek doğrudan artık değerın aktifine eklenir (Şıpka, Özdoğan, 2020, 119-120; Gülcan Sezgün, 2018, 84).

²¹² Aynı yönde, Yargıtay bir kararında “dosya kapsamındaki, bilgi, belge ve beyanlardan, meskenin eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 09.09.2005 tarihinde edinildiği, meskenin davalı erkeğin emekli ikramiyesi ile ... bankasından çektiği konut kredisinin kullanılarak satın alındığı anlaşılmaktadır. ... Mahkemece yapılacak iş, ... Mesken alımında kullanıldığı anlaşılan davalının emekli ikramiyesi yönünden ise toplu olarak ödendiği dikkate alınarak söz konusu ödemenin ne kadarlık kısmının kişisel mal ve ne kadarlık kısmının edinilmiş mal sayılması

Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar

TMK m. 219/II hükmünün ikinci bendinde çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar edinilmiş mallardan sayılmıştır. Burada “tazminat” ifadesi ile kastedilen maddi tazminattır²¹³. Bu anlamda bir eşin haksız fiil, iş kazası veya trafik kazası nedeniyle çalışma gücü kaybına uğraması sonucu bunun karşılığında elde ettiği maddi tazminat gibi tazminatlar edinilmiş mal sayılmaktadır²¹⁴.

TMK m. 219/II-II hükmü kapsamındaki ödemelerde olduğu gibi burada da eş ödenen tazminatın tamamının artık değer hesabında aktife eklenmesi söz konusu olmayıp; TMK m. 282/II hükmü gereği özel bir aktüerya hesabı yapılması gerekir²¹⁵. Zira burada ödenen tazminatlar, kişinin bakiye ömrü esas alınarak yapılmaktadır. Dolayısıyla evlilik süresinden daha uzun bir süre için yapılması söz konusudur. Bu nedenle ödenen tazminatın yasal mal rejimi süresi içine tekabül eden nominal karşılığının tespit edilerek, yalnızca bu kısmın edinilmiş mal olarak aktife eklenmesi gerekir. Örneğin, 25 yaşında iş kazası geçiren bir işçinin işverenden alacağı maddi tazminat, kazalı işçinin kaza tarihindeki yaşı itibarıyla yaşam tablosuna göre tespit edilen bakiye ömrü esas alınarak hesaplanır. Bu işçinin kazadan söz gelimi bir yıl sonra eşiyile boşanması halinde TMK m. 282/II hükmünün uygulanarak yapılan hesaplama sonucu artık değer belirlenir.

Kişisel malların gelirleri

TMK m. 219/II hükmünün dördüncü bendinde bir eşin kişisel mallarının gelirlerinin edinilmiş mal olduğu düzenlenmiştir. Eşlerin TMK m. 221/II hükmü gereği mal rejimi sözleşmesi ile kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dâhil olmayacağını kararlaştırmaları mümkündür.

Kişisel malların gelirinin edinilmiş mal kabul edilmesi için ne şekilde elde edildiğinin önemi yoktur. Gelirin yasal mal rejimi süresi içerisinde elde edilmiş olması edinilmiş mal kabul edilmesi ve artık değer aktifine dâhil edilmesi için yeterlidir²¹⁶.

gerektiğinin tespitinde TRH 2010 yaşam tablosundan yararlanılmalı, iradın peşin sermayeye çevrilmiş değerinin hesabı için uygulamada sapma göstermeksizin benimsenen yüzdelik iskonto oranı hesaplama tatbik edilmelidir.” ifadelerine yer vermiştir, (Yarg. 8. HD. 2016/11515 E., 2018/16962 K., 09.10.2018 T.; karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

²¹³ Zira TMK m. 220/III hükmü gereği eşlerin manevi tazminat alacakları kişisel maldır.

²¹⁴ Gençcan, 2018, 226; Acabey, 2007, 507.

²¹⁵ Acabey, 2007, 508; Hesaplama yöntemi için bkz. Şıpka, Özdoğan, 108-120.

²¹⁶ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 218; Acabey, 2007, 509.

Kişisel malların gelirleri, bu malların her türlü doğal ve hukuki semerelerinden oluşmaktadır²¹⁷. Buradan hareketle, eşlerden birine miras kalan kayısı bahçesinden elde edilen kayısılar ve mahsulün satımından elde edilen gelir²¹⁸ veya bu taşınmazdan elde edilen kira geliri²¹⁹, evlilik birliğinden önce edinilen büyükbaş hayvanın edinilmiş mallara katılma rejimi içinde doğan yavrusu²²⁰, kişisel maldan elde edilen faiz geliri²²¹, kişisel mal olan şirket hissesinin kâr payı²²² gibi kişisel malların gelirleri kural olarak edinilmiş maldır²²³.

Kişisel malın gelirinin edinilmiş mal olarak kabul edilebilmesi için kural olarak yasal mal rejimi süresi içerisinde elde edilmiş olması gerekir²²⁴. Elde edilme tarihi açısından doğal semerelerin asıl şeyden ayrıldığı tarih, hukuki semerelerin de muaccel olduğu tarih esas alınır²²⁵.

Kişisel malın gelirleri artık değerın aktifine eklenirken net miktarları esas alınmalıdır²²⁶. Bu nedenle semerelerin elde edilmesi için yapılan giderler²²⁷, ödenen vergiler, enflasyon karşısındaki değer kaybı, kişisel malın bakım ve korunması için yapılan harcamalar²²⁸ gibi hususların hesaplamada gözetilmesi gerekir²²⁹. Örneğin, eşin bankadaki kişisel mal niteliğindeki parasının faiz geliri hesaplanırken enflasyonun

²¹⁷ Şıpka, Özdoğan, 2020, 104; Zeytin, 2021, 142; Kılıçoğlu, 2014, 128; Gençcan, 2018, 230; Acabey, 2007, 508; Dural, Öğüz, Gümüş, 2020, 218.

²¹⁸ Kılıçoğlu, 2014, 129; Şıpka, Özdoğan, 2020, 104; Acabey, 2007, 508; Bitki ve hayvanlardan elde edilen yararlar doğal semerelere örnektir, Dural, Öğüz, Gümüş, 2020, 218.

²¹⁹ Gençcan, 2018, 229; Acabey, 2007, 508; Şıpka, Özdoğan, 2020, 104.

²²⁰ Acar, 2021, 244; Zeytin, 2021, 182; Dural, Öğüz, Gümüş, 2020, 218.

²²¹ Kılıçoğlu, 2014, 128; Dural, Öğüz, Gümüş, 2020, 218; Akıncı, Ş. (2016). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Karşılaşılan Bazı Meseleler ve Çözüm Önerileri”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22 (3), 175.

²²² Yargıtayın değerlendirmesi de bu yöndedir: “...kocanın edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcında var olan şirket hissesinin onun kişisel malı olduğunun (TMK 220/2. Md) bu rejimin başladığı andan rejimin sona erdiği tarihe kadar şirket hissesine karşılık almış olduğu ya da hak kazandığı temettülerin edinilmiş mal kabul edilmesi...” (2007/12851 E., 2008/5837 K., 22.04.2008 T.; kararın tam metni için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>); Kılıçoğlu, 2014, 128; Gençcan, 2018, 230.

²²³ Doktrindeki bir görüşe göre, kişisel maldan elde edilen doğal semere satılmayıp o malvarlığının devamını temin etmesi (örneğin, hayvanın yavrusunun sürüye dahil edilmesi) durumunda ikame ilkesi gereği kişisel mal olarak kabul edilmeli; satılacaksa edinilmiş mal olarak kabul edilmelidir (Zeytin, 2021, 142; Kılıç, 2017, 61).

²²⁴ Acabey, 2007, 509; Gençcan, 2018, 231.

²²⁵ Gençcan, 2018, 231; Zeytin, 2021, 142; Acabey, 2007, 509.

²²⁶ Kılıçoğlu, 2014, 128; Gülcan Sezgin, 2018, 70.

²²⁷ Zeytin, 2021, 142. Acabey, kişisel mallardan elde edilen ürünler için yapılan giderlerin kişisel maldan yapılması halinde giderlerin düşülerek net miktarın edinilmiş mal sayılacağı, kişisel maldan yapılmadıysa netleştirmeye gidilmemesi gerektiği görüşünü savunmaktadır (Acabey, 2007, 509).

²²⁸ Acabey, 2007, 510; Zeytin, 2021, 142.

²²⁹ Kılıçoğlu, 2014, 128; Gençcan, 2018, 232; Gülcan Sezgin, 2018, 70.

da dikkate alınması ve paranın enflasyon nedeniyle uğradığı değer kaybının indirilerek net miktarının tasfiyede esas alınması gerekir²³⁰.

Edinilmiş malların yerine geçen değerler

TMK m. 219/II hükmünün beşinci bendinde sayılan bir diğer edinilmiş mal, edinilmiş malların yerine geçen değerlerdir. Bu hüküm, yasal mal rejiminde ikame ilkesinin bir sonucudur²³¹. Dolayısıyla eşin bir edinilmiş malvarlığı değerini elden çıkarması sonucunda malın yerine geçen bir malvarlığı değeri var ise, yeni değer de hukuki sebebine bakılmaksızın edinilmiş mal olarak kabul edilir²³². Başka bir deyişle, eşin edinilmiş mallarını satarak veya onu karşılık göstererek elde ettiği her yeni malvarlığı değeri de edinilmiş maldır. Örneğin, yasal mal rejimi içerisinde çalışma karşılığı elde edilen para ile alınan araç edinilmiş maldır, bu aracın pert olması durumunda sigortadan alınan para da edinilmiş maldır²³³.

Yeni malvarlığı değerinin edinilmiş mal sayılması için elde edilmesindeki tüm katkının edinilmiş mallardan yapılması şart değildir. Yeni mal varlığı değerinin elde edilmesinde hem kişisel hem de edinilmiş malların katkısı olmakla birlikte edinilmiş mallardan yapılan katkı daha fazla veya eşit oranda ise bu durumda da yeni malvarlığı değeri edinilmiş mal sayılır. Bu durumda kişisel mal lehine denkleştirme yapılır²³⁴.

3.4.1.1.2. Eklenecek değerler

Tasfiyenin adil bir şekilde gerçekleştirilmesi için TMK m. 231/I hükmünde eklenmeden elde edilen miktarların artık değer hesabında dahil edilmesi gerektiği düzenlenmiştir²³⁵. “Eklenmeden elde edilen miktarlar”, TMK m. 229’de “*eklenecek değerler*” başlığı altında sayılmıştır. Maddede yapılan bu sayım için sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesi geçerli olup, sayılanlar dışında başkaca bir şeyin artık değer hesabında değer olarak eklenmesi mümkün değildir.

²³⁰ Kılıçoğlu, 2014, 128; Zeytin, 2021, 143; Akıncı, Ş. (2016). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Karşılaşılan Bazı Meseleler ve Çözüm Önerileri”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22 (3), 175.

²³¹ Zeytin, 2021, 145; Acar, 2021, 255; Kılıç, 2017, 63; Acabey, 2007, 511.

²³² Acabey, 2007, 511; Zeytin, 2021, 145-146.

²³³ Acabey, 2007, 511-512; Dural, Ögüz ve Gümüş, 2020, 219.

²³⁴ Acar, 2021, 257; Sarı, 2007, 166; Acabey, 2007, 512; Kılıç, 2017, 65; Gülcan Sezgin, 2018, 72.

²³⁵ Tasarı, 91; Kılıçoğlu, 2014, 138; Acar, 2021, 312-313.

Kanun koyucu, maddede nelerin edinilmiş mallara değer olarak ekleneceğini iki bent halinde saymıştır. Buna göre, eklenecek değerler; eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar ve bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirlerden oluşmaktadır²³⁶. Söz konusu karşılıksız kazandırma veya devir konusu malvarlığı değerinin eklenecek değer olarak kabul edilebilmesi için edinilmiş mal grubundan olması gerekmektedir²³⁷. Ancak kazandırma veya devir konusu malvarlığı değerinin gelir getiren bir kişisel mal olması ve eşler arasında TMK m. 221/II hükmü kapsamında bir anlaşma bulunmaması durumunda, gelir getiren kişisel malın yoksun kalınan gelirleri, eklenecek değerler kapsamında dikkate alınmalıdır²³⁸.

Yasal mal rejimi içerisinde eşler, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma imkânına sahiptir. TMK m. 229 hükmü, bu özgürlüğün kötüye kullanılmasını ve eşlerin yaptığı karşılıksız veya kötüniyetli tasarruflardan diğer eşin korunmasını ve tasfiyenin adil olmasını amaçlamaktadır²³⁹. Öte yandan, TMK m. 229 hükmü gereği yapılan ekleme, eşin yapmış olduğu işlemin iptaline ilişkin değil²⁴⁰; bir eşin TMK m. 229 kapsamındaki kazandırmalarının parasal değerinin artık değer hesabında aktifte eklenmesine yöneliktir²⁴¹.

²³⁶ Kanun koyucu, TMK m. 565/I-3 hükmü ile miras hukukuna “*tenkise tabi kazandırmalar*” başlığı altında yaptığı düzenlemeyi eşler arasında da yapma gereği görmüştür (Acar, 2021, 314).

²³⁷ Zira kişisel mallar üzerinde diğer eşin bir hakkı bulunmamakta ve kişisel mallar katılma alacağının aktifinde yer almamaktadır (Acar, 2021, 314; Yenice Ceylan, 2018, 219; Şeker, 2022, 52; Öztaş, 2011, 558). Eğer yasal mal rejimi eşlerden birinin ölümü ile sona ermişse, sağ kalan eş muris eşin kişisel malları üzerindeki karşılıksız kazandırmaları üzerinde TMK m. 229 kapsamında hak iddia edemese de TMK m. 506/IV hükmü gereği saklı paylı mirasçı olduğundan TMK m. 565/III hükmünden yararlanması mümkündür (Acar, 2021, 320).

²³⁸ Özüğür, 2013, 59; Yenice Ceylan, 2018, 226.

²³⁹ Kılıçoğlu, 2014, 138; Acar, 2021, 313; Yenice Ceylan, 2018, 217; Genç Arıdemir, 2018, 446; Okur, 2016, 192.

²⁴⁰ Elbette, TMK m. 229/I/II hükmünde yer alan muvazaalı devir halinde şartları varsa üçüncü kişiye muvazaa iddiasıyla genel görevli mahkemelerde dava açılarak bu işlemin iptali de sağlanabilir. Kazandırma veya devir işleminin iptal edilerek malvarlığı değerinin eski haline iade edilmesi durumunda söz konusu malvarlığı değeri, TMK m. 229 hükmü kapsamında değil, edinilmiş mal olarak artık değer aktifine eklenmelidir (Özüğür, 2013, 60; Genç Arıdemir, 2018, 475; Gülcan Sezgün, 2018, 42).

²⁴¹ Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 112; Acar, 2021, 313-314; Yenice Ceylan, 2018, 218; Aynı yönde verilen Yargıtay kararında şu ifadelere yer verilmiştir: “...öncelikle, davalı eş tarafından 229. maddede sayılan amaç ve doğrultuda kazandırma veya devrin yapıldığının anlaşılması araştırılıp belirlenmelidir. Mahkemece, karşılıksız kazandırma veya devrin yapıldığının anlaşılması durumunda, söz konusu mal mevcut kabul edilerek yapılan hesaplamada davacı tarafın katılma alacak

Eklenecek değerler, aynı zamanda katılma alacağının nispi nitelikte bir hak olmasının istisnasını oluşturabilir. Zira TMK m. 229 hükmü anlamında bir kazandırma olması halinde, şartları varsa katılma alacağının üçüncü kişilerden talep edilmesi de mümkündür²⁴².

Kanun koyucu eklenecek değerler açısından TMK m. 235/I hükmündeki genel kuraldan ayrılarak, TMK m. 235/II hükmü ile, artık değerın hesaplanmasında eklenecek değerlerin devredildiği tarihteki değerinin esas alınmasını düzenlemiştir²⁴³ (TMK m. 235/II, 232). Ancak kanundaki açık düzenlemeye rağmen, Yargıtay uygulamasında hüküm farklı yorumlanarak eklenecek değer olan malvarlıklarının devredildiği tarihteki değerinin değil, devir tarihindeki nitelikleri dikkate alınarak tasfiye tarihindeki sürüm değerinin esas alınması kabul edilmektedir²⁴⁴.

Mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar

Eklenecek değerlerden birincisi, eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalardır²⁴⁵ (TMK m. 229/I-b.1).

hakkının olup olmadığı, varsa miktarı saptanarak davalı eşten tahsili yönünde hüküm kurulmalıdır...” (Yarg. 8. HD., 2019/5799 E., 2019/11378 K., 16.12.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

²⁴² Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. “4.1.2. Katılma Alacağının Borçlusu” başlığı.

²⁴³ Öztan, 2015, 509; Özdoğan, 2019, 170; Gülcan Sezgin, 2018, 52; Şıpka, Ş. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde, Eklenecek Değerler (TMK.m.229)”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 141; Demir, M. (2005). “Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı”, *TBB Dergisi*, S. 61, 295.

²⁴⁴ Akçin, 2019, 158; Özdoğan, 2019, 170; Bu hususta verilen Yargıtay kararlarında şu ifadelere yer verilmektedir: “...Tasfiyede devredilen mal varlığının devir tarihindeki durumu (niteliği, seviyesi, yaşı vb.) esas alınarak tasfiye (karar) tarihindeki sürüm (rayiç) değeri hesaplamada göz önünde bulundurulur. (TMK mad. 235/2)...” (Yarg. 8. HD., 2019/5799 E., 2019/11378 K., 16.12.2019 T.; Yarg. 8. HD., 2018/12046 E., 2019/3123 K., 23.09.2019 T., kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Doktrinde bazı yazarlara göre Yargıtay, ülkemizde boşanma ve tasfiye davalarının uzun yıllar sürmesi nedeniyle malın değerinin bu süreç içerisinde arttığı, eklenecek değerlerin hesaba katılırken malın devredildiği tarihteki değerinin esas alınmasının kötüniyetli eşin ödüllendirilmesi anlamına geleceği ve bu nedenle de somut olay adaletini sağlamak adına eklenecek değerlerin tasfiye tarihindeki değerinin esas alınmasını kabul etmektedir. (Özdoğan, 2019, 170-171; Şıpka, 2019, 142-143).

²⁴⁵ Bu bent, İsviçre Medeni Kanunu’nundan kısmen değiştirilerek alınmıştır. İsviçre Medeni Kanunu’nun bu maddeyi karşılayan 208. maddesinde mal rejiminin sona ermesinden önceki beş yıl içinde yapılan karşılıksız kazandırmalar eklenecek değer olarak dikkate alınırken; TMK’da miras hukukundaki tenkise tabi tasarruflara paralel olarak 1 yıllık süre esas alınmıştır (Tasarı, 91).

Burada kazandırmayı yapan eşin kazandırmadaki niyetine bakılmamaktadır. Daha açık ifadeyle, bir eşin mal kaçırma veya diğer eşin katılma alacağını azaltma kastı olmasa dahi, eşinin rızasını almadan mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde yaptığı bu olağan hediye dışındaki karşılıksız kazandırmalar, tasfiye sırasında mevcut olmamasına rağmen varmış gibi artık değer hesabında aktife eklenir²⁴⁶. Esasen kanun koyucu, yasal mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıllık süre içerisinde yapılan karşılıksız kazandırmaları eklenecek değer olarak kabul ederek, bu kazandırmalarda eşin mal kaçırma veya diğer eşin katılma alacağını azaltma kastı olduğunu aksi ispat edilemez bir karine olarak kabul etmiştir²⁴⁷.

Kanun koyucu, hükümde mal rejiminin sona ermesinden geriye dönük bir yıllık bir süre esas almıştır. Bu nedenle öncelikle eşler arasında yasal mal rejiminin sona ermesinden geriye dönük bir yıl içinde yapılan kazandırmaların tespit edilmesi gerekmektedir. Burada karşılıksız kazandırmaya esas olan borçlandırıcı işlemin değil, tasarruf işleminin tarihine bakılmalıdır²⁴⁸. Buradan hareketle, borçlandırıcı işlem bir yıllık süreden önce yapılmış olsa dahi, edimin ifası söz konusu bir yıllık süre içerisinde yapılmış ise kazandırma konusu malvarlığı değeri TMK m. 229/I-b.1 hükmü kapsamında artık değerın aktifine eklenir²⁴⁹.

Kazandırmanın eklenecek değer olarak artık değer hesabında aktife eklenebilmesi için, bir yıllık sürenin yanında bir diğer şart, kazandırmanın olağan hediyeler dışında karşılıksız olarak yapılmasıdır. Karşılıksız kazandırmanın en tipik örneği bağışlama olmakla birlikte²⁵⁰, karşılıksız olarak alacaktan vazgeçme, sınırlı

²⁴⁶ Yenice Ceylan, 2018, 221; Zorlu, S. (2021). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eklemenin Konusu Olan Değerler (TMK m. 229) ve Yargıtay Uygulaması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 711.

²⁴⁷ Acar, 2021, 319; Zorlu, 2021, 711.

²⁴⁸ Acar, 2021, 318; Yenice Ceylan, 2018, 222; Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 111.

²⁴⁹ Karşılıksız kazandırmaya ilişkin borçlandırıcı işlem yapılmasına rağmen edimin ifası yani tasarruf işlemi gerçekleşmemişse, kazandırma konusu malvarlığı değeri edinilmiş mal olarak artık değerın aktifine eklenir (Yenice Ceylan, 2018, 222; Zorlu, 2021, 711; Sarı, 2007, 193).

²⁵⁰ Bağışlama gizli bağış şeklinde de olabilir. Bu kapsamda gerçekte ivazlı devir olarak gözüken bir devrin esasında karşılıksız kazandırma olduğunun ispatlanması halinde söz konusu malvarlığının parasal değerının TMK m. 229/I-I kapsamında artık değer hesabında aktife eklenmesi gerekir. Aynı yönde verilen Yargıtay Kararında şu ifadelere yer verilmiştir: “...tasfiyeye konu kooperatif hissesi, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 06.03.2003 tarihinde satın alınarak, ölen eş adına tescil edilmiştir. Ölen eş kooperatif hissesini 15.03.2006 tarihinde davalı kızına satış yoluyla devretmiştir. ...ölen eşin hasta olduğu sırada davalı kızına devrettiği Sincan- Temelli’de bulunan kooperatif hissesini TMK 229/1. maddesi uyarınca, karşılıksız kazandırma niteliğinde olduğu ve edinilmiş mal sayılması gerekir...” (Yarg. 8. HD., 2014/9242 E., 2015/17434 K., 05.10.2015 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

aynı haktan feragat edilmesi gibi hukuki işlemler de karşılıksız kazandırmaya örnek olarak gösterilebilir²⁵¹. Hediyein olağan dışı olup olmadığı somut olay şartlarına, kazandırmanın yapılış amacına ve kazandırmanın sosyo-ekonomik durumuna göre belirlenir²⁵². Örneğin; ekonomik durumu normalin çok üzerinde olan bir eşin edinilmiş malı ile kardeşine doğum gününde 300.000 TL değerinde araba alması olağan bir hediye olabilirken, asgari ücret ile çalışan eşin bankadaki birikimi ile hayır kurumuna 200.000 TL değerinde bağış yapması olağan dışı olarak nitelendirilebilir.

Eşlerin yasal mal rejimi sona ermesinden önceki olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmaların artık değer hesabında aktife eklenebilmesi için son şart, kazandırmanın diğer eşin açık veya örtülü rızası olmadan yapılmasıdır²⁵³. Dolayısıyla diğer eşin söz konusu kazandırmaya rızası var ise bu durumda eklenecek değer olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Zira bu durumda kazandırma konusu malvarlığı değerine ilişkin hakkindan vazgeçtiği kabul edilir²⁵⁴. Buradaki rıza herhangi bir şekle tabi değildir²⁵⁵. Rızanın karşılıksız kazandırmanın yapılmasından sonra verilmesi de mümkün olup²⁵⁶; rızanın varlığı, kazandırmayı yapan eş veya mirasçıları tarafından ispatlanmalıdır²⁵⁷. Somut olay şartlarına göre eşin rızasının olup olmadığı değerlendirilmelidir. Eşin kazandırmadan haberinin olmaması rızası olmadığı anlamına gelir²⁵⁸. Eşlerin birbirlerine yapmış olduğu karşılıksız kazandırmalarda ise rızanın varlığı kabul edilmelidir²⁵⁹.

Mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler

Eklenecek değerlerden ikincisi bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirlerdir (TMK m. 229/I-b.2).

²⁵¹ Yenice Ceylan, 2018, 220; Zorlu, 2021, 704; Acar, 2021, 315.

²⁵² Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 241; Yenice Ceylan, 2018, 223.

²⁵³ Yenice Ceylan, 2018, 224; Öztaş, 2011, 560, dp. 21; Acar, 2021, 316-317; Diğer eşin karşılıksız kazanmayı öğrenmesine rağmen sessiz kalması halinde rızanın varlığı somut olay şartlarına göre değerlendirilmelidir (Acar, 2021, 317; Yenice Ceylan, 2018, 224; Sessiz kalmanın rıza anlamına gelemeyeceğine ilişkin aksi yönde görüş için bkz. Zorlu, 2021, 710)..

²⁵⁴ Sarı, 2007, 194; Demir, 2021, 40; Zorlu, 2021, 710.

²⁵⁵ Ceylan, 2018, 224; Acar, 2021, 317; Genç Arıdemir, 2018, 452; Demir, 2021, 40.

²⁵⁶ Genç Arıdemir, 2018, 452; Yenice Ceylan, 2018, 224.

²⁵⁷ Okur, 2016, 167; Acar, 2014, 317.

²⁵⁸ Acar, 2021, 317, dp. 937.

²⁵⁹ Sarı, 2007, 194; Zorlu, 2021, 710; Yıldırım, M. F. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ile Miras Hukuku Arasındaki İlişki”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 237-261, 258.

Kanun koyucu, yasal mal rejimi süresince eşlere malları üzerinde kural olarak tasarruf serbestisi tanımışsa da eşlerin bu serbestiyi kullanarak mallarını kötünietli olarak elden çıkartmasını yani mal kaçırmasını öngörerek herhangi bir süre sınırı olmaksızın eşlerin diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirlerin artık değer hesabında dikkate alınmasını kabul etmiştir²⁶⁰. Gerçekten de esasında burada muvazaalı devir söz konusu olup²⁶¹; uygulamada bu türden eklenecek değere sıklıkla rastlanmaktadır²⁶².

TMK m. 229/I-b.2 hükmü kapsamında yapılan devir işleminin eklenecek değer olarak artık değerın aktifine eklenebilmesi için birinci bendin aksine belli bir süre sınırlaması yoktur. Devrin hükmünde yer alan amaç ve kasıtlı yasal mal rejiminin devamı süresince yapılmış olması yeterlidir²⁶³. Zira bu tür devirler, tasarruf özgürlüğünün kötüye kullanılması ve kanuna karşı hile niteliğindedir²⁶⁴.

Öte yandan bu hükmünde birinci bendin aksine, diğer eşin katılma alacağını azaltma kastı yani kötüniet ve kasıt aranmaktadır²⁶⁵. Kasıt her zaman açık

²⁶⁰ Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 111; Genç Arıdemir, 2018, 446.

²⁶¹ Demir, 2005, 295; Gülcan Sezgin, 2018, 41.

²⁶² Konu hakkında bazı Yargıtay Kararları şu şekildedir: “...*tarafaların 23.10.1998 tarihinde evlendikleri, eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu 01.11.2008 tarihinde davaya konu taşınmazla ilgili, satıcı....nışaat isimli firma ile davalı arasında imzalanan adi yazılı gayrimenkul satış vaadi sözleşmesiyle, 58.000 TL peşinat ödenerek , kalan bedelin taksitler halinde ödenmeye başlandığı, sözleşmede taşınmazın teslim tarihinin 30.09.2009 olarak kararlaştırıldığı, davalının 09.10.2009 tarihinde yani boşanma davası açılmadan üç gün öncesinde, adi yazılı devir temlik sözleşmesi ile taşınmazı dava dışı 3. kişiye devrettiği, 12.10.2009 boşanma dava tarihinde tasfiyeye konu taşınmazın mevcut olmadığı anlaşılmaktadır. Mahkemenin; taşınmaz devrinin boşanma davası açılmadan üç gün önce yapıldığı, bu satışın mal kaçırma kastı ile yapıldığı, bu nedenle tasfiyede hiç satılmamış gibi değerlendirilmesi gerektiği kabulü doğru ise de...*” (Yarg. 8. HD., 2016/20410 E., 2019/961 K., 04.02.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>); “...*Mahkemece, taşınmazın boşanma davasının açılma tarihinden evvel satıldığı, davacının bedensel özürlü olması ve geliri bulunmaması nedeniyle katkısı olmadığı, davalının 3.kişiye satışının muvazaalı olduğu kanıtlanamadığından katılma alacağına da hükmedilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Hüküm, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir... TMK'nun 229/2. maddesinde, bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirlerin, edinilmiş mallara değer olarak ekleneceği hükme bağlanmış olup, davacının hakkı bakımından malların elden çıkarılmış bulunması alacak talebini ortadan kaldırmaz. Dava konusu taşınmaza ilişkin davacının katılma alacağının TMK'nun 219, 229, 231, 235/2 ve 236/1. maddeleri gereğince hesaplanması ve sonucuna göre taleple bağlı kalınarak davanın kabul edilmesi gerekir. Hatalı niteleme ve değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır...*” (Yarg. 8. HD., 2013/9549 E., 2014/5481 K., 27.03.2014 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

²⁶³ Yenice Ceylan, 2018, 226; Zorlu, 2021, 712.

²⁶⁴ Acar, 2021, 322; Yenice Ceylan, 2018; 225.

²⁶⁵ Zorlu, 2021 714.

olamayabileceği için somut olay şartlarına göre değerlendirilmelidir²⁶⁶. TMK m. 222/III hükmünde yer alan adi karine gereği, TMK m. 229/I-b.2 hükmü kapsamında yapılan kazandırmaların talep edilmesi için devredilen malın edinilmiş mal olduğunun ispat edilmesine gerek yoktur²⁶⁷. Burada ispat edilmesi gereken, eşin yaptığı devri diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı hususu olup, ispat yükü devrin katılma alacağını azaltma kastıyla yapıldığını iddia eden eşin üzerindedir²⁶⁸. Kastın devir işleminin yapıldığı anda mevcut olması gerekir²⁶⁹. Devir yapan eşin devir anında katılma alacağını azaltma kastının olmaması veya kastın ispatlanamaması durumunda devir konusunun TMK m. 229/I-b.2 hükmü kapsamında eklenecek değer olarak kabul edilmesi mümkün değildir²⁷⁰.

Öte yandan, diğer eş, devrin katılma alacağının azaltılması kastıyla yapıldığını biliyor olmasına rağmen devre rıza göstermiş ise, bu durumda da devir konusu malvarlığı değeri eklenecek değer olarak dikkate alınmamalıdır²⁷¹. Zira aksinin kabulü hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir²⁷².

Eş tarafından yapılan devir, bir edim karşılığında (ivazlı) olabileceği gibi karşılıksız (ivazsız) da olabilir²⁷³. Dolayısıyla katılma alacağını azaltmak kastıyla yasal mal rejimi süresi içerisinde yapılan bağışlar, muvazaalı devirler (gizli bağışlar),

²⁶⁶ Yenice Ceylan, 2018, 227; Yargıtay, eşler arasında çıkan tartışma sonrası bir eşin taşınmazını sattığı ve boşanma davasından sonra geri devraldığı uyuşmazlıkta devir yapan eşin, diğer eşin katılma alacağını azaltma kastının varlığını kabul etmiştir (Yarg. 8. HD., 2020/3418 E., 2021/3357 K., 12.04.2021 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

²⁶⁷ Malvarlığı değerinin TMK m. 22/I-II kapsamında eklenecek değer olarak aktive eklenebilmesi için devrin konusunu edinilmiş mal grubundan bir malvarlığı değerinin oluşturması gerekir. Edinilmiş mal karinesi gereği devredilen mal edinilmiş mal olarak kabul edilir. Devredilen malın kişisel mal olduğunu iddia eden eşin iddiasını ispatlaması gerekmektedir. Ancak devrin konusunu gelir getiren bir kişisel mal oluşturuyorsa ve kişisel malların gelirinin de kişisel mal olacağı eşler arasında kararlaştırmamışsa bu durumda kişisel malın yoksun kalınan gelirinin TMK m. 229/I-II hükmü kapsamında artık değer hesabında dikkate alınması gerekmektedir (Özüğür, 2013, 59; Yenice Ceylan, 2018, 226).

²⁶⁸ Okur, 2016, 168.

²⁶⁹ Zorlu, 2021, 713; Yenice Ceylan, 2018, 228.

²⁷⁰ Aynı yönde, Yargıtay bir kararında "... TMK'nin 229 maddesine göre eklenecek değerlerin varlığını yani mal rejimin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devir olduğunu davacının ispatlaması gerekir (TMK mad. 6, HMK mad. 190). Taraf ve tanık beyanları ile toplanan tüm delillere göre, davacı tarafından taşınmazın devir parasının mevcut olduğunun veya davalının diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla devir yaptığının iddia ve ispat edilmediğinin, ayrıca devremülkün değeri dikkate alındığında devir bedelinin evlilik birliği içinde harcanmış olacağının kabulü gerekir..." şeklinde karar vermiştir (Yarg. 8. HD., 2018/13949 E., 2019/2926 K., 20.03.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

²⁷¹ Bu durumda salt devre rıza gösterilmesi yeterli olmayıp, kastın da biliniyor olması gerekir (Yenice Ceylan, 2018, 229; Zorlu, 2021, 716; Öztaş, 2011, 559). Ancak diğer eşin kastı bilerek böyle bir devre rıza göstermesi pek mümkün değildir.

²⁷² Sarı, 2007, 197.

²⁷³ Zorlu, 2021, 712; Acar, 2021, 322-323; Yenice Ceylan, 2018, 226.

malın gerçek değerinin altında yapılan devirler gibi tasarruflar eklenecek değer olarak kabul edilir²⁷⁴. Bir eşin yasal mal rejimi süresince yaptığı tüm karşılıksız kazandırmalar diğer eşin katılma alacağını azaltma kastı var ise TMK m. 229/I-b.2 hükmü kapsamında iken; yasal mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içerisinde yaptığı karşılıksız kazandırmalar, kasıt aranmaksızın TMK m. 229/I-b.1 hükmü kapsamında değerlendirilir.

3.4.1.1.3. Edinilmiş mal lehine denkleştirme miktarı

TMK m. 218 hükmü gereği yasal mal rejiminde, eşlerin sahip olduğu mallar kişisel mallar ve edinilmiş mallar olmak üzere ikiye ayrılır. Bununla beraber, yasal mal rejimi süresi içerisinde bir eşin kişisel malları ile edinilmiş malları arasında kaymalar olması ve iki mal grubunun birbiriyle birleşmesi de mümkündür²⁷⁵. Bu kapsamda bir eşin kişisel malına ait bir borcun edinilmiş mal ile ödenmiş veya kişisel malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için edinilmiş maldan katkı yapılmış olabilir. Bu durumda tasfiyenin adil bir şekilde gerçekleştirilmesi için edinilmiş mal lehine denkleştirme yapılmalıdır. Başka bir deyişle, bu durumda bir eşin edinilmiş malından kişisel malına giden edinilmiş mal karşılığı parasal olarak tespit edilmeli²⁷⁶ ve tespit edilen denkleştirme miktarı artık değerın aktifine eklenmelidir²⁷⁷. Zira eşlerin kişisel malları paylaşım dışı olup, tasfiyede dikkate alınmamaktadır. İşte kanun koyucu bu durumu öngörerek TMK m. 230 hükmü ile kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme yapılmasını düzenlemiştir²⁷⁸.

²⁷⁴ Yenice Ceylan, 2018, 226; Acar, 2021, 323; Karşı edim karşılığında (ivazlı) yapılan devirlerde elde edilen karşılık malın değerini karşılıyorsa ve devir muvazaalı değil ise bu durumda edinilmiş mal grubunda ve dolayısıyla katılma alacağında değer azalması olmayacağından TMK m. 229 hükmü kapsamında eklenecek değer söz konusu değildir (Acar, 2021, 323, dp. 955; Zorlu, 2021, 712, dp. 75).

²⁷⁵ Demir, 2005, 299; Şahan, 2018, 74.

²⁷⁶ Denkleştirmenin konusu para dışında başka bir edimin oluşturması durumunda edimin parasal değerinin belirlenerek denkleştirme miktarının tespit edilmesi gerekmektedir. Zira katılma alacağı, kural olarak nakdi bir alacak hakkıdır (Şahan, 2018, 86).

²⁷⁷ Acar, 2021, 339; Kılıçoğlu, 2014, 140; Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 118; Demir, Ş. (2014). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değerin Hesaplanması ve Paylaştırılması”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 1, 258. Denkleştirme ile yasal mal rejiminin tasfiyesi sırasında aynı eşe ait mal grupları arasında mahsuplaşma yapılır (Şahan, 2018, 95); . Eşin kişisel malından edinilmiş mala giden malvarlığı değerleri, artık değer hesabında pasife eklenmektedir (bkz. “3.4.1.2.2. Kişisel mal lehine denkleştirme miktarı” başlığı). Dolayısıyla artık değer hesabı yapılırken, hangi mal türünden hangi mal türüne kayma olduğunun tespit edilmesi gerekir.

²⁷⁸ Demir, 2005, 299; Acar, 2021, 339.

Denkleştirme miktarı, hukuki anlamda bir alacak değildir²⁷⁹. Bir eşin iki tür mal grubu arasında yapılan mahsuplaşma işlemidir. Bu nedenle başlı başına denkleştirme miktarından vazgeçilmesi mümkün değildir²⁸⁰. Ancak eşlerin TMK m. 237 hükmüne göre katılma alacağına ilişkin farklı bir oran kabul etmeleri veyahut katılma alacağından feragat etmeleri halinde denkleştirme miktarı da bu kapsama dahil edilir²⁸¹.

TMK m. 230/I hükmünde bir eşin kişisel malına ilişkin bir borcunun edinilmiş mallardan ödenmiş olması durumu düzenlenirken; TMK m. 230/III hükmünde ise bir kişisel malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına edinilmiş mallardan katkı sağlanması durumu düzenlenme altına alınmıştır. Anılan iki hükme göre yapılan denkleştirmenin sebebi ve hesaplama yöntemi farklı olup²⁸²; denkleştirme miktarının bu iki hükümden hangisine göre hesaplanması gerektiği denkleştirmenin sebebine göre belirlenir²⁸³.

Belirtmek gerekir ki, eşlerin yapmış olduğu ödemeler veya katkılar olağan sınırı aştığı takdirde denkleştirmeye tabi tutulur. Dolayısıyla eşlerin sosyo-ekonomik durumuna göre ufak tefek borç ödemeleri, düzensiz harcamalar ya da aile hukukunun doğan yükümlülüklerin ifasından kaynaklanan edimler (TMK m. 186, 327), olağan sınırı aşmadığı takdirde denkleştirmede dikkate alınmaz²⁸⁴.

Bir eşin kişisel malına ilişkin bir borcunun edinilmiş malından ödenmesi

TMK m. 230/I hükmüne göre, bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları aynı eşin edinilmiş mallarından ödenmiş ise edinilmiş mal lehine denkleştirme istenebilir. Burada bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına ilişkin katkı

²⁷⁹ Denkleştirme sonucu elden edilen miktar, uygulamada ve doktrinde “denkleştirme alacağı” olarak ifade edilse de esasında burada hukuki anlamda bir alacak değildir. Bu nedenle “denkleştirme miktarı” ifadesini kullanmak daha doğrudur (Şahan, 2018, 76, 95; “Denkleştirme alacağı” ifadesinin kullanımı yönünde bkz, Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 238; Savaş Öztürk, 2022, 63).

²⁸⁰ Yıldırım, 2019, 252; Şahan, 2018, 95-96.

²⁸¹ Şahan, 2018, 96.

²⁸² Hesaplama yöntemlerinin birbirinden farklı olması nedeniyle doktrinde ayrıma tabi tutularak farklı ifadelerle açıklanmıştır. Buna göre; TMK m. 230/I hükmüne göre yapılan denkleştirme, Dural, Ögüz, Gümüş ile Acar tarafından “olağan denkleştirme” olarak ifade edilirken; Şahan tarafından “klasik denkleştirme” olarak ifade edilmiştir. Yine TMK m. 230/II hükmüne göre yapılan denkleştirme Dural, Ögüz, Gümüş ile Acar tarafından “olağanüstü denkleştirme” olarak ifade edilirken; Şahan tarafından tasfiye sırasında denkleştirme miktarı değişiklik göstereceği için “değişken denkleştirme” olarak ifade edilmiştir (Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 239-240, Acar, 2021, 339; Şahan, 2018, 85, 88).

²⁸³ Şahan, 2018, 85.

²⁸⁴ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 231, 239, dp. 92; Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 119.

olmaksızın, sadece bir borcun ödenmesi söz konusudur²⁸⁵. Bu kapsamda bir eşin kişisel malı niteliğindeki taşınmazına ait vergi borçlarını edinilmiş malından ödemesi bu hükme örnek olarak gösterilebilir.

Bunun yanında TMK m. 230/II hükmüne göre, “*Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar ve hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır*”. Buradan hareketle, edinilmiş mal lehine denkleştirme yapılabilmesi ve bunun artık değerine eklenebilmesi için öncelikle borcun kişisel malın borcu olduğunun ispatlanması gerekmektedir²⁸⁶. Aksi takdirde karine gereği, edinilmiş malın borcu olduğu kabul edilerek artık değerine pasifine eklenir²⁸⁷. Borcun sebebi, zamanı, konusu ve amacı gibi hususlar dikkate alınarak, borcun hangi mal grubuna ilişkin olduğu tespit edilir²⁸⁸. Bununla birlikte, borcun denkleştirmeye tabi olması için yasal mal rejimi süresi içerisinde ifa edilmiş olması gerekir²⁸⁹.

TMK m. 230/I kapsamında yapılan denkleştirmede, ödenen borcun nominal değeri esas alınarak mal grubuna geri döndürülür²⁹⁰. Dolayısıyla, malvarlığının değerinin artması veya azalması dikkate alınmaz ve faiz hesabı yapılmaz²⁹¹. Örneğin; bir eş, evlenmeden önce kooperatife üye olarak 600.000 TL değerinde bir ev almıştır. Evlendikten sonra bu ev nedeniyle 100.000 TL borcu vardır. Bu borcunu da yasal mal rejimi içerisinde çalışmasından elde ettiği kazançlarıyla ödemiştir. Söz konusu ev, TMK m. 220/II hükmü gereği eşin kişisel malıdır. Ancak bu mala ait 100.000 TL borç, TMK m. 219/II-b.1 gereği edinilmiş mallardan ödenmiştir. Bu nedenle denkleştirme yapılarak, 100.000 TL değerindeki kişisel mala giden edinilmiş mal karşılığının artık değerine aktifine eklenmesi gerekir²⁹².

²⁸⁵ Şahan, 2018, 85; .

²⁸⁶ İspat yükü, borcun kişisel malın borcu olduğunu iddia eden tarafa aittir (TMK m. 6, HMK m. 190).

²⁸⁷ Şahan, 2018, 82.

²⁸⁸ Öztan, 2015, 461; Şahan, 2018, 78-79.

²⁸⁹ Borcun denkleştirmede dikkate alınması için alacaklısının, sebebinin ve doğduğu zamanın önemi yoktur. Denkleştirme yapılması için borcun yasal mal rejimi süresi içerisinde ifa edilmiş olmasına bakılmaktadır (Şahan, 2018, 76).

²⁹⁰ Demir, 2005, 300; Sarı, 2007, 206; Şahan, 2018, 86.

²⁹¹ Şahan, 2018, 86; Acar, 2021, 339.

²⁹² Aynı yönde, Yargıtay bir kararında “...Dava konusu 41064 ada 1 parsel 4 nolu bağımsız bölüm ise, İrem Konut Yapı Kooperatifine 02.01.1987 tarihinde üye olunmasıyla edinilmiştir. Bununla birlikte, dosyanın ekinde bulunan ve taraflar arasında boşanma isteğine ilişkin olarak görülen ... 6. Aile Mahkemesi'nin 2007/472 Esas ve 2007/1165 Karar sayılı dosyanın içerisinde olan, anılan kooperatifin 03.02.2001 tarihinde yapılan genel kurulunda alınan karara göre, kooperatif üyelerinin 2002 yılında

Bir eşin kişisel malının edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına ilişkin edinilmiş mallardan katkı yapılması

TMK m. 230/III hükmüne göre, bir eşin kişisel mallarının edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına aynı eşin edinilmiş mallarından katkıda bulunması durumunda edinilmiş mal lehine denkleştirme istenebilir. Buradan hareketle, bir eşin kişisel malının edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması ile illiyet bağı içinde olan edinilmiş malından yapılan harcamalar veya karşılanan masraflar bir katkı olarak değerlendirilerek anılan hüküm kapsamında edinilmiş mal lehine denkleştirme yapılmalıdır²⁹³.

Anılan hükme göre yapılan denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır. Dolayısıyla TMK m. 230/I hükmü kapsamında yapılan denkleştirmenin aksine, burada katkı sağlanan malvarlığının değerindeki artışlar ve azalmalar²⁹⁴ dikkate alınır ve oranlama yapılarak denkleştirme miktarı tespit edilir²⁹⁵. Buna göre katkının, katkının yapıldığı tarihteki malın değerine oranı tespit edilir ve daha sonra söz konusu malın tasfiye anındaki değerine bu oran uygulanarak denkleştirme miktarı belirlenir²⁹⁶. Yapılan belirlemede malvarlığının sürüm değeri esas alınır (TMK m. 232). Ancak malvarlığı değeri, tasfiyeden önce elden çıkarılmışsa tasfiye tarihindeki değerinin tespiti mümkün değildir. Bu durumda denkleştirme miktarı; katkının yapıldığı tarihteki katkı oranı, malvarlığının elden çıkarıldığı tarihteki sürüm değeri ve tasfiye

yapacakları ödeme miktarları belirlenmiştir. Bu kapsamda, anılan kooperatife 01.01.2002 tarihinden boşanma davasının açıldığı 30.01.2003 tarihine kadar yapılan ödemeler yönünden davacının 4721 sayılı TMK'nın 230. ila 236. maddeleri uyarınca katılma alacağı söz konusu olacaktır. Zira, 4721 sayılı TMK kapsamında, edinilmiş mal ile davalının kişisel malı niteliğinde bulunan taşınmazların borcu, edinilmiş mallardan ödenmiş sayılacaktır. (4721 sayılı TMK'nın 230/1. md) Bu nedenle, anılan kooperatife üye olduğu tarihten itibaren yapılan ödemelerin miktarları belirlenerek, 01.01.2002 tarihi ile boşanma davasının açıldığı 30.01.2003 tarihleri arasında ödeme yapılmış ise, bu kapsamda davacının katılma alacağının yöntemine göre hesaplanarak, davalıdan tahsiline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi isabetsiz olmuştur..." şeklinde karar vermiştir (Yarg. 8. HD., 2013/22286 E., 2014/6567 K., 10.04.2014 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

²⁹³ Acar, 2021, 340; Şahan, 2018, 88.

²⁹⁴ Malvarlığı değerindeki azalmanın kullanma veya yararlanmaya bağlı meydana gelmesi ya da eşin katılma alacağını azaltma kastıyla yapılmış olmasının önemi yoktur (Şahan, 2018, 90; Demir, 2005, 300).

²⁹⁵ Acar, 2021, 340.

²⁹⁶ Katkının miktarı belirlenirken yalnızca maldaki karşılığı dikkate alınmamalıdır. Bu kapsamda örneğin katkı için kredi çekilmiş ise krediye ilişkin ödenen masraf, faiz ve vergilerin de katkı kapsamında değerlendirilmesi gerekir (Şahan, 2018, 89-91).

anındaki muhtemel değeri dikkate alınarak hakim tarafından hakkaniyete göre belirlenir.

TMK m. 230/III kapsamında bir eşin yaptığı katkı miktarı tespit edilirken, katkı yapılması için ödenen tüm ödemeler katkı miktarı olarak değerlendirilmelidir. Örneğin, katkı için kredi çekilmiş ise krediye ilişkin ödenen masraf, faiz ve vergiler de katkı kapsamında dikkate alınır²⁹⁷.

Edinilmiş malvarlığı değerleri yerine geçen yeni malvarlığı değerleri edinilmiş mal, kişisel malvarlığı değerleri yerine geçen malvarlığı değerleri ise kişisel mal olarak kabul edilir (TMK m. 219/II-b.5 ve m. 220/IV). Ancak bir eşin malvarlığı değeri, hem kişisel hem de edinilmiş malların katkısıyla elde edilmiş ise bu durumda hangi mal grubundan daha fazla katkı yapılmış ise o mal grubuna girer ve daha az katkısı olan mal grubu lehine denkleştirme yapılır²⁹⁸. Malvarlığı değerinin mal gruplarının eşit katkısıyla elde edilmiş olması durumunda ise malın edinilmiş mal olduğu kabul edilir²⁹⁹. Bu kapsamda bir malvarlığı değerinin edinilmesinde edinilmiş malın katkısının daha az olması durumunda; söz konusu malvarlığı değeri, kişisel mal olarak kabul edilerek edinilmiş mal lehine denkleştirme yapılmalıdır³⁰⁰.

Örneğin; bir eş, yasal mal rejimi süresi içerisinde 400.000 TL değerinde bir ev satın almıştır. Evin bedelinin 300.000 TL'sini babasından miras kalan arsayı satarak ödemiş, kalan 100.000 TL'sini ise SGK tarafından ödenen emeklilik tazminatından karşılamıştır. Babasından miras kalan arsanın satılmasıyla elde ettiği 300.000 TL, TMK m. 220/II, IV hükümleri gereği kişisel mal iken; SGK tarafından ödenen 100.000 TL emeklilik tazminatı TMK m. 219/II-II hükmü gereği edinilmiş maldır. Söz konusu evin elde edilmesine kişisel malın daha fazla katkısı olduğu için edinilen ev, o eşin kişisel malıdır. Ancak edinilmesinde edinilmiş maldan katkı yapıldığı için edinilmiş mal lehine denkleştirme yapılır. Buna göre, katkının yapıldığı tarihteki malın değerine oranı ¼'tür. Evin sürüm değerinin tasfiye anında 900.000 TL olarak tespit edildiği

²⁹⁷ Şahan, 2018, 89, 92.

²⁹⁸ Acar, 2021, 257; Zeytin, 2021, 115; Sarı, 2007, 166; Acabey, 2007, 512; Ancak belirtmek gerekir ki; bir malvarlığı değerinin edinilmesine katkıdan söz etmek için malvarlığı değerinin karşı edim karşılığında (ivazlı) edinilmesi zorunlu değildir. Karşılıksız edinilen malvarlığı değerinin edinilmesi için yapılan katkılar da denkleştirmede dikkate alınmalıdır (Şahan, 2018, 89; Sarı, 2007, 207).

²⁹⁹ Doktrinde bu husus, "tercih ilkesi" olarak adlandırılmaktadır (Kılıç, 2017, 41; Sarı, 2007, 178; Zeytin, 2021, 115).

³⁰⁰ Acar, 2021, 339, dp. 995; Şahan, 2018, 90.

varsayımında, katkı tarihindeki $\frac{1}{4}$ oranı tasfiye anındaki değerine uygulanarak denkleştirme miktarı 225.000 TL olacaktır. Söz konusu evin değerinin zaman içerisinde düşmesi ve tasfiye anındaki değerinin 300.000 TL olarak tespit edilmesi varsayımında, denkleştirme miktarı 75.000 TL olacaktır. Bu kapsamda yapılan denkleştirme ile eşin kişisel malı olan evinin içindeki edinilmiş mal ayrıştırılarak artık değer in aktifine eklenerek katılma alacağı belirlenir.

Öte yandan bir eşin kişisel mallarının verimini veya değerini arttırmaya yönelik yaptığı harcamalar da iyileştirilme kapsamında edinilmiş mal lehine denkleştirilir³⁰¹. Bir eşin kişisel malı niteliğindeki arabasına bakım yaptırmayı, miras kalan evinin mutfağını yenilemesi iyileştirmeye örnek olarak gösterilebilir.

Bir eşin kişisel malının varlığını devam ettirebilmesi, malın kullanılması, işlevini devam ettirebilmesi veya zamanla gerçekleşecek değer azalmalarının önlenmesi için yapılan harcamalar da korunma kapsamında edinilmiş mal lehine denkleştirilir³⁰². Buna göre, bir eşin kişisel malını korumak için açtığı davanın masrafları³⁰³, aldığı güvenlik önlemleri için yaptığı harcamaları koruma kapsamında yapılan katkıya örnek olarak gösterilebilir.

Söz konusu hüküm kapsamındaki katkılar, farklı zamanlarda yapılmış ise, her bir katkı için ayrı katkı oranı tespit edilerek denkleştirme miktarı belirlenmelidir. Örneğin; eş yukarıda verilen örnekteki kişisel malı niteliğindeki 400.000 TL değerindeki evine, edinilmiş mal niteliğindeki kira gelirinden biriktirdiği 50.000 TL ile tadilat yapmıştır. Eve iyileştirme ile yapılan bu katkıyla evin değeri 450.000 TL olacağından katkı oranı $\frac{1}{9}$ olarak belirlenir. Yine tadilattan bir hafta sonra söz konusu eve edinilmiş malından 30.000 TL harcayarak kapsamlı doğal afet sigortası yaptırmış ve güvenlik sistemi kurdurmuştur. Yapılan bu harcama ile evin değeri 480.000 TL olacağından koruma dolayısıyla katkı oranı $\frac{1}{16}$ olarak belirlenir. Tasfiye anında evin sürüm değerinin 900.000 TL olarak tespit edildiği varsayımında; katkı tarihindeki katkı oranlarının tasfiye anındaki değere uygulanmasıyla, iyileştirmeden dolayı

³⁰¹ Savaş Öztürk, 2022, 64; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 232.

³⁰² Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 232; Şahan, 2018, 89.

³⁰³ Şahan, 2018, 89; Savaş Öztürk, 2022, 65.

100.000 TL ve korumadan dolayı 56.250 TL olmak üzere toplam 156.250 TL denkleştirme miktarı tespit edilir³⁰⁴.

3.4.1.1.4. Değer artış payı alacağı

Yasal mal rejimi süresi içerisinde bir eşin bir mal grubundan diğer eşin mal grubunda yer alan bir malvarlığına katkıda bulunması mümkündür³⁰⁵. Eşlerin birbirlerinin malvarlıklarına yaptığı bu katkıların da katkı yapan ve katkı yapılan mal grubuna göre şartları taşıyorsa artık değer hesabında dikkate alınması gerekir³⁰⁶. TMK m. 227/I hükmü gereği, eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuş ve tasfiye sırasında bu malda değer artışı meydana gelmiş ise, eşin bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında sahip olduğu alacak hakkına değer artış payı alacağı denir³⁰⁷. Değer artış payı alacağı, katılma alacağından bağımsız olarak talep edilebilen yasal mal rejiminin tasfiyesi ile muaccel hale gelen nispi nitelikte bir alacak hakkıdır³⁰⁸.

Değer artış payı alacağının koşulları

Değer artış payı alacağının talep edilebilmesi için öncelikle bir eşin kendi malvarlığından diğer eşin malvarlığının edinilmesine, iyileştirilmesine³⁰⁹ veya korunmasına katkıda bulunması gerekir³¹⁰. Bir malın mülkiyet hakkının kazanılması için yapılan tüm harcamalar, malvarlığının edinilmesine ilişkin katkıdır³¹¹. Bunun

³⁰⁴ Benzer yönde örnek için bkz. Şahan, 2018, 92.

³⁰⁵ Eş, katkırı yasal mal rejimi süresi içerisinde yapmalıdır. Akdi takdirde, mal rejimine ilişkin hükümler değil, genel hükümler uygulanır (Zeytin, Z. (2011). “Yasal Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (36), 302).

³⁰⁶ Acabey, 2020, 170; Baygın, 2019, 119; Zeytin, 2021, 322.

³⁰⁷ Doktrinde diğer tanımlar için bkz. Özdemir, H. (2019). “Türkiye’de Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, 1 (1), 75-77.

³⁰⁸ Baygın, 2019, 112; Özdemir, 2019, 76-77; Topbaşoğlu Kolman, Topbaşoğlu Kolman, M.. (2017). *Katkı Payı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 74-75.

³⁰⁹ İyileştirme şeklinde katkı yapılan malvarlığı değerinde katkının yapıldığı anda değer artışı olması gerekli ve yeterlidir. Söz konusu değer artışının sürekli olması ve tasfiye anında mevcut olması aranmamaktadır (Özdemir, 2019, 87).

³¹⁰ Değer artış payı alacağını, denkleştirmeden ayıran temel farklardan biri de bu husustur. Zira denkleştirmede eşin kendi malvarlığı değerleri arasından kayma söz konusu iken; değer artış payı alacağında bir eşin malvarlığından diğer eşin malvarlığına kayma söz konusudur (Değer artış payı ile denkleştirme arasındaki farklar için bkz. Şıpka, Özdoğan, 294 vd.; Şahan, 2018, 94-96).

³¹¹ Doktrinde bir görüşe göre; buradaki “edinme” kavramı yalnızca malın mülkiyetini kazanma ile sınırlandırılmamalıdır. Malın edinme ile ilgili olmayan bir borçtan dolayı rehinli olan malın borcunu ödeyerek satılmasına engel olması durumunda da malın edinilmesine katkının var olduğu ve bu katkının

yanında, malvarlığının verimini veya değerini arttırmaya yönelik harcamalar iyileştirilme kapsamında değerlendirilirken³¹²; malın varlığını devam ettirebilmesi, kullanılması, işlevini devam ettirebilmesi veya zamanla gerçekleşecek değer azalmalarının önlenmesi için yapılan harcamalar ise korunma kapsamında değerlendirilir³¹³.

Yapılan katkının, olağan sınırı aşar nitelikte bir malvarlığı değeri, edim veya işgücü katkısı olması gerekir³¹⁴. Buna kapsamda, eşlerin sosyo-ekonomik durumuna göre ufak tefek borç ödemeleri, düzensiz harcamalar ya da aile hukukundan doğan yükümlülüklerin ifası kapsamındaki edimler (TMK m. 186, 327) olağan sınırı aşmadığı takdirde değer artış payı alacağının doğumuna yol açmaz³¹⁵. Dolayısıyla evlilik birliğinin giderlerine katlanma yükümlülüğü kapsamındaki katkılar, malvarlığının değerinde esaslı bir değişiklik oluşturmayan iyileştirmeler ve belirli bir öneme ve ağırlığa sahip olmayan korumalar değer artış payı alacağına konu edilemez³¹⁶.

Değer artış payı alacağının talep edilebilmesi için bir diğer koşul, eşin diğer eşin malvarlığına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuş olmasıdır³¹⁷. Buradaki “*uygun karşılık*” her somut olayın özelliklerine göre objektif olarak belirlenmeli ve kuşkuyla yer vermeyecek açıklıkta olmalıdır³¹⁸. Buradan hareketle, bir eşin, diğer eşin işyerinde düzenli ve sürekli çalışarak verdiği katkı karşılığında üçüncü bir kişinin alabileceği ücreti almış olması, katkısı karşılığında hisse, para, pay vb. karşı edim elde etmiş olması gibi durumlarda değer artış payı alacağı talep edilemez³¹⁹. Burada aranan şart esasen, katkının bağışlama amacıyla yapılmamış olmasıdır³²⁰.

değer artış payı alacağı kapsamında istenebileceği ileri sürülmektedir (Dural, Ögüz, Gümüş; 2020, 232; Acar, 2021, 342, dp. 1004). Doktrindeki bir diğer görüşe göre ise; eşe ait malın, satış ya da edinme masrafları ile ilgisi olmayan bir sebep ile rehinli olması ve diğer eşin malın satılmasını engellemek amacıyla borcu ödemesi durumunda malın edinilmesine bir katkının olmadığı, katkının değer artış payı alacağı kapsamında değerlendirilemeyeceği, ancak genel hükümlere göre talep edilebileceği savunulmaktadır (bkz. Özdemir, 2019, 86-87)

³¹² Savaş Öztürk, 2022, 55; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 232.

³¹³ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 232; Özdemir, 2019, 88; Savaş Öztürk, 2022, 56.

³¹⁴ Şıpka, Özdoğan, 268; Özdemir, 2019, 83; Demir, 2014, 260; Kılıç, 2017, 88; Baygın, 2019, 114.

³¹⁵ Kılıç, 2017, 88; Baygın, 2019, 114; Özdemir, 2019, 83-91.

³¹⁶ Zeytin, 2011, 302; Özdemir, 2019, 88.

³¹⁷ Kılıç, 2017, 89-90; Zeytin, 2011, 302.

³¹⁸ Savaş Öztürk, 2022, 57; Acabey, 2020, 155.

³¹⁹ Acabey, 2020, 155; Özdemir, 2019, 91-93; Ancak bir eşin, diğer eşin işyerinde çalışması karşılığında yalnızca sigorta primlerinin yatırılması, katkıda bulunan eşin katkı konusu mal kullanması veya yararlanması uygun bir karşılık olarak kabul edilmemektedir (Özdemir, 2019, 92; Zeytin, 2011, 307).

³²⁰ Şeker, 2022, 51; Zeytin, 2011, 306-307; Şıpka, Özdoğan, 268; Özdemir, 2019, 93-94.

Dolayısıyla katkının bağış kastıyla yapılmış olması durumunda bağış niteliğindeki katkıdan dolayı değer artış payı doğmamaktadır. Fiili karine gereği, açık bir bağış iradesi olmaksızın eşlerin birbirlerinin mallarına yaptığı katkılar bağış olarak nitelendirilmemektedir. Zira Yargıtay fiili karine ile açık bir bağış iradesi olmaksızın eşlerin birbirlerinin mallarına yaptığı katkılarının bağışlama olmadığını, bağış olduğunu iddia eden tarafın bunu açıkça ispat etmesi gerektiğini kabul etmektedir. Bu hususta verilen bir Yargıtay kararında³²¹ şu açıklamalara yer verilmiştir:

“Evlilik birliğinin ömür boyu süreceği inancının hakim olduğu düşünceyle, ortak yaşamı ve geleceği güvence altına almak amacıyla, beraberlikten doğan dayanışmayla ve karşılıklı güvene dayanarak, örf ve adete uygun olarak eşlerin birlikte yatırım yapmaları bağış olarak değerlendirilemez. Eşler arasında dayanışma, güven ve sadakat esastır. Gelecekte aile üyelerinin yararlanacakları beklentisiyle birlikte malvarlığı edinme çabaları, eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesiyle sonuçlanmamalıdır. Bu açıklamalar nedeniyle, devredene ağır yükümlülük getiren kazandırmanın bağış olarak değerlendirilmesi için, bağış amacını taşıyan davranış ve iradenin duraksamaya yer vermeyecek şekilde olması gerekir. Bağışlamanın yukarıda açıklanan öğeleri gözetildiğinde, bir eşin diğer eşe ait bir malvarlığına yaptığı her katkının ya da kazandırmanın bağışlama olmayacağı kabul edilmektedir”.

Bu nedenlerle, değer artış payı alacaklısı, katkının miktarını ve hiç veya uygun bir karşılık almadığını ispatla yükümlü iken; değer artış payı borçlusunun katkının bağış kastıyla yapıldığı yönünde iddiası olması durumunda bu iddianın borçlu eş tarafından ispatlanması gerekir³²².

Öte yandan değer artış payı alacağının talep edilebilmesi için yasal mal rejimin sona ermesi ve değer artış payı alacağından vazgeçilmemiş olması gerekir. Zira değer artış payı alacağı, yasal mal rejiminin tasfiyesi ile muaccel hale gelen ve tasfiye sırasında katkı yapılan malvarlığının değerinde artış meydana gelmiş olması halinde istenebilen bir alacak hakkıdır³²³ (TMK m. 227/I). Bunun yanında TMK m. 227/III hükmü gereği, eşler, adi yazılı bir anlaşmayla değer artışından payı almaktan vazgeçebilecekleri gibi, pay oranını da değiştirmeleri de mümkündür³²⁴. Dolayısıyla

³²¹ Yarg. 8. HD., 2016/19808 E., 2019/148 K., 09.01.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>

³²² Zeytin, 2011, 307; Özdemir, 2019, 92, 94.

³²³ Özdemir, 2019, 76; Kılıç, 2017, 89.

³²⁴ TBK m. 12/II gereği, değer artış payı alacağından vazgeçmeye ilişkin kanundan öngörülen yazılı şekil geçerlilik şartıdır. Anlaşmanın adi yazılı şekilde yapılması yeterlidir. Fakat söz konusu geçerlilik şartı ‘gelecekte gerçekleşebilecek’ değer artış payı alacakları için geçerlidir. Katkı yapıldıktan sonraki vazgeçme, genel hükümlere tabi olup şekil şartı aranmamaktadır (Zeytin, 2011, 307; Özdemir, 2019, 96-97).

bir eşin değer artış payı alacağından tamamen veya kısmen vazgeçmesi durumunda vazgeçilen kısım için talepte bulunulması söz konusu değildir.

Değer artış payı alacağının miktarının belirlenmesi

Değer artış payı alacağı, katkı konusu malvarlığının değerindeki konjonktürel artıştan başka bir deyişle, piyasadaki arz-talep değişikliklerinden dolayı malın değerindeki artıştan kaynaklanan bir alacaktır³²⁵. Bu alacak, katkı yapılan malvarlığının tasfiye sırasındaki değerine göre oranlama yapılarak hesaplanır (TMK m. 227/I). Katkının, katkının yapıldığı tarihteki malın değerine oranı tespit edilir ve daha sonra söz konusu malın tasfiye anındaki değerine bu oran uygulanarak değer artış payı alacağı belirlenir³²⁶. Yapılan belirlemede malvarlığının sürüm değeri esas alınır (TMK m. 232). Katkının para dışında bir malvarlığı değeri (ayın, işgücü vb.) ile yapılması durumunda objektif değerlendirme yapılarak asgari ücretin altında kalmayacak şekilde üçüncü kişiye ödenecek bedelin katkının yapıldığı tarihteki ve tasfiye anındaki sürüm değeri dikkate alınarak hesaplama yapılmalıdır³²⁷.

Tasfiye sırasında katkı yapılan malvarlığında değer kaybı olduğunun tespit edilmesi durumunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır (TMK m. 227/I). Bu düzenleme doktrinde “*nominal değer garantisi*” olarak ifade edilmektedir³²⁸.

Ancak malvarlığı değeri, tasfiyeden önce elden çıkarılmışsa tasfiye tarihindeki değerinin tespiti mümkün değildir. Bu durumda katkının değeri; katkının yapıldığı tarihteki katkı oranı, malvarlığının elden çıkarıldığı tarihteki sürüm değeri ve tasfiye anındaki muhtemel değeri dikkate alınarak hakim tarafından hakkaniyete göre belirlenir (TMK m. 227/II).

Bir eşin diğer eşin birden çok malına aynı zamanda veya farklı zamanlarda birden çok katkı yapmış olması durumunda, değer artış payı alacağı her bir katkı için ayrı ayrı hesaplanmalıdır³²⁹. Yine aynı mala farklı zamanlarda katkı yapılması durumunda da her bir katkı için ayrı katkı oranı tespit edilerek alacak belirlenmelidir.

³²⁵ Kılıç, 2017, 89-90; Zeytin, 2021, 198.

³²⁶ Zeytin, 2011, 303; Özdemir, 2019, 102; Eşlerin birbirlerinin malvarlıklarına yaptıkları katkı bağışlama olmadığı gibi, katkıdan yararlanan eş de iade edeceği düşüncesinde değildir. Katkıyı yapan eş yasal mal rejimi süresince katkıdan yararlanmaya devam eder. Bu nedenle iade borcu iade anındaki durumuna göre belirlenir. (Zeytin, 2011, 302)

³²⁷ Zeytin, 2011, 303-304; Özdemir, 2019, 98.

³²⁸ Topbaşoğlu Kolman, 2017, 60; Savaş Öztürk, 2022, 54; Baygın, 2019, 112; .

³²⁹ Zeytin, 2021, 210; Topbaşoğlu Kolman, 2017, 61-62.

Ancak katkının aylık taksit veya kredi ödemeleri şeklinde gerçekleştirilmesi halinde, değer artış payının hesaplanması zorlaşacağından, irat şeklindeki bu katkıların ortalama değerinin dikkate alınarak değer artış payı hesabının yapılması gerekir³³⁰.

Değer artış payı alacağının artık değer aktifine eklenmesi

Değer artış payı alacağı çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilir. Buna göre eşlerin birbirlerinin kişisel malından kişisel malına, kişisel malından edinilmiş malına, edinilmiş malından edinilmiş malına, edinilmiş malından kişisel malına veya karma nitelikte³³¹ olacak şekilde katkı yapmaları mümkündür³³².

Yasal mal rejiminin tasfiyesi ile muaccel hale gelen değer artış payı alacağı, alacağın özgülendiği malvarlığı grubuna göre artık değer hesabında dikkate alınabilir³³³. Bu kapsamda katkının kaynağına ve katkıda bulunulan mal grubuna göre, söz konusu alacağın artık değer hesabında dikkate alınıp alınmayacağı veyahut dikkate alınması ihtimalinde ne şekilde dikkate alınacağı tespit edilmelidir. Öte yandan değer artış payı alacağı TMK m. 227 hükmünde düzenlenen katılma alacağından bağımsız bir alacak olduğu için artık değer hesabında dikkate alınmasa dahi ayrıca talep edilebilir³³⁴.

Kişisel mallar, paylaşım dışı olup, tasfiyede dikkate alınmadıkları için bir eşin kişisel malından diğer eşin kişisel malına yapılan katkılar, artık değer hesabında dikkate alınmamaktadır³³⁵. Ancak bu tür katkılar, bağımsız bir alacak türü olan değer artış payı alacağı kapsamında talep edilebilir. Yine bir eşin kişisel malından diğer eşin edinilmiş malına katkıda bulunulması halinde; söz konusu katkı, kişisel mal grubunun alacağı olduğundan katkıda bulunan eşin artık değerinin aktifine eklenemez iken, değer artış payı alacağı kapsamında talep edilebilir durumdadır³³⁶. Eşin yapmış olduğu katkının bir kısmının edinilmiş malından bir kısmının kişisel malından yapılmış olması

³³⁰ Savaş Öztürk, 2022, 59-60; Özüğür, 2016, 51-52; Konu hakkında Sandoz, Steinuer ve Hausheer'in görüşleri için bkz. Zeytin, 2021, 208-209.

³³¹ Karma nitelikte katkılar, katkının bir kısmının edinilmiş maldan bir kısmının kişisel maldan yapılmasını ifade eder (Baygın, 2019, 119).

³³² Baygın, 2019, 120; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 236-237.

³³³ Savaş Öztürk, 2022, 60; Zeytin, 2021, 214.

³³⁴ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 237; Savaş Öztürk, 2022, 60.

³³⁵ Özüğür, 2013, 49; Baygın, 2019, 121.

³³⁶ Bu durumda katkı miktarı, diğer eşin değer artış payı borcu kapsamında edinilmiş mallarının borcu olduğu için diğer eşin artık değerinin pasifine eklenmelidir (Bkz. "3.4.1.2.3. Değer artış payı borcu" başlığı).

durumunda, yalnızca edinilmiş mallara ilişkin kısım artık değerin hesabında dikkate alınır.

Bir eşin edinilmiş malından diğer eşin kişisel malına katkıda bulunulması halinde ise; yapılan katkı, katkıda bulunan eşin edinilmiş mallarına geri döndürülmeli ve artık değerinin aktifine eklenmelidir. Örneğin; bir eş, edinilmiş malı niteliğindeki 100.000 TL ile diğer eşin kişisel malı niteliğindeki 500.000 TL değerindeki evine tadilat ve bakım yaptırmıştır. Diğer eşin evinin değeri, katkı sonucu 600.000 TL olmuştur. Katkının yapıldığı tarihteki malın değerine oranı 1/6'dır. Evin sürüm değerinin, tasfiye anında 1.200.000 TL olarak tespit edildiği varsayımında; katkı tarihindeki 1/6 oranı tasfiye anındaki değerine uygulanarak katkı yapan eşin değer artış payı alacağı 200.000 TL olur. Söz konusu evin değerinin zaman içerisinde düşmesi ve tasfiye anındaki değerinin 300.000 TL olarak tespit edilmesi varsayımında, “*nominal değer garantisi*” gereği katkı miktarı 100.000 olarak belirlenerek hesaplamada dikkate alınır. Bu kapsamda tespit edilen değer artış payı alacağı, diğer eşin kişisel malından ayrıştırılarak katkıda bulunan eşin artık değerinin aktifine eklenmelidir.

Öte yandan, bir eşin edinilmiş malından diğer eşin edinilmiş malına katkıda bulunulması halinde ise; yapılan katkı, katkıda bulunan eşin artık değerinin aktifinde yer alırken, edinilmiş malına katkı yapılan diğer eşin artık değerinin pasifinde yer almaktadır³³⁷. Başka bir ifade ile artık değer hesabının her eş için ayrı ayrı hesaplanmasından dolayı, bir eşin edinilmiş malından diğer eşin edinilmiş malına katkı yapılması durumunda söz konusu değer artış payı alacağı, katkı yapan eşin artık değerinin aktifine eklenmelidir.

³³⁷ Savaş Öztürk, 2022, 60; Baygın, 2019, 121-122; Zeytin, 2021, 226; Bu durumda ayrıca değer artış payı alacağının hesaplanıp hesaplanmaması somut olay özelliklerine göre değişmektedir (bkz. Zeytin, 2021, 226; Baygın, 2019, 122).

3.4.1.2. Artık değer hesabında pasifler

Artık değer hesabında pasifler; edinilmiş malların borçları (TMK m. 230/II, 231), kişisel mal lehine denkleştirme miktarı (TMK M. 230) ve değer artış payı borcu (TMK m. 227) olmak üzere üç kalemden oluşmaktadır³³⁸.

3.4.1.2.1. Edinilmiş malların borçları

TMK m. 231/I hükmünde artık değer, her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktarı ifade ettiği düzenlenmiştir. Hükümde yer alan “*bu mallara ilişkin borçlar*” ifadesi, edinilmiş malların borçları olarak anlaşılmalıdır³³⁹. Zira kişisel malların borçları, edinilmiş maldan ifa edilmedikçe tasfiyede dikkate alınmaz³⁴⁰. Edinilmiş malların borcunun artık değer, pasifine eklenmesi için borcun malın aynına ilişkin olması ve yasal mal rejiminin sona erdiği anda mevcut olması gerekir³⁴¹.

TMK m. 230/II hükmü gereği, borç ilişkin bulunduğu mal grubunu yükümlülük altına sokar. TMK m. 230/II hükmü emredici nitelikte olup; tarafların aksini kararlaştırmaları mümkün değildir³⁴². Bir borcun hangi mal grubuna ilişkin olduğunun tespiti ise her zaman kolay olmaz³⁴³. Borcun sebebi, zamanı, konusu ve amacı gibi hususlar borcun hangi mal grubu ile yakın ilişkili olduğunun tespitinde yardımcı olur³⁴⁴. Örneğin yasal mal rejiminden önceki borçlar kişisel mal grubuna aittir³⁴⁵. Ancak borcun hangi mal grubuna ait olduğunun tespit edilemediği durumda; anılan hüküm ile öngörülen adi karine gereği, borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır. İspat yükü, borcun kişisel malın borcu olduğunu iddia eden tarafa aittir (TMK m. 6, HMK m. 190). Dolayısıyla mevcut bir borcun, kişisel malın borcu olduğu ispatlanamaz ise; borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır ve artık değer hesabında pasife eklenir.

³³⁸ Acabey, 2020, 165; Zeytin, 2021, 323-324; Acar, 2021, 341; Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 110; Kılıçoğlu, 2014, 141-142.

³³⁹ Şıpka, Özdoğan, 2020, 246; Şahan, 2018, 71.

³⁴⁰ Gülcan Sezgin, 2018, 123; Şıpka, Özdoğan, 2020, 246 ; Kişisel malların edinilmiş mallardan ödenen borçları ise, yukarıda açıklandığı üzere edinilmiş mal lehine denkleştirme yapılarak artık değer, aktifine eklenir (Şahan, 2018, 71).

³⁴¹ Şıpka, Özdoğan, 2020, 246, 249.

³⁴² Şeker, 2022, 50; Savaş Öztürk, 2022, 70.

³⁴³ Şahan, 2018, 82.

³⁴⁴ Öztan, 2015, 461; Şeker, 2022, 49.

³⁴⁵ Kılıç, 2017, 94; Şahan, 2018, 78-79; Öztan, 2015, 461.

Tamamen veya kısmen kredi ile alınan edinilmiş malın yasal mal rejiminin sona erme tarihinden sonraki döneme sarkan ödemeleri, edinilmiş malların borcuna örnek olarak gösterilebilir³⁴⁶. Yargıtay uygulaması gereği, kooperatif sözleşmesi kapsamında veya kredi ile alınmış mallara ilişkin borçlar, oranlama yoluyla tespit edilir³⁴⁷. Bu durumda kredi borcu ödeme tablosuna göre mal rejiminin sona ermesinden önceki ve sonraki dönem esas alınarak ödeme yapılan dönem, taksit sayısı ve ödenen miktar hesaplamada dikkate alınır³⁴⁸. Yapılan hesaplamada öncelikle, mal rejiminin sona erdiği tarihteki ödenmemiş kredi borç miktarının, toplam kredi borcuna oranı tespit edilir. Daha sonra bulunan bu kredi borç oranının taşınmazın toplam satın alım bedeli içindeki oranı bulunur. Tespit edilen bu oranın, malın tasfiye tarihindeki sürüm değeri ile çarpılmasıyla borç miktarı belirlenir. Bu şekilde belirlenen edinilmiş malın borç miktarı, artık değerın pasifine eklenir. Yapılan belirlemede ara ödemeler veya yapılandırma ile eski kredinin kapatılarak yeniden kredi çekilmesi gibi durumlar da dikkate alınır³⁴⁹.

³⁴⁶ Şıpka, Özdoğan, 2020, 246, 250; Şahan, 2018, 84. Belirlemenin nasıl yapılacağı hususunu Yargıtay şu şekilde açıklamıştır: “...Tasfiyeye konu malın, bedelinin tamamının ya da bir kısmının kredi ile karşılanması durumunda, kredi veren kuruluşa yapılan geri ödemelerin isabet ettiği dönemden, miktarından ve taksit sayısından hareketle mal rejiminin tasfiyesi sonucunda eşlerin alacak miktarları belirlenir. 4721 Sayılı TMK’nın 202/1 inci maddesi gereğince edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde yapılan ödemelerde, eşler lehine değer artış payı ve/veya artık değere katılma alacağı hakları doğabilecektir. Kredi borcu ödemelerinin bir kısmının mal rejiminin devamı süresince, bir kısmının da daha sonraki tarihlerde yapılmasında, mal rejiminin geçerli olduğu dönemin sonrasına sarkan ödemeler, dava konusu taşınmazın borcu kabul edilerek tasfiye gerçekleştirilir. Yukarıda açıklandığı gibi iki döneme yayılan kredi borcu ödeme tablosu mevcut olduğunda; öncelikle, mal rejiminin sona erdiği tarihte henüz vadesi gelmediği için ödenmemiş kredi borç miktarının, toplam kredi borcuna oranı bulunur. Sonra bulunan bu kredi borç oranının, taşınmazın toplam satın alım bedeli karşısındaki oranına dönüşümü gerçekleştirilir. Tespit edilen bu oranın, taşınmazın tasfiye tarihindeki (karara en yakın) sürüm (rayiç) değeri ile çarpılmasıyla borç miktarı belirlenir. Bu ilke ve esaslara göre saptanan taşınmazın borç miktarı, tasfiye tarihindeki sürüm değerinden düşüldükten sonra kalan miktar, değer artış payı ve/veya artık değere katılma alacağı hesaplamasında göz önünde bulundurulur. Buna göre; öncelikle, tasfiyeye konu malın satın alma bedeli, bunun krediyle ve varsa kredi dışında eşlerin kendi imkanları ile karşıladıkları miktarlar ve oranları ile tasfiye (karara en yakın) tarihindeki sürüm (rayiç) değeri ayrı ayrı belirlenmelidir...”, Yarg. 2. HD., 2021/5668 E., 2021/7765 K., 26.10.2021 T.; aynı yönde kararlar için bkz. Yarg. 8. HD., 2019/5963 E., 2021/3565 K., 15.04.2021 T.; Yarg. 2. HD., 2021/5345 E., 2021/8998 K., 01.12.2021 T. (kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

³⁴⁷ Meral, 2019, 324-326; Şıpka, Özdoğan, 2019, 307; Yarg. 8. HD., 2013/22286 E., 2014/6567 K., 10.04.2014 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>

³⁴⁸ Meral, 2019, 325.

³⁴⁹ Meral, 2019, 326.

3.4.1.2.2. Kişisel mal lehine denkleştirme miktarı

Bir eşin kişisel malları ile edinilmiş malları arasında kaymalar olması, iki mal grubunun birbiriyle birleşmesi ve bunun sonucunda edinilmiş malı borçlandırması mümkündür³⁵⁰. Buradan hareketle, bir eşin edinilmiş malına ait bir borcun kişisel mal ile ödenmiş veya edinilmiş malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için kişisel maldan katkı yapılmış olabilir. Bu durumda TMK m. 230/I, III hükümleri gereği bir eşin kişisel malından edinilmiş malına giden kişisel mal karşılığı parasal olarak tespit edilerek belirlenen denkleştirme miktarı artık değerın pasifine eklenmelidir³⁵¹. Burada yapılan denkleştirmeyle, kişisel maldan edinilmiş mala giden malvarlığı değerinin karşılığını tespit ederek edinilmiş maldan çıkarmak ve denkleştirme kapsamında edinilmiş malın saf değerinin bulunması amaçlanmaktadır. Zira bir eşin, diğer eşin edinilmiş mallarına karışan kişisel mallarından katılma alacağı talep etmesi mümkün değildir.

Esasen burada yukarıda “*Edinilmiş mal lehine denkleştirme miktarı*” başlığı³⁵² altında yaptığımız açıklamaların malın kayma yönü açısından tam tersi bir durum söz konusudur. Daha önceki açıklamamızda denkleştirme kapsamında edinilmiş maldan kişisel mala giden mal karşılığı edinilmiş mal grubuna geri döndürülerek artık değerın aktifine eklenirken; burada ise kişisel maldan edinilmiş mala giden mal karşılığı kişisel mal grubuna geri döndürülerek aktif değerın pasifine eklenmektedir.

Kişisel mal lehine denkleştirme miktarı tespit edilirken, edinilmiş mal lehine denkleştirme miktarı için açıklanan hesaplama ve kabul edilen esaslar aynı doğrultudadır. Zira denkleştirme aynı madde hükümlerine göre yapılmaktadır. Dolayısıyla burada da eşlerin olağan³⁵³ sınırı aşmayan harcamaları denkleştirmede dikkate alınmaz³⁵⁴. TMK m. 230/I hükmü gereği yapılan denkleştirmede ödenen borcun nominal değeri esas alınarak malvarlığı grubuna geri döndürülür. Malvarlığının değerinin artması veya azalması dikkate alınmaz ve faiz hesabı yapılmaz. TMK m. 230/III hükmüne göre yapılan denkleştirmede ise, katkı oranına ve

³⁵⁰ Demir, 2005, 299; Şahan, 2018, 74.

³⁵¹ Acar, 2021, 339; Kılıçoğlu, 2014, 140; Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 118; Demir, 2014, 258; Şahan, 2018 86, 95.

³⁵² Bkz. “3.4.1.1.3. Edinilmiş mal lehine denkleştirme” başlığı.

³⁵³ TMK m. 186/III hükmü gereği, “eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar”.

³⁵⁴ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 231; Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Toker, 2022, 119.

malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır. Dolayısıyla bu hüküm kapsamında katkı sağlanan malvarlığının değerindeki artışlar ve azalmalar³⁵⁵ dikkate alınır ve oranlama yapılarak denkleştirme miktarı tespit edilir³⁵⁶.

TMK m. 230/I hükmü gereği, bir eşin edinilmiş mallarına ilişkin borçları aynı eşin kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir. Örneğin; bir eş, 200.000 TL değerinde edinilmiş mal niteliğindeki arabasının borcunu babasından aldığı bağış niteliğindeki 20.000 TL ile ödemiştir. Babasından karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği para, TMK m. 220/II gereği kişisel malıdır. Tasfiye sırasında denkleştirme yapılarak, 20.000 TL değerindeki edinilmiş mala giden kişisel mal karşılığının edinilmiş maldan ayrıştırılması yani artık değerın pasifine eklenmesi gerekir.

TMK m. 230/III hükmüne göre, bir eşin edinilmiş mallarının edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına aynı eşin kişisel mallarından katkıda bulunmuş ise tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir.

Bir eşin malvarlığı değeri, hem kişisel hem de edinilmiş malların katkısıyla elde edilmiş olmakla birlikte; kişisel mal grubunun katkısı daha az veya eşit ise bu durumda malın edinilmiş mal olduğu kabul edilir³⁵⁷. Bu durumda söz konusu malvarlığı değerinin edinilmesindeki kişisel maldan katkının, kişisel mal lehine denkleştirilmesi istenebilir³⁵⁸. Bunun yanında, bir eşin edinilmiş mallarının verimini veya değerini arttırmaya yönelik iyileştirme kapsamındaki³⁵⁹; edinilmiş mallarının varlığını devam ettirebilmesi, kullanılması veya zamanla gerçekleşecek önemli değer

³⁵⁵ Malvarlığı değerindeki azalmanın kullanma veya yararlanmaya bağlı meydana gelmesi ya da eşin katılma alacağını azaltma kastıyla yapılmış olmasının önemi yoktur (Şahan, 2018, 90; Demir, 2005, 300).

³⁵⁶ Acar, 2021, 340; Katkının, katkının yapıldığı tarihteki malın değerine oranı tespit edilir ve daha sonra söz konusu malın tasfiye anındaki değerine bu oran uygulanarak denkleştirme miktarı belirlenir. Yapılan belirlemede malvarlığının sürüm değeri dikkate alınır (TMK m. 232). Ancak malvarlığı değer, tasfiyeden önce elden çıkarılmışsa bu durumda denkleştirme miktarı; katkının yapıldığı tarihteki katkı oranı, malvarlığının elden çıkarıldığı tarihteki sürüm değeri ve tasfiye anındaki muhtemel değeri dikkate alınarak hakim tarafından hakkaniyete göre belirlenir (Şahan, 89-94).

³⁵⁷ Acar, 2021, 257; Sarı, 2007, 166, 178; Kılıç, 2017, 41; Acabey, 2007, 512; Ancak belirtmek gerekir ki; bir malvarlığı değerinin edinilmesine katkıdan söz etmek için malvarlığı değerinin karşı edim karşılığında (ivazlı) edinilmesi zorunlu değildir. Karşılıksız edinilen malvarlığı değerinin edinilmesi için yapılan katkılar da denkleştirmede dikkate alınmalıdır (Şahan, 2018, 89; Sarı, 2007, 207).

³⁵⁸ Acar, 2021, 339, dp. 995; Şahan, 2018, 90.

³⁵⁹ Savaş Öztürk, 2022, 64; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 232.

azalmalarının önlenmesine yönelik koruma kapsamındaki³⁶⁰ kişisel mallarından yaptığı masraf ve harcamaları kişisel mal lehine denkleştirilir.

Örneğin; bir eş, 600.000 TL değerinde ev satın almıştır. Evin bedelinin 300.000 TL'sini evlenmeden önce satın aldığı arabasını satarak ve kalan 300.000 TL'sini de yasal mal rejimi süresi içerisinde çalışması karşılığında elde ettiği kazançla ödemiştir. Yasal mal rejiminin başlangıcında mevcut olan arabasını satması ile elde ettiği para, TMK m. 220/II-IV hükümleri gereği kişisel maldır. Ev, her iki mal grubunun eşit katkısı ile edinildiği için tercih ilkesi gereği edinilmiş maldır. Ancak edinilmesinde kişisel maldan katkı yapıldığı için kişisel mal lehine denkleştirme yapılır. Buna göre malın edinilmesine katkının, katkının yapıldığı tarihteki malın değerine oranı $\frac{1}{2}$ 'dir. Daha sonra da düğünde takılan 100.000 TL değerindeki kişisel malı niteliğindeki ziynet eşyalarını satarak evin içine tadilat yapmıştır. Yapılan bu katkıyla evin değeri 700.000 TL olacağından katkı oranı $\frac{1}{7}$ olarak belirlenir. Evin sürüm değeri, söz gelimi, tasfiye anında 1.400.000 TL olarak tespit edilmiştir. Katkı tarihlerindeki katkı oranları tasfiye anındaki değerine uygulandığında; 700.000 TL malın edinilmesine katkıdan dolayı ve 200.000 TL iyileştirmeden dolayı olmak üzere toplam 900.000 TL kişisel mal lehine denkleştirme miktarı tespit edilir. Eşin bu edinilmiş mal içindeki kişisel mallarını ispatlayarak kişisel malının ayrıştırılması ile artık değerın pasifine eklenmesini ve sonrasında paylaşımın yapılmasını istemesi mümkündür.

3.4.1.2.3. Değer artış payı borcu

TMK m. 227/I hükmü gereği, eşlerden birinin diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuş ve tasfiye sırasında bu malda değer artışı meydana gelmiş olması halinde, eşin bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında sahip olur³⁶¹. Dolayısıyla eşlerden biri değer artış payı alacağı hakkına sahip olurken, diğer eş değer artış payı borcu ile yükümlenmiş olur.

Ancak eşin değer artış payı borcu her halükarda artık değerın pasifine eklenmez. Bu kapsamda katkının kaynağına ve katkıda bulunulan mal grubuna göre, söz konusu borcun artık değer hesabında dikkate alınıp alınmayacağı veyahut dikkate alınması

³⁶⁰ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 232; Şahan, 2018, 89.

³⁶¹ Değer artış payı alacağı, şartları ve miktarının belirlenmesine ilişkin açıklamalara yukarıda detaylı olarak yer verildiğinden tekrara düşmemek adına yollamada bulunmakla yetiniyoruz, bkz. s. 55-59.

ihhtimalinde ne şekilde dikkate alınacağı tespit edilmelidir³⁶². Katkıdan faydalanan eşin değeri artış payı borcunun artık değeri pasifine eklenip eklenmeyeceği borçlanan mal grubuna göre belirlenmektedir. Buna göre, eşlerden birinin değeri artış payı alacağı ile diğeri eşin edinilmiş malının borçlanması durumunda TMK m. 231 hükmü gereği; edinilmiş malın değeri artış payı borcu olarak borçlu eşin artık değerinin pasifine eklenmelidir. Dolayısıyla bir eşin kişisel malından diğeri eşin edinilmiş malına veya edinilmiş malından diğeri eşin edinilmiş malına katkıda bulunulması durumunda, katkıdan faydalanan eşin değeri artış payı borcu olarak bu eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden çıkarılır³⁶³.

Ancak katkı sonucu katkıdan faydalanan eşin kişisel malının borçlanması durumunda; kişisel mallar, paylaşım dışı olduğundan eşlerin kişisel malların borcu artık değeri hesabında dikkate alınmamaktadır. Dolayısıyla bir eşin kişisel malından diğeri eşin kişisel malına veyahut edinilmiş malından diğeri eşin kişisel malına katkıda bulunulması halinde diğeri eş değeri artış payı borcu ile yükümlenmiş olmasına rağmen, söz konusu borç edinilmiş malların borcu olmadığı için TMK m. 231 hükmü gereği artık değeri pasifine eklenemez³⁶⁴.

Yapılan açıklamalar kapsamında konuya şu şekilde bir örnek gösterebiliriz: kadın eş erkek eşe düğünde takılan 50.000 TL değerindeki bileziklerini³⁶⁵ vermiş ve erkek eş de bu bileziklerin parası ile kendisine 200.000 TL değerinde araba almıştır. Katkının yapıldığı tarihteki malın değerine oranı 1/4 dür. Arabanın sürüm değeri, tasfiye anında 600.000 TL olarak tespit edilmiştir. Katkı tarihindeki 1/4 oranı tasfiye

³⁶² Zeytin, 2021, 214; Değeri artış payı çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilir. Buna göre eşlerin birbirlerinin kişisel malından kişisel malına, kişisel malından edinilmiş malına, edinilmiş malından edinilmiş malına, edinilmiş malından kişisel malına veya karma nitelikte olacak şekilde katkı yapmaları mümkündür (Baygın, 2019, 120).

³⁶³ Baygın, 2019, 121-122.

³⁶⁴ Bir eşin kişisel malından diğeri eşin kişisel malına yapılan katkılar, bağımsız bir alacak türü olan değeri artış payı alacağı kapsamında talep edilebilir. Yine bir eşin edinilmiş malından diğeri eşin kişisel malına yapılan katkılan katkıda bulunan eşin artık değerinin aktifine eklenir ya da değeri artış payı alacağı olarak talep edilebilir (bkz. “3.4.1.1.4.3. Değeri artış payı alacağının artık değeri aktifine eklenmesi” başlığı, s. 59)

³⁶⁵ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi’nin yerleşik içtihatları gereği kadına düğün sırasında takılan altınlar, aksine bir anlaşma olmadıkça, kadının kişisel malıdır: “*Dairemizin yerleşik uygulamasına göre kural olarak, düğün sırasında takılan ziynet eşyaları, kim tarafından, kime takılırsa takılsın, aksine bir anlaşma bulunmadıkça kadına bağışlanmış sayılır ve artık kadının kişisel malı sayılır. Bu eşyaların iade edilmemek üzere kocaya verildiği, kadının isteği ve onayı ile bozdurulup müşterek ihtiyaçlar için harcandığı hususu davalı tarafça kanıtlandığı takdirde, koca bu eşyaları iadede kurtulur*” (Yarg. 3. HD., 2018/3983 E., 2019/302 K., 17.01.2019 T.; karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Aksi yönde görüş için bkz. Akçaal, M. (2019). “Düğünde Takılan Ziynet Eşyasının İadesi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XIV (2), 272-273.

anındaki değerine uygulanarak katkı yapan eşin değer artış payı alacağı ve dolayısıyla katkıdan faydalanan eşin değer artış payı borcu 150.000 TL olacaktır. Kadın eş tasfiye sırasında 150.000 TL'yi TMK m. 227 hükmüne göre değer artış payı olarak talep edebilir. Erkek eşin artık değer payı borcu da edinilmiş mallarının borcu olarak artık değerinin pasifine eklenir. Eğer, söz konusu arabanın değeri herhangi bir sebeple düşseydi ve tasfiye anındaki değeri 100.000 TL olarak tespit edilseydi, bu durumda “*nominal değer garantisi*” gereği değer artış payı azalmayacak katkı miktarı 50.000 olarak belirlenerek, katkıyı yapan eş için değer artış payı alacağı, katkıdan faydalanan eş için artık değer borcu olarak hesaplamada dikkate alınacaktır. Söz konusu arabanın daha önce elden çıkarılmış olması halinde ise, değer artış payı TMK m. 227/II hükmü gereği, hakim tarafından hakkaniyete göre belirlenerek hesaplamada dikkate alınmalıdır.

3.4.2. Artık Değere Katılma

Yasal mal rejiminin tasfiyesi, her bir eşin katılma alacağının belirlenmesini amaçlamaktadır³⁶⁶. Bu anlamda edinilmiş malların tespit edilmesi, denkleştirme yapılması, eklenecek değerler varsa eklenmesi, daha sonra borçların çıkarılması işlemleri esas itibarıyla katılma alacağının belirlenmesine yöneliktir. Zira daha önce de belirtildiği üzere artık değerinin hesaplanması sonucunda bir değer bulunması halinde eş, bu artık değerinin belirli bir oranı üzerinde katılma alacağı hakkına sahiptir. Katılma alacağı alacaklısının artık değere hangi oranda katılacağı ise TMK m. 236/I hükmünde düzenlenmiş olmakla birlikte; TMK m. 237 ve 238 hükümleri gereği taraflarca belirlenmesi de mümkündür.

3.4.2.1. Kanuna göre artık değere katılma

Kanun koyucu, TMK m. 236/I ile her eşin veya mirasçılarının, diğer eşe ait artık değerinin yarısı üzerinde hak sahibi olduklarına hükmetmiştir. Dolayısıyla kanun hükmü gereği, yukarıda açıklanan aktiflerin ve pasiflerin dikkate alınarak hesap yapılması sonucu belirlenen diğer eşin artık değerinin yarısı, eşin veya mirasçıların katılma alacağıdır. Katılma alacağının miktarı belirlenirken, TMK m. 236/II hükmü hariç, eşin kusurlu veya kusursuz olmasının bir önemi bulunmamaktadır³⁶⁷.

³⁶⁶ Sarı, 2007, 226.

³⁶⁷ Şıpka, Özdoğan, 2017, 54.

3.4.2.2. Sözleşmeye göre artık değere katılma

Kanun koyucu TMK m. 236/I ile katılma alacaklısının diğer eşe ait artık değer yarısı üzerinde hak sahibi olduğuna hükmetmişse de; TMK m. 237’de eşlerin artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle, ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedelememek suretiyle, başka bir esas kabul edilebileceklerine hükmetmiştir.

Buna göre eşlerin, evlilikleri devam ederken noterde düzenleyecekleri mal rejimi sözleşme ile kanun gereği 1/2 olan katılma oranını değiştirmeleri mümkündür. Dolayısıyla eşlerin mal rejimi sözleşmesi ile kanunda tamamlayıcı hukuk kuralı niteliğindeki ½ oranından farklı bir oranı, katılma oranı belirlemeleri mümkündür³⁶⁸. Ancak ortak olmayan çocuklar veya onların altsoyları varsa yapılacak bu anlaşma ile TMK m. 237/II gereği onların saklı paylarının zedelenmemesi gerekmektedir. Saklı payın ihlal edilip edilmediği, eşin ½ yasal oranı dışındaki feragat edilen malvarlığı değerinin tenkise esas terekenin hesabında eklenecek değer olarak dikkate alınarak yapılan saklı pay hesaplaması ile tespit edilir³⁶⁹. Eşler arasında yapılan bu anlaşma ile ortak olmayan çocuklar veya onların altsoyların haklarının zedelenmesi durumunda kısmi kesin hükümsüzlük yaptırımı uygulanmalıdır³⁷⁰.

Eşler sözleşme ile kanunda belirtilen katılma oranından farklı katılma oranları belirleyebileceği gibi bu oranların yasal mal rejiminin sona erme hallerinden hangisi veya hangileri bakımından geçerli olacağını da kararlaştırmaları mümkündür. Bununla birlikte eşler, ölüm, mal ayrılığı, boşanma ve diğer rejimin sona erme halleri açısından her biri için farklı katılma oranları da kararlaştırabilirler³⁷¹. Fakat TMK m. 238 hükmü gereği mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine karar verilmesi hâllerinde, kanundaki artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmaların hüküm ifade edebilmesi için mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması gerekir³⁷². Bu nedenle yapılacak mal rejimi sözleşmesinde “*boşanma veya evliliğin iptali hallerinde de katılma alacağına ilişkin belirlenen bu oranlar geçerli olacaktır*” şeklinde bir ifade kullanılması yerinde olacaktır.

³⁶⁸ Kılıç, 2017, 36; Zeytin, 2021, 332; Şıpka, Özdoğan, 2020, 259; Güvenç, Yazıcı, 2021, 129.

³⁶⁹ Yıldırım, 2019, 247; Şıpka, Özdoğan, 2020, 262.

³⁷⁰ Güvenç Yazıcı, 2021, 131-132; Yıldırım, 2019, 247; Zeytin, 2021, 334.

³⁷¹ Savaş Öztürk, 2022, 77-78; Güvenç, Yazıcı, 2021, 130; Sarı, 2007, 234 vd.

³⁷² Şıpka, Özdoğan, 2020, 260; Zeytin, 2021, 332.

Öte yandan eşler, mal rejimi sözleşmesi ile her eşin veya eşlerden birinin katılma alacağının miktarını da belirleyebilirler³⁷³. Fakat sözleşme ile kararlaştırılan bu düzenlemenin hüküm ifade edebilmesi için katılma alacağı borçlusunun artık değerinin sözleşme ile belirlenen miktarı karşılaması gerekmektedir³⁷⁴. Yine TMK 238 hükmü burada da geçerlidir.

Bununla birlikte mal rejimi sözleşmesi ile katılma alacağına ilişkin yapılan düzenlemelerin şarta bağlı yapılması da mümkündür³⁷⁵. Ancak sözleşmede öngörülen şartın emredici hukuk kurallarına ve ahlaka aykırı olmaması gerekir³⁷⁶. Bu anlamda örneğin eşlerin yasal mal rejimi süresince çalışmaları, sağ kalan eşin bir daha evlenmemesi³⁷⁷ veya birinin ölümü şartına bağlı olarak katılma oranı, katılma alacağı miktarı veya başka bir esas kararlaştırabilirler³⁷⁸.

³⁷³ Zeytin, 2021, 332-333.

³⁷⁴ Sarı, 2007, 235 vd.; Savaş Öztürk, 2022, 78.

³⁷⁵ Şıpka, Özdoğan, 2020, 260; Demir, 2014, 265.

³⁷⁶ Zeytin, 2021, 334.

³⁷⁷ Şıpka Özdoğan, 2020, 260. Fakat sağ kalan eşin evlenmesini engellemek amacıyla iade şartı kararlaştırılmışsa bu şart geçerli değildir (Zeytin, 2021, 335).

³⁷⁸ Sarı, 2007, 238; Zeytin, 2021, 335-336.

4. KATILMA ALACAĞININ TARAFLARI VE HÜKÜMLERİ

4.1. Katılma Alacağının Tarafları

4.1.1. Katılma Alacağının Alacaklısı

TMK m. 236/I hükmü gereği katılma alacağının alacaklısı eş veya eşlerin mirasçılarıdır. Eşler sağ ise katılma alacağı alacaklısı eşlerden biridir. Fakat yasal mal rejiminin eşlerden birinin ölümü³⁷⁹ ile sona ermesi halinde; sağ kalan eş, ölen eşin mirasçılarından veyahut ölen eşin mirasçıları, sağ kalan eşin edinilmiş mallarından katılma alacağı talep etme hakkına sahiptir³⁸⁰. Her iki eşin de ölmesi durumunda mirasçıların birbirlerinden katılma alacağı talep etme hakkı bulunmaktadır³⁸¹.

Yasal mal rejiminin ölüm ile sona ermesi durumunda sağ kalan eşin, terekedeki malların kural olarak yarısı üzerinde katılma alacağı bulunmaktadır. Bunun yanında sağ kalan eşin, ölen eşin kural olarak tüm malvarlığı üzerinde miras hukukundan doğan bir payı da vardır. Sağ kalan eş, miras payından dolayı aynı zamanda miras payı oranında katılma alacağının borçlusudur³⁸². Bu nedenle yasal mal rejiminin ölüm ile

³⁷⁹ Ölüm gibi sayılan ölüm karinesi ve gaiplik halleri de “ölüm” ifadesinin kapsamı içerisindedir.

³⁸⁰ Yasal mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda, yasal mal rejiminden ve miras hükümlerinden kaynaklanan iki tür tasfiye söz konusudur. Bu durumda kural olarak öncelikle yasal mal rejiminin, daha sonra da terekenin tasfiyesi yapılmalıdır (Şeker, 2022, 86).

³⁸¹ Altunkaya, 2019, 394; Birlikte ölüm karinesinin geçerli olduğu durumda aynı anda ölmüş sayılan mirasçıların birbirlerine karşı miras hakkı talebi ileri sürmesi mümkün olmasa da katılma alacağı talebinde bulunabilirler (Acabey, 2020, 143; Köroğlu, 2016, 235-237; Zeytin, 2021, 237).

³⁸² Akçaal, M. (2020). “Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı ve Bunun Mirasın Tasfiyesine Etkisi”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 237. Yargıtay 8. HD. vermiş olduğu bir kararda katılma alacağı ve terekeden kaynaklanan hakları genel hatlarıyla şu şekilde sıralamıştır: “..Katılma alacağı ve terekeden kaynaklanan haklar arasındaki farklılıklar kabaca şöyle sıralanabilir; katılma alacağı bakımından; 1. Katılma alacağı şahsi hak niteliğinde bir nispi alacak hakkıdır, 2. Katılma alacağı kanundan kaynaklanmaktadır, 3. Ölümle sona eren edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi ölen eşin terekasının paylaşılmasının bir ön koşulu olarak ortaya çıkmaktadır, 4. Katılma alacağı terekenin öncelikle ve peşin ödenmesi gereken borçları arasında yer almaktadır, 5. Katılma alacağı, miras bırakanın borcudur, 6. Miras bırakanın ölümü ile borçlu olma sıfatı mirasçılarına geçer ve mirasçılar TMK'nin 641. maddesine göre borçlardan müteselsilen sorumludurlar, 7. Davacı sağ eş, hem katılma alacağı nedeniyle tereke alacaklısı ve hem de tereke borcundan dolayı mirasçı sıfatıyla tereke borçlusudur. Bu nedenle alacaklı ve borçlu sıfatı davacı sağ eşte birleşmiş durumdadır, 8. Katılma alacağı alacaklısı miras payı oranında tereke borçlarından sorumludur, 9. Sağ eş katılma alacağını aldıktan sonra borca batık mirası (terekeyi) reddetme hakkı vardır, 10. Edinilmiş malların sürüm değerleri tasfiye anındaki yani karar tarihine en yakın tarihteki değerleri hesaplama esas alınır (TMK mad.235/1), bu sebeple davanın sürecine göre ölüm tarihi ile karar tarihi arasında uzun süre geçmiş olabilir (3-5 yıl, hatta daha fazla olabilir), 11. Sağ eşin aldığı katılma alacağı, ölenin evlilik süresince edindiği mallara katkısının bir karışılığıdır, 12-Mal rejiminin tasfiyesinde yetkili ve görevli mahkeme Aile Mahkemesidir, 13. Katılma alacağı oranı kanun gereği ½ (yarı) olup, sabit bir oran olarak belirlenmiştir (TMK mad. 236/1), 14. Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesine konu mallar kural olarak edinilmiş mallardır. Miras (tereke) hakları bakımından ise; 1. Terekeden doğan hak şahsi hak niteliğinde bir

sona ermesi sonrası sağ kalan eşin mirasçılara karşı katılma alacağı talepli dava açması durumunda, alacak belirlendikten sonra sağ kalan eşin miras payına denk gelen kısım re'sen katılma alacağından düşülerek kalan miktar katılma alacağı olarak hüküm altına alınır³⁸³. Ancak yasal mal rejiminin ölümünden önce sona ermiş olması veya sağ kalan eşin mirasçılık sıfatını yitirmiş olması durumunda katılma alacağının tamamını mirasçılardan isteme hakkına sahiptir³⁸⁴. Sağ kalan eşin mirastan feragat etmesi veya başka bir sebeple mirasçılığını yitirmesi, katılma alacağına etki etmemektedir.

Diğer taraftan sağ kalan eşin edinilmiş malları varsa, özellikle ortak olmayan çocukların mirasçılığı durumunda ölen eşin mirasçılarının sağ kalan eşe karşı yasal mal rejimi tasfiyesi davası açıp katılma alacağı talep etme hakları bulunur.

4.1.2. Katılma Alacağının Borçlusu

Katılma alacağının borçlusu, öncelikle diğer eş veya ölüm halinde mirasçılardır³⁸⁵. Sonrasında ise şartların oluşması hâlinde TMK m. 241 gereği üçüncü kişilerin de katılma alacağından sorumluluğu bulunmaktadır.

nispi alacak hakkı olmayıp, miras hukukundan kaynaklanan bir ayni hak, yani bir ayni paylaşımdır. 2. Mirasçılar tereke borçlarından müteselsilen sorumludur. (TMK mad. 641/1), 3. Terekenin tasfiyesine konu mallar murisin hem kişisel malları ve hem de edinilmiş mallarıdır. 4. Terekenin net miktarının (net terekenin) bulunması için öncelikle tasfiyede sağ kalan eşin katılma alacağının çıkarılması gerekmektedir. Böylece terekenin tasfiyesinden düşecek paydan önce eş, mal rejiminin tasfiyesinden düşecek paya sahip olacaktır. 5. Miras, miras bırakanın ölümü ile açılır. Miras bırakanın sağlığında yapmış olduğu mirasla ilgili kazandırmalar ve paylaştırmalar terekenin ölüm anındaki durumuna göre değerlendirilir (TMK mad. 575), yani terekedeki tüm kişisel ve edinilmiş malların sürüm değeri ölüm anındaki (tarihindeki) durumuna göre saptanır, 6. Katılma alacağı alacaklısının miras hakkı, ölenin mirasçısı olması nedeniyle aldığı bir karşılıktır, 7. Terekenin tasfiyesi ile ilgili tüm davalarda yetkili ve görevli mahkeme miras bırakanın yerleşim yeri Sulh Hukuk Mahkemesidir (TMK mad. 658). 8- Sağ eşin yasal miras payı birinci zümre ile 1/4, ikinci zümre ile 1/2, üçüncü zümre ile 3/4 ve hiç mirasçı kalmamış ise tamamıdır (TMK mad. 499), yani miras payı açıklandığı gibi değişkendir, 9- Sağ kalan eşin mirasçılık sıfatı sona ermiş olsa da (mirastan feragat, mirası ret, mirastan çıkartma, mirastan yoksunluk gibi) yasal mal rejimi tasfiyesinden kaynaklanan katılma alacağını mirasçılardan isteyebilir, mirastan feragat ve mirasın reddi, katılma alacağı bakımından feragat anlamına gelmez, 10. Terekenin (mirasın) paylaşımı için kanunda herhangi bir süre yer almamaktadır. TMK'nin 642. maddesine göre, mirasçılardan her biri, sözleşmeye veya kanun gereğince ortaklığı sürdürmekle yükümlü olmadıkça, her zaman mirasın paylaşılmasını isteyebilir (TMK mad. 639, istihkak davası için zamanaşımı söz konusudur)...” (Yarg. 8 HD., 2019/5848 E., 2019/11381 K., 16.02.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

³⁸³ Özdoğan, 2019, 176; Akçaal, 2020, 237.

³⁸⁴ Şeker, 2022, 87; Zeytin, 2021, 237.

³⁸⁵ Öztan, 2006, 454; Sarı, 2007, 227.

4.1.2.1. Eş veya ölen eşin mirasçıları

TMK m. 236/I hükmü gereği katılma alacağının borçlusu eş veya eşlerin mirasçılarıdır. Eşler sağ ise katılma alacağının borçlusu eşlerden biridir. Fakat yasal mal rejiminin eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi halinde; sağ kalan eşin ölen eşin mirasçılarına karşı veyahut ölen eşin mirasçıları sağ kalan eşe karşı katılma alacağı borcu bulunmaktadır. Katılma alacağı borçlusunun sağ kalan eş mi yoksa ölen eşin mirasçıları mı olduğu tasfiye sonucunda belirlenir. Her iki eşin de ölmesi durumunda ise mirasçılar birbirlerine karşı borç altındadır.

Yasal mal rejiminin ölüm ile sona ermesi durumunda katılma alacağı terekenin borcudur³⁸⁶. Terekeye ait katılma alacağı borcunun mirasçıların miras paylaşımından önce ödenmesi gerekir³⁸⁷. Zira yasal mal rejimi tasfiye edilmeden ölen eşin mirasçılara intikal eden malvarlığı tespit edilememektedir³⁸⁸. Bu nedenle öncelikle katılma alacağı tespit edilip terekeden bu borç düşülerek ölen eşin net terekesi üzerinde miras paylaşımı gerçekleştirilir³⁸⁹. TMK m. 641/I hükmü gereği, mirası reddetmeyen mirasçılar tereke borçlarından şahsi olarak ve müteselsilen sorumludur³⁹⁰. Ancak yasal mal rejiminin tasfiyesi davasında alacaklı ve borçlunun mirasçı olduğu durumda, katılma alacağı alacaklısı da aynı zamanda tereke borçlusu olup, alacaklı ve borçlu sıfatı katılma alacağı alacaklısında birleşmektedir. Bu nedenle Yargıtay, bu durumda katılma alacağı borçlusu olan mirasçıların kural olarak katılma alacağından müştereken ve müteselsilen değil, miras payları oranında sorumlu olduğunu kabul etmiştir³⁹¹.

³⁸⁶ Savaş Öztürk, 2022, 5; Akçaal, 2020, 235.

³⁸⁷ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 249; Şeker, 2022, 88; Yıldırım, 2019, 241; Yargıtay, buna ilişkin kararlarında şu ifadelerle yer vermektedir: “...Mal rejiminin tasfiyesi sonucunda belirlenecek katılma alacağı, terekeye ait borç olup, mirasçıların miras paylaşımından önce ödenmesi gerektiği kabul edilmektedir. Terekeye ait borç ödendikten sonra kalan miktar, mirasçılar arasından miras payları oranında paylaşılır...” Yarg. 8. HD., 2021/1524 E., 2021/4147 K., 20.05.2021 T.; Yarg. 8. HD., 2018/9863 E., 2019/8688 K., 08.10.2019 T. (kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

³⁸⁸ Yıldırım, 2019, 241.

³⁸⁹ Acabey, 2020, 143; Akçaal, 2020, 238-239; Özüğür, 2013, 67.

³⁹⁰ Şeker, 2022, 88; Akçaal, 2020, 235.

³⁹¹ Bkz. Yarg. 2. HD. 2021/5519 E., 2021/6544 K., 27.09.2021 T.; Yarg. 8. HD., 2021/1524 E., 2021/4147 K., 20.05.2021 T.; Yarg. 8. HD., 2020/1144 E., 2021/3189 K., 06.04.2021 T. (kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Kararın eleştirisi için bkz. Akçaal, 2020, 236.

4.1.2.2. Eklenecek değerlerden faydalanan üçüncü kişi

TMK m. 229/I hükmü gereği, eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar ile bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler edinilmiş mallara “*eklenecek değer*” olarak hesaba katılır. TMK m. 229/II hükmüne göre bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda davanın üçüncü kişilere karşı ihbar edilmesi koşuluyla, mahkeme kararının kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülmesi mümkündür.

TMK m. 229/II hükmünün tamamlayıcısı olan³⁹² TMK m. 241 hükmünde ise katılma alacaklısının karşılıksız kazandırmalardan yararlanan üçüncü kişilere karşı açacağı dava düzenlenmiştir. TMK m. 241/I hükmü gereği “*Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir*”. Eşlerin katılma alacağının TMK m. 229 hükmündeki eklemeler ile diğer eşin kötüniyetli tasarruflarından yeterince korunamadığı takdirde; TMK m. 241 hükmü ile korunmanın üçüncü kişiler karşısında da sağlanması amaçlanmıştır³⁹³. TMK m. 241 hükmüne göre üçüncü kişiye karşı açılan dava katılma alacağı gibi aynı değil, nakdi nitelikte alacak davasıdır³⁹⁴.

TMK m. 241 hükmünde “*karşılıksız kazandırmalar*” ifadesi kullanılmışsa da, hükmün kapsamına hem 229/I-b.1 hükmündeki karşılıksız kazandırmalar hem de 229/I-b.2 hükmündeki katılma alacağını azaltma kastıyla yapılan devirler girer³⁹⁵. Zira katılma alacağını azaltma kastıyla yapılan devirler de muvazaalı devre dayandığı ve kanuna karşı hile niteliğinde olduğu kabul edildiğinden esas itibarıyla bir karşılıksız kazandırma değildir.

³⁹² Öztaş, 2011, 554; Şıpka, Özdoğan, 2020, 218.

³⁹³ Öztaş, 2011, 555.

³⁹⁴ Okur, 2016, 187; Öztaş, 2011, 557.

³⁹⁵ Öztaş, 2011, 558; Şıpka, 2019, 145; Yarg. 8. HD., 2017/12991 E., 2017/11707 K., 28.09.2017 T. kararı, karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Eşin karşılıksız kazandırmalarının, TMK m. 229 hükmü kapsamında olmasa dahi, TMK m. 229 hükmünden bağımsız olarak TMK m. 241 hükmüne göre üçüncü kişilerden talep edilip edilemeyeceğine yönelik görüşler için bkz. Öztaş, 2011, 561-566; Okur, 2016, 169-173.

Üçüncü kişiye karşı TMK m. 241 hükmü kapsamında dava açılabilmesinin ilk koşulu, TMK m. 229 hükmü kapsamında bir kazandırmanın olması ve ihbar şartının yerine getirilmesidir³⁹⁶. İhbarın mal rejiminin tasfiyesi davasında tahkikat sonuçlanıncaya kadar yapılması mümkündür³⁹⁷. Davanın ihbar edilmesi ile üçüncü kişiye savunma hakkı tanınarak ileride kendisi aleyhine dava açılmasını ve yanında davaya katıldığı taraf aleyhine karar verilmesini önleme imkânı tanınmıştır³⁹⁸. Zira mal rejimi davasında eklenecek değerin var olduğu konusunda bir karar verilmesi halinde, kararın bağlayıcı olması nedeniyle TMK m. 241 hükmü kapsamında üçüncü kişiye karşı açılacak davada eklenecek değere ilişkin bir inceleme yapılmaz³⁹⁹.

Katılma alacağı alacaklısının üçüncü kişiye yönelebilmesi için bir diğer koşul, katılma alacağının varlığı⁴⁰⁰ ve diğer eşten veya ölüm halinde mirasçılardan katılma alacağının tamamını alamamış olmasıdır⁴⁰¹. Dolayısıyla üçüncü kişinin doğrudan (birincil) değil, tali (ikincil) sorumluluğu bulunmaktadır⁴⁰². Burada üçüncü kişi, katılma alacağı alacaklısının diğer eşten veya mirasçılarından alamadığı (eksik kalan) miktarla sınırlı olarak sorumludur⁴⁰³. Üçüncü kişinin sorumluluğu açısından bir diğer sınır ise, kendisine yapılan kazandırmanın değeridir⁴⁰⁴. Yargıtay içtihatları gereği kazandırmanın değeri, tasfiye tarihindeki sürüm değerine göre belirlenir⁴⁰⁵. Borçlu

³⁹⁶ Şıpka, 2019, 145; Okur, 2016, 166; Yasal mal rejiminin tasfiyesi davasında üçüncü kişinin davalı olarak gösterilmesi değil, davanın ihbar edilmesi gerekmektedir. Fakat üçüncü kişi davalı gösterilmiş ise üçüncü kişiye karşı açılan davanın tefrik edilerek yasal mal rejiminin tasfiyesi davasının ve katılma alacağının tahsil edilebilme durumunun bekletici mesele yapılması gerekir (Şıpka, Özdoğan, 2020, 220-223; Yarg. 8. HD., 2016/15691 E., 2019/1632 K., 19.02.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Ancak bu durumda üçüncü kişinin aynı zamanda yasal mal rejiminin tasfiyesi davasında ihbar şartı gereği üçüncü kişinin davaya fer'i müdahil olarak katılmasının sağlanması gerekir (Şıpka, Özdoğan, 2020, 223).

³⁹⁷ Okur, 2016, 166; Şıpka, 2019, 145.

³⁹⁸ Şıpka, 2019, 144-145; Şıpka, Özdoğan, 2020, 216.

³⁹⁹ Şıpka, Özdoğan, 2020, 219; Okur, 2016, 167; Aynı yönde, "...belirtilen bu ihbarın yapılmış olmasının yaratacağı hukuki sonuç; üçüncü kişi aleyhine sonradan aynı Kanun'un 241. maddesine dayanılarak alacak davası açıldığında, 229. maddedeki kazandırma veya devir koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin yeniden araştırma konusu yapılmamasıdır..." (Yarg. 8. HD., 2016/15691 E., 2019/1632 K., 19.02.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴⁰⁰ Öztaş, 2011, 557; Okur, 2016, 168.

⁴⁰¹ Şıpka, 2019, 145; Okur, 2016, 168; Ayrıntılı bilgi ve katılma alacağı borçlusunun malvarlığının katılma alacağını karşılayıp karşılamadığının tespiti tarihi hakkında tartışmalar için bkz. Öztaş, 2011, 563 vd.

⁴⁰² Öztaş, 2011, 567; Şıpka, Özdoğan, 2020, 226.

⁴⁰³ Şeker, 2022, 55; Öztaş, 2011, 557.

⁴⁰⁴ Okur, 2016, 177; Öztaş, 2011, 566; Şıpka, 2019, 146.

⁴⁰⁵ TMK m. 235/II hükmünde eklenecek değerin belirlenmesinde kazandırma tarihindeki sürüm değeri dikkate alınacağı düzenlenmiş ise de, Yargıtay madde hükmünü uygulamayarak tasfiye tarihindeki sürüm değerini dikkate aldığı için üçüncü kişiler için de tasfiye tarihindeki sürüm değeri esas

eşin malvarlığı veya terekesi katılma alacağını karşılıyorsa veya kazandırma konusu malvarlığı tekrar borçlu eşin terekesine ya da malvarlığına döndürülmüşse anılan hükme göre üçüncü kişiden katılma alacağının talep edilmesi mümkün değildir⁴⁰⁶. Borçlu eşin malvarlığının veya terekesinin katılma alacağını karşılayıp karşılamadığı kural olarak tasfiye sonrası alacağın tahsili sürecinde anlaşılır⁴⁰⁷. Ancak tahsil sürecine geçmeden de borçlu eşin malvarlığının veya terekesinin katılma alacağını karşılamadığı açıkça anlaşılıyorsa (terekenin borca batık olması gibi), bu durumda da karşılamadığı kabul edilir⁴⁰⁸. Burada katılma alacaklısı, katılma alacağının karşılanmadığını ispatla yükümlüdür.

Katılma alacağı alacaklısının TMK m. 241 hükmüne göre üçüncü kişiye yönelebilmesi için üçüncü kişinin kötünietli olması aranmamaktadır⁴⁰⁹. Bu nedenle katılma alacaklısı, karşılanmayan katılma alacağı için iyiniyetli⁴¹⁰ üçüncü kişiye dahi başvurabilir. TMK m. 241/III hükmünde üçüncü kişiye karşı açılacak bu davada TMK 241/I ve II fıkra hükümleri ve yetki kuralları dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla uygulanacağı hususu düzenlenmiştir. Bu nedenle üçüncü kişinin geri verme borcu açısından (TMK m. 566) iyiniyetli olup olmadığı önem kazanmaktadır⁴¹¹. Bu kapsamda iyiniyetli olan üçüncü kişi, katılma alacaklısı tarafından kendisine dava açıldığı tarihte veya kendisine dava açılmadan önce 229/II gereği dava kendisine ihbar edilmişse ihbar tarihinde, elinde kalan miktar ile sorumludur⁴¹²(TMK 566/I). Eğer bu tarihten önce karşılıksız kazandırma konusunu

alınmaktadır (Şıpka, 2019, 146). Kazandırma tarihindeki değerinin dikkate alınması yönünde bkz. Okur, 2016, 177; Öztaş, 2011, 566).

⁴⁰⁶ Öztaş, 2011, 564; Şıpka, 2019, 146.

⁴⁰⁷ Şıpka, Özdoğan, 2020, 218; Aynı yönde, “...hüküm altına alınan katılma alacağının tahsili aşamasında borçlu eşin malvarlığı ya da terekesinin borcu ödemeye yetmediğinin anlaşılması durumunda, sonradan üçüncü kişi aleyhine eksik kalan ve kazanılan miktarla sınırlı olarak alacak davası açılabilir; bir başka anlatımla, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi tasfiye borcunu ödemeye yetiyorsa, hiçbir zaman lehine kazandırma yapılan üçüncü kişi davacıya ödenecek katılma alacağından sorumlu tutulmayacağına ilişkin TMK'nin 241. maddesi hükmüyle de uyumlu olacaktır. ... Borçlu eşin malvarlığının ya da terekesinin tasfiye borcunu karşılamaya yetip yetmediği ise; ancak alacağın tahsili sürecinin sonunda belli olacağından; üçüncü kişinin mal rejiminin tasfiyesine ilişkin kararın verildiği aşamada borçtan sorumlu tutulması doğru olmayacaktır...” (Yarg. 8. HD., 2016/15691 E., 2019/1632 K., 19.02.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴⁰⁸ Şıpka, Özdoğan, 2020, 218.

⁴⁰⁹ Öztaş, 2011, 560.

⁴¹⁰ Üçüncü kişi, lehine yapılan karşılıksız kazandırma nedeniyle katılma alacağını zarara uğrattığını, katılma alacağının ifasını imkansızlaştırdığını ve bu nedenle iade yükümlülüğünün doğacağını bilmiyor veya bilmesi de gerekmiyorsa iyiniyetli kabul edilir (Öztaş, 2011, 567; Okur, 2016, 178).

⁴¹¹ Okur, 2016, 178-179.

⁴¹² Şıpka, 2019, 147; Öztaş, 2011, 568.

tüketmiş veya elden çıkarmış ve karşılık elde etmemiş ise sorumluluğu bulunmamaktadır⁴¹³. Ancak üçüncü kişi kötüniyetli ise, kazandırma konusu malvarlığının kendi kusuruyla malın yok olmasından, değerindeki azalmadan ve malvarlığını tüketmiş veya elden çıkarmış dahi olsa sorumluluk sınırları kapsamında katılma alacaklısına karşı sorumludur (TMK m. 566/I, m. 995)⁴¹⁴.

Bunun yanında tenkiste sırayı düzenleyen TMK m. 570 hükmü gereği, birden fazla karşılıksız kazandırmalardan yararlanan üçüncü kişi olması durumunda; en yeni tarihli karşılıksız kazandırmanın yapıldığı kişiden en eski tarihliye doğru katılma alacağı talep edilir⁴¹⁵. Aynı tarihte yapılması durumunda ise orantılı şekilde talep edilir⁴¹⁶.

Üçüncü kişiye karşı dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer (TMK m. 241/II). Buradaki süre hak düşürücü süredir⁴¹⁷. Bir yıllık hak düşürücü süre, borçlu eşin malvarlığının veya terekesinin katılma alacağını karşılamayacağını öğrenilmesinden itibaren başlar⁴¹⁸. Beş yıllık süre ise, yasal mal rejiminin sona ermesinden itibaren başlar⁴¹⁹(TMK m. 241/II). Her halükarda uygulanan beş yıllık hak düşürücü sürenin başlangıcı ve mal rejimi davalarının uzun yıllar sürmesi de dikkate alındığında; katılma alacaklısının hakkını korumak için, yasal mal rejiminin tasfiyesi davası açıldığında aynı zamanda üçüncü kişilere de dava açılarak bu davada mal rejimi davasının ve katılma alacağının tahsil edilebilme durumunun bekletici mesele yapılmasında fayda vardır⁴²⁰.

4.2. Katılma Alacaklarının Takas Edilmesi

TMK m. 236/I hükmü gereği eğer karşılıklı katılma alacağı varsa bu alacaklar takas edilir. Kanun hükmü gereği bu iki katılma alacağı ayrı ayrı ödenmez⁴²¹. Eşlerin

⁴¹³ Öztaş, 2011, 568.

⁴¹⁴ Okur, 2016, 180-182; Öztaş, 2011, 568.

⁴¹⁵ Sarı, 2007, 260.

⁴¹⁶ Şıpka, 2019, 145.

⁴¹⁷ Sarı, 2007, 262; Şıpka, Özdoğan, 2020, 225; Şeker, 2022, 55; Okur, 2016, 190; Öztaş, 2011, 574; Zeytin, 2021, 397.

⁴¹⁸ Şıpka, Özdoğan, 2020, 225; Okur, 2016, 191. En erken yasal mal rejiminin sona ermesinden itibaren başlar (Şeker, 2022, 55).

⁴¹⁹ Şıpka, Özdoğan, 2020, 225.

⁴²⁰ Şıpka, Özdoğan, 2020, 226.

⁴²¹ Ancak, uygulamada tasfiye yapmak yerine, katılma alacağı her eşin birbirine karşı ayrı ayrı ileri sürebileceği bir alacak hakkı olarak uygulanmaktadır (Kılıçoğlu, 150).

karşılıklı katılma alacaklarının az olan tutarında sona ermesi sonucu tek bir alacağa hükmedilir⁴²². Zira tasfiye bir bütündür, eşlerin edinilmiş mallarının tamamına yöneliktir. Bu nedenle eşlerden birinin mal rejiminin tasfiyesi davası açması durumunda her iki eş adına kayıtlı tüm malvarlıkları tasfiye edilmelidir. TMK m. 236/I hükmünde yer alan “takas” kanuni bir takastır ve hakimın re’sen dikkate alması gerekir⁴²³.

Fakat uygulamada usul hukuku çerçevesinde taleple bağıllık ilkesi gerekçe gösterilerek talep olmaksızın her iki eşin malları tasfiye edilmemektedir. Yargıtay, eşlerden birinin açmış olduğu mal rejiminin tasfiyesi davasında TMK m. 236/I hükmünde yer alan takas işleminin uygulanabilmesi için, davalı eşin takas ve mahsup talebinde bulunmasını aramaktadır⁴²⁴. Böylece TMK m. 236/I gereği yapılan takas, Yargıtay tarafından karşı dava ya da ayrı dava açmaksızın harçsız dava açılmaz kuralının istisnası olarak kabul edilmektedir⁴²⁵. Ancak davalının katılma alacağının

⁴²² Sarı, 2007, 228; Zeytin, 2021, 347.

⁴²³ Öztan, 2015, 535; Acar, 2021, 394; Atlan, Yavuz, 2017, 523, dp. 21; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 2444; Kılıçoğlu, 149; Zeytin, 2021, 347; Sarı, 2007, 228; Ateş, T. (2013). *T.M.K. Edinilmiş (Kazanılmış) Mallara Katılma Rejimi*, Ankara, 188.

⁴²⁴ Özdoğan, 2019, 169; Yargıtay 8. HD.’nin bu husustaki gerekçe şudur: “...Talep olmadan ve davacı üzerinde ya da nezdinde hangi mal/malların veya bu tür alacağın bulunduğu bilinmeden Mahkemece, kendiliğinden takas ve mahsup işlemini yapması güçtür ve pek olanaklı görülmemektedir...” (Yarg. 8. HD. 2014/19863 E., 16.11.2014 T.; Yarg. 8. HD. 2013/18697 E., 2014/151 K., 14.01.2014 T karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴²⁵ Yargıtay, eski uygulamasında yasal mal rejiminin tasfiyesi davalarında davalının harcı yatırılmış usulüne uygun açılmış davası ya da karşı davası olmadığında davalının takas def’ini dikkate almamaktaydı. Fakat daha sonra vermiş olduğu bir karar ile bu görüşünden dönmüş ve takasın harç yatırılmaksızın ileri sürülebileceğini kabul etmiştir (Özdoğan, 2019, 168-170; Karamercan, 369 vd.). Söz konusu kararda şu ifadeler yer verilmiştir: “...Diğer yandan mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak taleplerine yönelik davalarda Daire tarafından “...takas ve mahsup yapılmış ise de; böyle bir isteğin değerlendirmeye alınması için öncelikle talepte bulunulmuş olması, talepte bulunan kişinin de yöntemine uygun bir biçimde harcı yatırılmak suretiyle açmış olduğu bir davasının ve bu isteğe bağlı olarak belirlenmiş ve kanıtlanmış bir alacağının bulunması gerekir.” şeklinde uygulama kabul edilmekteydi... Fakat Daire, doktrinde ileri sürülen görüşler ile savunmalarda yer alan beyanları gözeterek bu görüşünden bu kararlar dönmüştür. Ancak mal rejimi davalarının niteliği, eşler arasındaki uyumsuzlukların en seri ve en az masrafla usul ve yasaya uygun şekilde çözülmesi gerekliliği, aynı tarafların birbirleriyle sürekli davacı davalı durumunda bulunmalarının her iki tarafın geleceği ve aile yaşantıları açısından doğuracağı sakıncalar da tümü ile gözetildiğinde eşlerden birinin açtığı mal rejiminden kaynaklanan alacağa ilişkin davada, davalı durumundaki diğer eşin takas mahsup talebinde bulunması, bu talep tarihinde kesinleşmiş ve belirlenmiş bir alacağının olmaması halinde de isteğinin usul ve yasaya uygun bir talep olarak kabul edilip yargılamaya bu şekilde devam edilmesinin doğru olacağı, diğer bir deyişle davada tam (çifte) tasfiyenin yani külli tasfiyenin dikkate alınması gerektiği kararlaştırılmıştır. Külli (tam) tasfiyenin ve takasın yapılabilmesi için en azından bu konuda davalı tarafından davacıdan ne istediğinin savunma olarak getirilmesi gerektiği ayrıca kesinleşmiş ve belirlenmiş hak edilmiş bir alacağın olmasına gerek bulunmadığı kabul edilmiştir. Hiç şüphesiz bu belirlenmiş kesinleşmiş ve böylece hak edilmiş bir alacağın takas edilmeyeceği anlamına gelmez. Talep olmadan ve davacı üzerinde ya da nezdinde hangi mal/malların veya bu tür bir alacağın bulunduğu bilinmeden Mahkemece, kendiliğinden takas ve mahsup işlemini yapması güçtür ve pek olanaklı görülmemektedir. Fakat külli tasfiyenin söz konusu olduğu durumlarda takas ve mahsubun Mahkemece,

daha fazla olması durumunda davalı lehine alacağa hükmedilebilmesi için ayrı bir dava veya karşı dava açılması gerekmektedir.

Örneğin; davacı eşin üzerine kayıtlı edinilmiş malı olan 100.000 TL değerinde otomobili, davalı eşin ise üzerine kayıtlı 150.000 TL değerinde arsası varsa; davalı, davacı üzerinde kayıtlı otomobilin yarısı üzerinde hak sahibi olduğunu ve bunun davacının katılma alacağından mahsup edilmesini talep edebilir. Ancak tam tersi durumda, yani üzerine kayıtlı 150.000 TL değerinde arsasında bulunan eşin dava açması durumunda diğer eşin takas savunmasında bulunarak kendine lehine katılma alacağı hükmedilmesini istemesi için harcını yatırarak dava açması gerekmektedir.

4.3. Katılma Alacağının Ödenmesi

4.3.1. Katılma Alacağının Aynen veya Nakden Ödenmesi

Yasal mal rejiminin tasfiyesi nispi nitelikte bir alacak davasıdır⁴²⁶. Bu davalarda davacının kural olarak aynı nitelikte bir talebi yani yasal mal rejiminde mal rejiminin devamı süresince edinilen mallar üzerinde eşin aynı hakkı söz konusu değildir. Dolayısıyla katılma alacağının konusunu nakdi nitelikte bir alacak oluşturur⁴²⁷. Bu nedenle katılma alacağı alacaklısı Türk Borçlar Kanununun ve İcra İflas Kanununun para borçlarına ilişkin hüküm ve sonuçlarından faydalanabilmektedir⁴²⁸. Katılma alacağının ödenmesine ilişkin uygulanacak yasal düzenlemeler sırasıyla, öncelikle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun edinilmiş mallara ilişkin hükümleri, (burada hüküm bulunmaması halinde) sonrasında aynı kanunun mal rejimlerine ilişkin genel hükümleri ve en son 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun para borçlarına ilişkin hükümleri uygulanır⁴²⁹.

Katılma alacağının konusunu nakdi bir alacak oluşturmaya rağmen, kanun koyucu TMK m. 239/I hükmü ile katılma alacağı borçlusuna borcunu nakden veya

değerlendirilmesi ve bu konudaki görüşünün ortaya konulması zorunludur (TMK. m. 236/1 son cümle). TMK'nun 236/1- son cümlesine göre takas def'i emir niteliğinde olup, istekle bağlılık ilkesi ile harçsız dava açılmaz kuralına takılmadan isteğin (takas def'i'nin) değerlendirilmesi görüşü Dairece benimsenmiştir... ” (Yarg. 8. HD. 2013/11000 E., 2013/14461 K., 08.10.2013 T.; karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴²⁶ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 243; Acabey, 2007, 492; Öztan, 2015, 536; Sarı, 2007, 227; Yarg. 8. HD., 2017/8486 E., 2019/1291 K., 11.02.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>.

⁴²⁷ Zeytin, 2021, 345; Sarı, 2007, 227; Şıpka, Özdoğan, 2020, 251; Öztan, 2015, 536.

⁴²⁸ Kılıçoğlu, 2014, 86; Altunkaya, 2019, 393.

⁴²⁹ Altunkaya, 2019, 393.

aynen ödeme imkanı tanımıştır⁴³⁰. Borçlu, seçimlik hakkını kullanarak ödeme hakkına sahiptir.

Öte yandan katılma borçlusuna ödemede seçimlik hak tanınırken katılma alacaklısının kural olarak aynen ödeme talep etmesi mümkün değildir. Bir başka bir ifade ile katılma alacaklısı, katılma alacağı kapsamında, diğer eşin maliki bulunduğu malların tamamının veya bir kısmının kendisine devredilmesini kural olarak talep edememektedir⁴³¹. Bu anlamda örneğin davalının tapuda kayıtlı edinilmiş malı olması durumunda davacı kural olarak tapunun yarısının iptalini ve kendi adına tescilini mal rejiminin tasfiyesi davası ile talep edemez. Fakat bu kuralın istisnaları vardır. Katılma alacaklısının kanunda sayılı istisnai hallerde aynen ödeme talep edebilmesi mümkündür.

4.3.1.1. Katılma alacağı borçlusunun nakden veya aynen ödeme yapabilmesi

TMK m. 239/I hükmü ile katılma alacağı borçlusuna borcunu nakden veya aynen ödeme hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla katılma alacağının ödenmesi hususunda borçlunun seçimlik hakkı bulunmaktadır⁴³². Böylece katılma borçlusu borcunu

⁴³⁰ Konuya ilişkin Yargıtay kararında şu ifadeler yer verilmiştir: “...Mal rejimi sona erdiğinde eşlerin ya da mirasçılarının tasfiye davası sonucunda katkı payı, değer artış payı ve artık değere katılma alacak hakları doğar. Kural olarak, eşlerden birine ait mal varlığında, diğer tarafın mülkiyet veya başka ayni hak talebi söz konusu olamaz. Mal rejiminin tasfiyesi isteğinde bulunan eşe ya da mirasçılara tanınan hak ayni olmayıp, şahsi alacak hakkıdır (07.10.1953 gün 8/7 YİBK, 4721 sayılı TMK'nun m. 227/1, 231, 236/1). TMK'nun 239/1. fıkrasında; "katılma alacağı ve değer artış payı ayın veya para olarak ödenebilir..." denilmektedir. 226/3. madde de ise "Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler" hükmüne yer verilmiştir. Anılan kanuni düzenlemelerden de anlaşılacağı gibi, borcun ayın olarak ödenmesi borçlu eşe tanınmış bir haktır. Başka bir anlatımla, tasfiye alacaklısı ayrık durumlar hariç ayni hak isteğinde bulunamaz, ancak borçlu eş isterse, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin dava sonuçlanıncaya kadar borcunu ayın olarak ödemeyi kabul edebilir..." (Yarg. 8. HD., 2016/6371 E., 2018/15034 K., 05.07.2018 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴³¹ Kılıçoğlu, 2014, 85; Öztan, 2015, 536.

⁴³² Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 248; Öztan, 2015, 536; Şıpka, Özdoğan, 2020, 468. Dural, Ögüz, Gümüş, TMK m. 239/I hükmü ile katılma borçlusunun borçlandığı değeri ayni veya nakdi ödeme imkanının seçimlik borç veya seçimlik yetki niteliğini taşımadığını, buradaki imkanın yenilik doğuran hak niteliğinde bir seçimlik olduğunu savunurken; bazı yazarlar, tasfiye sonucunda yapılan hesaplamaların konusunu para oluşturduğu için katılma alacağı borçlusunun ayni veya nakdi ödeme imkanının seçimlik hak değil nakden ödeme kuralını bozmayan seçimlik yetki olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadırlar (Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 248; Zeytin, 2021, 349; Acar, 2021, 373; Acabey, 2020, 176). Bu kapsamda doktrindeki bir kısım yazarlar, borçlunun buradaki seçimlik hakkını kullanarak aynen ödeme yapmasının ifa yerine edim olduğunu ileri sürmektedir (Zeytin, 2021, 357; Acar, 2021, 372; Sarı, 2007, 245). Fakat “ifa yerine edim”, borçlunun yetkisi olmamasına rağmen, ifa anında ve ifa yerini tutmak üzere borçlandığı edimden başka bir şeyle alacaklının kabulüne bağlı olarak borcunu yerine getirmesidir. Alacaklıyı teklifi kabulü halinde edimler arasındaki değer farkını talep etmesi mümkün değildir (Yıldırım, 2014, 248). Yapılan açıklamadan hareketle kanaatimce, katılma alacağında borçluya alacaklının kabulüne bağlı olmaksızın TMK m. 239/I hükmü ile tanınan bu kanuni seçimlik hakkın kural olarak “ifa yerine edim” olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

elindeki malı satmadan veya düşük fiyata paraya çevirmek zorunda kalmadan alacaklıya vererek borcundan kurtulmakta, alacaklı da en kısa sürede alacağına kavuşmaktadır⁴³³.

Katılma alacağı borçlusu, yapacağı aynen ödemenin konusunu dürüstlük kuralları saklı kalmak kaydıyla istediği şekilde belirleyebilir⁴³⁴. Bu kapsamda dürüstlük kuralı (TMK m. 2) borçlunun aynen ödeme hakkının sınırını oluşturur⁴³⁵. Zira borçlunun aynı ödeme hakkını ileri sürdüğü durumda alacaklı tarafın menfaati de gözetilmelidir. Bu nedenle ödemenin konusu ayının, alacaklı eşin fiilen kullanamayacağı, nakde çevirmekte çok zorlanacağı gibi menfaatine ters düşen bir ayın olması durumunda alacaklının aynı ödemeyi kabul etmeme hakkı vardır⁴³⁶. Örneğin, borçlu eşin katılma alacağını Japonya’da yer alan bir taşınmaz ile ödemek istemesi durumunda pasaportu, dil bilgisi ve Japonya ile hiçbir bağlantısı olmayan katılma alacaklısının ödemeyi kabul etmeme hakkının varlığı kabul edilmelidir.

Katılma alacağının aynen ödenmesi halinde malların sürüm değeri esas alınır ve bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir (TMK m. 239/I). Bu noktada ödeme konusu ayının sürüm değeri belirlenirken tasfiye tarihindeki sürüm değeri dikkate alınmalıdır⁴³⁷.

Borçlu eş kendisine tanınan bu hak ile katılma alacağının tamamını veya bir kısmını aynen ödeyebilir⁴³⁸. Bu noktada borçlunun katılma alacağının tamamını aynen ödemeyi tercih edebileceği gibi; bir kısmını aynen bir kısmını nakden ödemeyi tercih etmesi de mümkündür. Ancak borçlu, aynı ödemeye ilişkin seçimlik hakkını en geç karar verilene kadar ileri sürmelidir⁴³⁹. Zira ayın olarak ödenmek istenmesi halinde ödemeye konu olan malvarlığının değeri tespit edilerek katılma alacağını karşıladığına kanaat getirilmesi durumunda aynı etkili hüküm verilmelidir⁴⁴⁰. Borçlunun, katılma alacağının tamamını karşılayacak aynı ödemede bulunmak istemesi durumunda

⁴³³ Zeytin, 2021, 351; Altunkaya, 2019, 397; Sarı, 2007, 246.

⁴³⁴ Acar, 2021, 373; Sarı, 2007, 246. Konusunu belirleme yetkisine sahip olmakla birlikte, teklif ettiği malın değerini belirleyemez (Ateş, 2013, 183).

⁴³⁵ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 248; Sarı, 2007, 246; Zeytin, 2021, 352.

⁴³⁶ Acar, 2021, 373.

⁴³⁷ Şıpka, Özdoğan, 2020, 472. İfanın gerçekleştiği andaki sürüm değerinin esas alınması yönündeki görüş için bkz. Sarı, 2007, 246.

⁴³⁸ Sarı, 2007, 245.

⁴³⁹ Şıpka, Özdoğan, 2020, 472; Altunkaya, 2019, 399.

⁴⁴⁰ Şıpka, Özdoğan, 2020, 472.

alacaklının kural olarak bunu kabul etmeme hakkı yoktur⁴⁴¹. Hakkın kötüye kullanılması bunun tek istisnasıdır⁴⁴². Fakat borçlu tarafından katılma alacağının ödenmesine karşılık teklif edilen aynı nitelikteki malların sürüm değerinin alacağın tamamını karşılamaması durumunda; alacaklı bu teklifi kabul etmeme hakkına sahiptir⁴⁴³.

4.3.1.2. Katılma alacağı alacaklısı tarafından aynen ödeme talep edilebilmesi

Kural, katılma alacaklısının nakden ödeme talebinde bulunabileceğiye de bu hususun kanunda belirlenmiş iki istisnası vardır⁴⁴⁴. Buna göre şartları oluşmuş ise, bir eşin TMK m. 240 hükmü gereği ev eşyası ve/veya aile konutunun ve TMK m. 226/II hükmü gereği paylı mülkiyete konu malvarlığının aynen ödenmesi talebinde bulunabilmesi mümkündür.

4.3.1.2.1. Ev eşyası ve/veya aile konutu üzerinde aynı hak talep edilmesi

Katılma alacağının nakden ödenmesinin istisnalarından birincisi, TMK m. 240 hükmü gereği eşlerden birinin ölümü hâlinde sağ kalan eşe haklı sebeplerin varlığına bağlı olarak ev eşyası ve/veya aile konutu üzerinde mülkiyet hakkı veya sınırlı aynı hak tanınmasıdır⁴⁴⁵. Hükmün amacı, sağ kalan eşin ölen eş ile birlikte yaşadıkları aile konutunda süregeldiği yaşam alışkanlıklarını devam ettirebilmesi ve mağduriyetinin önlenmesidir⁴⁴⁶. Sağ kalan eş, TMK m. 240 hükmünden doğan taleplerini yasal mal rejiminin tasfiyesi tamamlanana kadar ve en geç aile konutu üzerinde tasarrufta bulunulmadan ileri sürmelidir⁴⁴⁷.

⁴⁴¹ Ateş, 2013, 183; Şıpka, Özdoğan, 2020, 468; Altunkaya, 2019, 397.

⁴⁴² Şıpka, Özdoğan, 2020, 468.

⁴⁴³ Sarı, 2007, 246; Şıpka, Özdoğan, 2020, 469.

⁴⁴⁴ Akçin, 2019, 162.

⁴⁴⁵ Şeker, 2022, 92.

⁴⁴⁶ Türk Medeni Kanunu Tasarısı ile Türk Kanunu Medenisinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı, 14, İnternet: <https://www.tbmm.gov.tr>; Şeker, 2022, 91; Öztan, 2015, 545; Yıldırım, 2019, 252; YHGK vermiş olduğu bir kararında TMK m. 240 ve 652 hükümlerinin aile konutunun ve malik olmayan eşin korunmasını amaçladığını ifade etmiştir: “...evliliğin ölümle sona ermesi halinde TMK’nın 240 ve 652. maddeleri kapsamında sağ kalan eşe gerek mal rejiminin tasfiyesi aşamasında, gerekse mirasın paylaşılmasında aynı hak talep etme imkanı sağlanarak TMK’nın 194. Maddesi anlamında ortadan kalkan aile konutu koruması ayakta tutulmaya çalışılmıştır. Diğer bir anlatımla, aile konutu ile ilgili malik olmayan eş yararına getirilen koruma malik eş sağ iken başlayıp (TMK m. 194), malik eşin ölümünden sonra (TMK m.240,652) da devam etmektedir...” (YHGK, 2017/2906 E., 2017/1723 K., 13.12.2017 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴⁴⁷ Nebioğlu Öner, 2020, 194; Şeker, 2022, 93; Sağ kalan eşin henüz karar verememiş olması durumunda talep halinde tasfiye bir süre ertelenebilir (Nebioğlu Öner, 2020, 193).

Kanun koyucu TMK m. 240/I hükmü ile mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, sağ kalan eşe, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklemek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteme hakkı tanımıştır. Bu talep karşısında mirasçılar, talep edilen intifa veya oturma hakkının bir süre ile sınırlandırılmasını talep edebilirler⁴⁴⁸. Bunun yanında TMK m. 240/II hükmü ile de ev eşyaları açısından talep hakkı düzenlenerek, sağ kalan eşe, birinci fıkradaki koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteme hakkı verilmiştir. Sağ kalan eş, ev eşyalarının tümü veya bir kısmı üzerinde bu hakkını kullanabilir⁴⁴⁹. Anılan her iki hüküm ile hem sağ kalan eşin menfaatlerinin korunması hem de istek karşısında gerektiğinde ivaz verilmesi düzenlenerek diğer mirasçıların miras paylarının veya saklı paylarının zedelenmemesi amaçlanmıştır⁴⁵⁰. Ancak açık kanun hükmü gereği, eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle TMK m. 240/I,II hükümlerini farklı şekilde düzenlenmesi veya tamamen ortadan kaldırması mümkündür⁴⁵¹.

Öte yandan maddenin birinci fıkrasında sağ kalan eş lehine aile konutu üzerinde sınırlı ayni hak tesisi düzenlenirken, üçüncü fıkrada daha da ileri gidilerek mülkiyet hakkı tesisi düzenlenmiştir. Buna göre; sağ kalan eşe, haklı sebeplerin varlığı hâlinde, kendisinin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle aile konutu üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir (TMK m. 240/III). Dolayısıyla yalnızca tasfiyenin ölüm ile sona ermesine özgü olarak⁴⁵², haklı sebeplerin varlığı halinde sağ kalan eş, aile konutuna ilişkin aynen ödeme talebinde bulunabilir.

Sağ kalan eşin aile konutu üzerinde mülkiyet hakkı veya intifa ya da oturma hakkı talep edebilmesi için öncelikle, yasal mal rejiminin ölüm ile sona ermiş olması gerekir⁴⁵³. Bunun yanında kişinin ölmüş sayıldığı ölüm karinesi ve gaiplik

⁴⁴⁸ Şeker, 2022, 93.

⁴⁴⁹ Şeker, 2022, 102.

⁴⁵⁰ Yıldırım, 2019, 252.

⁴⁵¹ Gençcan, 2018, 109-110; Öztan, 2015, 547.

⁴⁵² Eşlerin yasal mal rejimin başka sebeplerle sona ermesi halinde, TMK m. 240'ın kıyas yoluyla uygulanması mümkün değildir (Zeytin, 2021, 368; Öztan, 2015, 545; Acar, 2021, 100; Şeker, 2022, 95).

⁴⁵³ Nebioğlu Öner, 2020, 177; Acar, 2021, 99; Şeker, 2022, 95-96. Eşler, mal rejimi sözleşmesi ile hükmün, yasal mal rejiminin başka nedenle sona erdiği hallerde de uygulanmasını kararlaştıramazlar (Şeker, 2022, 96; Nebioğlu Öner, 2020, 179); Mal rejimi sözleşmesiyle aksini kararlaştırılabileceği yönünde karşı görüş için bkz. (Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 250; Zeytin, 2021, 368).

durumlarında da hükmü uygulanabileceği kabul edilmelidir⁴⁵⁴. Devamla sağ kalan eşin yasal mal rejiminin tasfiyesi sonucunda katılma alacağının olduğunun tespit edilmesi gerekir⁴⁵⁵. Dolayısıyla eşin katılma alacağının bulunmadığının tespit edilmesi halinde TMK m. 240 hükmünden faydalanması mümkün değildir. Öte yandan katılma alacağının aynı hakkın değerini karşılamaması durumunda talepte bulunan sağ kalan eşin bedel eklemesi gerekir. Bu durumda bedel ödenmedikçe veya mahkeme veznesine depo edilmedikçe talebin kabul edilmesi mümkün değildir⁴⁵⁶.

Bunun yanında talep konusu taşınmazın ölen eşe ait⁴⁵⁷ taşınmazın aile konutu niteliğindeki bir taşınmaz olması gerekir⁴⁵⁸. Doktrinde hakim görüş, söz konusu aile konutunun edinilmiş veya kişisel mal olmasının bir önemi olmadığı, aile konutunun ölen eşin kişisel malı olsa dahi aile konutu niteliğini haiz olması durumunda sağ kalan eşin TMK m. 240 hükmünden yararlanabileceği yönündedir⁴⁵⁹. Ancak Yargıtay uygulamasında; eşlerin kişisel malları üzerinde katılma alacağının bulunmaması dikkate alınarak aile konutunun ölen eşin kişisel malı olması durumunda taşınmazın sağ kalan eşe katılma alacağı doğurmayacağı ve mahsup işleminin yapılamayacağı gerekçesiyle, TMK m. 240 hükmünün yalnızca ölen eşin edinilmiş malı niteliğindeki aile konutu için uygulanabileceğini kabul etmektedir⁴⁶⁰.

Aile konutu, eşlerin evlilik birliği içerisinde fiilen birlikte yaşadıkları konuttur (TMK m. 652/I)⁴⁶¹. Eşlerin evlilik birliği içerisinde aile konutuna ilişkin hak ve sorumlulukları TMK m. 194 hükmünde düzenlenmiştir. Ancak doktrinde, TMK m. 240 hükmünde ifade edilen aile konutunun, TMK m. 194 hükmündeki aile konutu kavramından daha geniş yorumlanması gerektiği kabul edilmektedir⁴⁶². Bu nedenle

⁴⁵⁴ Acar, 2021, 101; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 250; Nebioğlu Öner, 2020, 178.

⁴⁵⁵ Acar, 2021, 99; Nebioğlu Öner, 2020, 189; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 250-251. Sağ kalan eşin katılma alacaklısı olmadığı durumda eğer mirasçı ise TMK m. 652 hükmünden yararlanarak ev eşyası veya aile konutuna ilişkin talepte bulunabilir (Acar, 2021, 115; Şeker, 2022, 99).

⁴⁵⁶ Nebioğlu Öner, 2020, 190.

⁴⁵⁷ Aile konutunun üçüncü kişiye ait olması veya üçüncü kişi ile paylı malik olunması durumunda TMK m. 240 hükmünün uygulanması mümkün değildir (Zeytin, 2021, 370-371; Şeker, 2022, 97; Acar, 2021, 110).

⁴⁵⁸ Nebioğlu Öner, 2020, 180; Acar, 2021, 110.

⁴⁵⁹ Zeytin, 2021, 371; Nebioğlu Öner, 2020, 180; Acar, 2021, 110; Şeker, 2022, 97; Öztan, 2015, 545.

⁴⁶⁰ Bkz. Yarg. 8. HD., 2017/10564 E., 2017/7566 K., 23.05.2017; Yarg. 8. HD. 2010/2424 E., 2010/4390 K., 28.10.2010 T. (kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Esasında Yargıtayın bu görüşü yasal mal rejimin tasfiyesinde külli tasfiye değil, her malvarlığı açısından ayrı ayrı katılma alacağı belirlemesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle TMK m. 240 hükmünün uygulanabilmesi için sağ kalan eşin aile konutu üzerinde katılma alacağının varlığını aramaktadır.

⁴⁶¹ Zeytin, 2021, 370; Acar, 2021, 99.

⁴⁶² Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 251; Zeytin, 2021, 370.

eşler ölüm olayından önce sürekli birlikte oturmamış veya haklı nedenle ayrı yaşamış olsalar dahi⁴⁶³, sağ kalan eşin kullanımında olan eskiden birlikte kullandıkları konut için de TMK m. 240 hükmünün uygulanması gerekir⁴⁶⁴. Ancak konutun her halükarda, hükmün amacına uygun şekilde eşlerin birlikte yaşadıkları, kaybı halinde sağ kalan eşin zarar görme ve yaşam standardının olumsuz etkileneceği nitelikte bir aile konutu olması gerekir⁴⁶⁵.

Sağ kalan eşin TMK m. 240/III hükmünde kendisine tanınan haktan faydalanabilmesi için haklı sebebinin olması gerekir. Hakim tarafından somut olayın özellikleri dikkate alınarak haklı sebebin bulunup bulunmadığına karar verilmelidir⁴⁶⁶. Yargıtay uygulamasında haklı sebebin varlığının tespitinde, tarafların ekonomik ve sosyal yaşantıları, meslek ve sanatları, miras ve tapu sicilineki pay oranları gibi hususlar dikkate alınmaktadır⁴⁶⁷.

Ancak TMK m. 240/IV hükmü ile sağ kalan eşe tanınan bu haklara sınırlama getirilmiştir. Buna göre, sağ kalan eş haklı bir sebebi olsa dahi, bu hakkını, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde kullanamamaktadır. Bu kapsamda örneğin ölen eşi aile konutunun bir bölümü dış hekimi olması nedeniyle muayenehane olarak kullanması ve altsoyundan birinin de evin bu bölümünde dış hekimliği mesleğini icra etmesi durumunda sağ kalan eş mülkiyet hakkını kullanamayacaktır⁴⁶⁸. Söz konusu sınırlama ile, mirasbırakanın sağlığında icra ettiği ve altsoyun da icra etmeye devam ettiği meslek veya sanat faaliyeti, eşin madde hükmünde korunan menfaatinden öncelikli olduğu kabul edilmiştir⁴⁶⁹. Bunun yanında 240/IV hükmünde

⁴⁶³ Şeker, 2022, 98; Eşin haklı bir neden olmaksızın aile kontunu terk etmesi durumunda birlikte yaşama şartı ortadan kalktığı için TMK m. 240 hükmü uygulanamaz (Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 251).

⁴⁶⁴ Zeytin, 2021, 370. Dural, Ögüz, Gümüş, TMK m. 240 hükmündeki “aile konutu” kavramını daha da geniş yorumlayarak örneğin eşlerin her yaz gittikleri yazlık için de hükmün uygulanması gerektiğini savunmaktadır, bkz Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 251; Ancak Nebioğlu Öner, ikincil konut olarak değerlendirilen yazlık, devre mülk gibi konutların TMK m. 240 hükmü kapsamında değerlendirilemeyeceği, hükmün bu denli genişletilmesinin hükmün amacına aykırılık teşkil ettiği görüşündedir (Nebioğlu Öner, 2020, 181). Kanaatimizce de Nebioğlu Öner’in görüşü yerinde olmakla, hükümde ifade edilen aile konutu kavramına yazlık, köy evi gibi yılın belli süreleri dinlenmek veya farklı amaçlarla gidilen konutların da dahil edilmesi hükmün amacına aykırılık teşkil etmektedir.

⁴⁶⁵ Nebioğlu Öner, 2020, 180-181.

⁴⁶⁶ Öztan, 2015, 546; Hükmün gerekçesine uygun olarak sağ kalan eşin eski yaşantısını devam ettirmek istemesi haklı bir sebep olarak kabul edilmelidir (Acar, 2021, 109).

⁴⁶⁷ Bkz. Yarg. 8. HD. 2016/1375 E., 2016/13579 K., 11.10.2016 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴⁶⁸ Benzer yönde örnek için bkz. Acar, 2021, 104.

⁴⁶⁹ Nebioğlu Öner, 2020, 196.

tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri (mülga TMK m. 659-662) de saklı tutulmuştur⁴⁷⁰. Bu hususta 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan hükümler 6537 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile yürürlükten kaldırıldığı için, 5403 sayılı Kanun'un madde 8 vd. hükümlerinin dikkate alınması gerekir⁴⁷¹.

Sağ kalan eşin, TMK m. 240 hükmünde yer alan düzenlemelerden faydalanması için mirasçı olması gerekmemektedir⁴⁷². Bu nedenle mirası reddetmiş veya başka bir nedenle mirasçılık sıfatını kaybetmiş olsa dahi, hükmün kendisine tanıdığı haklardan faydalanabilir. Sağ kalan eş, TMK m. 240 hükmünde yer alan hakları kullanıp kullanmama yönünde serbest olup, ölen eşin mirasçıları tarafından zorlanması mümkün değildir⁴⁷³.

4.3.1.2.2. Paylı mülkiyete konu malvarlığında üstün yarar gereği ayni hak talep edilmesi

Katılma alacağının nakden ödenmesinin istisnalarından ikincisi, TMK m. 226/II hükmü gereği tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir malvarlığı durumunda katılma alacaklısı eşin, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmesi ve diğer eşin payını ödemesi şartıyla o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilmesidir. Örneğin; eşlerin ½-½ paylı olarak bir dükkân aldığı ve bu dükkânı eczası olan eşin eczane olarak kullandığı varsayımında eczacı eşin üstün yararını ispatlayıp eşinin payını ödeyerek tasfiye sırasında mevcut olan bu dükkânın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir.

Anılan madde hükmünün uygulanabilmesi için öncelikle, eşlerin TMK m. 688 vd. maddeleri kapsamında sahip oldukları paylı mülkiyete tabi bir malvarlığının bulunması gerekir. Eşlerin üçüncü kişi ile birlikte paylı malik olması durumunda ise üçüncü kişinin malın eşlerden birine verilmesine rıza göstermesi gerekir⁴⁷⁴.

Diğer yandan talepte bulunan eşin malın bölünmeden kendisine verilmesinde diğer eşten daha üstün bir yararı olduğunu ispatlaması gerekir⁴⁷⁵. Hakim somut olay

⁴⁷⁰ Detaylı açıklama için bkz. Zeytin, 2021, 377.

⁴⁷¹ Nebioğlu Öner, 2020, 198.

⁴⁷² TMK m. 240 hükmünün, aile konutu ve ev eşyasının sağ kalan eşe özgünlenmesini düzenleyen TMK m. 652 hükmünden ayrıldığı hususlardan biri, bu hükmün mirasçılık sıfatına bağlı bir sonuç olmamasıdır (Yıldırım, 2019, 254; Acar, 2021, 115-116).

⁴⁷³ Nebioğlu Öner, 2020, 193; Şeker, 2022, 105.

⁴⁷⁴ Aydın, 2019, 268.

⁴⁷⁵ Savaş Öztürk, 2022, 27; Aydın, 2019, 270.

nezdinde değerlendirme yaparak her iki tarafın menfaatlerini gözetererek karar vermelidir. Paylı mülkiyete konu taşınmazın ailesine veya ortak çocuğun okuluna yakın olması ya da eşin mesleki faaliyeti için kullanması⁴⁷⁶, paylı mülkiyete tabi fotoğraf makinesinin fotoğrafçılık hobisi olan eş tarafından kullanılıyor olması gibi durumlarda somut olay özelliği de değerlendirilerek üstün yararın varlığının kabulü gerekir⁴⁷⁷.

Son olarak katılma alacaklısının TMK m. 226/II hükmüne göre talepte bulunabilmesi için, diğer eşin veya mirasçılarının payının değerini ödemesi gerekir. Diğer eşin veya mirasçılarının paylı mülkiyete tabi maldaki payın değeri belirlenirken tasfiye anındaki sürüm değeri esas alınır⁴⁷⁸.

4.3.2. Katılma Alacağının Muacceliyeti ve Alacağa Faiz Yürütülmesi

Katılma alacağı, yasal mal rejiminin tasfiyesinin tamamlanması ile muaccel hale gelir (TMK m. 239/III). Tasfiye ise tarafların anlaşması veya mahkeme kararı ile tamamlanır. Yasal mal rejiminin tasfiyesi, tarafların anlaşması ile tamamlanmış ise sözleşmenin kurulduğu tarihte tasfiye tamamlanır ve katılma alacağı bu tarihte muaccel hale gelir⁴⁷⁹. Tasfiyenin mahkeme kararıyla tamamlanması durumunda ise, doktrindeki ağırlık görüş ve Yargıtay kabulü gereği, tasfiyenin tamamlanma ve katılma alacağının muacceliyet anı hakim tarafından tasfiye kararının verildiği tarihtir⁴⁸⁰.

⁴⁷⁶ Bkz. Yarg. 8. HD., 2011/6790 E., 2012/2847 K., 16.04.2012 T. kararı, karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>.

⁴⁷⁷ Demirel Hazan, 2018, 45; Aydın, 2019, 271.

⁴⁷⁸ Konu hakkındaki Yargıtay kararı şu şekildedir: “...Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, davacı 339 ada 9 nolu parselde bulunan 65 nolu dükkanda tornacılık ve metal kalıpcılığı mesleğini icra ettiğine göre, mahkemece bu konu üzerinde durulması halen bu mesleği yapıp yapmadığı, dükkanda bu işi yürütüp yürütmediği konularında gerekli araştırma ve incelemenin yapılması, halen söz konusu meslek icra edilmekte ise, davacının üstün yararının olduğunun kabulü ile TMK.nun 226. maddesi kapsamındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi, TMK.nun 235. maddesi uyarınca karar tarihine en yakın tarihte murise ait ½ payın sürüm değerinin (gerçek değerinin) konunun uzmanı bilirkişilerce saptanması, saptanacak ½ paya ait değer mahkemece depo ettirilmesi konusunda davacıya süre ve imkan tanınması gerekmektedir...” (Yarg. 8. HD., 2011/6790 E., 2012/2847 K., 16.04.2012 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Aydın, tasfiye anını tahsis tarihi olarak ifade etmektedir (Aydın, 2019, 274).

⁴⁷⁹ Sarı, 2007, 247; Altunkaya, 2019, 399; Güvenç, Yazıcı, 2021, 128.

⁴⁸⁰ Altunkaya, 2019, 399; Gençcan, 2018, 1229; Sarı, 2007, 247; Aynı yönde, “...Yargıtay’ın ve Dairemizin kökleşmiş uygulamalarına göre tasfiye tarihi karar tarihidir...” (Yarg. 8. HD., 2019/6699 E., 2020/6729 K., 03.11.2020 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>). Aksi yönde bir görüşe göre, tasfiyenin tamamlandığı ve katılma alacağının muaccel hale geldiği tarih kararın kesinleştiği tarihtir (Dural, Ögüz ve Gümüş, 2020, 246).

TMK m. 239/III hükmü gereği, aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına faiz yürütülür. Bir başka ifade ile aksi kararlaştırılmadıkça, katılma alacağına ilişkin faiz, dava tarihinden değil karar tarihinden itibaren işler⁴⁸¹. Çünkü katılma alacağının hesabında dikkate alınan malvarlığı değerlerinin karar tarihindeki, bu mümkün değil ise karara en yakın tarihteki güncel değeri esas alınır. Bu noktada bir değer kaybı söz konusu değildir. Öte yandan mahkemece verilen karardan sonra kararın bozulması sonucu yeniden karar verilmesi durumunda, eğer yeniden bir hesaplama yapılmamış ise veya istinaf başvurusu sonucunda istinaf başvurusunun reddine karar verilmiş ise faizin başlangıcı bozmadan veya istinaf başvurusunun reddi kararından önce verilen ilk karar tarihidir⁴⁸².

Tasfiye, anlaşma ile tamamlanmış ise, sözleşmede kesin vadenin kararlaştırılmamış olması durumunda sözleşmenin kurulması temerrüt faizinin başlamasına sebep olmamaktadır. Bu durumda para borcu niteliğindeki katılma alacağından kaynaklı faiz istenebilmesi için ayrıca ihtar veya icra takibi ile katılma borçlusunun temerrüde düşürülmesi gerekir⁴⁸³.

Uygulanacak faiz oranı ise, aksi kararlaştırmadıkça, yasal faiz oranıdır⁴⁸⁴. Taraflar tasfiyeden sonra yapacakları anlaşma ile faiz talebinden vazgeçebilecekleri gibi oranını da değiştirebilirler⁴⁸⁵.

⁴⁸¹ Yargıtay uygulaması da kanun hükmüne uygundur: "...Somut olayda talep olduğu halde birleşen davada katkı payı alacağına ve katılma alacağına faiz işletilmemesi hatalıdır. Katkı payı alacağına birleşen dava (29.12.2005) ve ıslah (21.10.2010) tarihleri, katılma alacağına ise tasfiye (07.05.2019) tarihleri dikkate alınarak faiz işletilmesine karar verilmelidir...." (Yarg. 8. HD., 2019/6699 E., 2020/6729 K., 03.11.2020 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴⁸² Şıpka, Özdoğan, 2020, 476; Zeytin, 2021, 362; Aynı yönde, "...Yargıtay'ın ve Dairemizin kökleşmiş uygulamalarına göre tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, TMK'nin 239/son maddesi ile alacakların hesabında dikkate alınan değerlerin belirlendiği bilirkişi raporlarının tarihleri de dikkate alındığında, tasfiye tarihi olan (bozmadan önceki karar tarihi) 18.11.2014 tarihinde itibaren alacaklara faiz yürütülmesi gerekirken, katılma alacağına bozmadan sonra verilen karar tarihinden faiz yürütülmüş olması doğru olmamıştır ... gerekçeli kararın 1 numaralı bendinin a fıkrasında gösterilen "...karar tarihi olan 23.05.2017 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle... " ifadelerinin hüküm yerinden çıkartılmasına, yerine "...bozmadan önceki karar tarihi olan 18.11.2014 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle..." ibarelerinin yazılmasına..." (Yarg. 8. HD., 2020/4522 E., 2021/84 K., 14.01.2021 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴⁸³ Kılıçoğlu, 2014, 152; Altunkaya, 2019, 399.

⁴⁸⁴ Altunkaya, 2019, 401; Gülcan Sezgin, 2018, 44.

⁴⁸⁵ Şıpka, Özdoğan, 2020, 478; Gençcan, 2018, 1230-1231; Aynı yönde Yargıtay kararında şu şekilde karar verilmiştir: "...Taraflar, 31.12.2002 tarihinde yaptıkları mal rejimi sözleşmesiyle, edinilmiş mallara katılma rejiminin evlenme tarihinden itibaren geçerli olacağını kararlaştırmışlardır. Bu sözleşmenin 18. maddesinde katılma alacağına ve değer artış payına faiz uygulanmayacağı kararlaştırılmıştır. Sözleşme hükümlerine aykırı olarak dava tarihinden itibaren yasal faize

4.3.3. Katılma Alacağının Ertelenmesi

TMK m. 239/II hükmü gereği borçlu eş, katılma alacağının derhâl ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir. Madde hükmü gereği erteleme isteme hakkı açıkça yalnızca borçlu eşe tanınmıştır. Bu nedenle borçlu mirasçılarının bu hükümden yararlanmaları mümkün değildir⁴⁸⁶. Dolayısıyla yasal mal rejiminin tasfiyesi davası devam ederken borçlu eş, katılma alacağını derhâl ödemesinin kendisi için ciddi güçlükler doğuracağını ispat⁴⁸⁷ ederek erteleme talep edebilir⁴⁸⁸. Ertelene talebinin yasal mal rejiminin tasfiyesi tamamlanmadan ileri sürülmesi gerekir⁴⁸⁹. Anılan hüküm emredici nitelikte olup, eşlerin önceden aralarında bu hükmün uygulanmayacağına ilişkin bir sözleşme yapmaları mümkün değildir⁴⁹⁰.

Buradaki ciddi güçlük borçlu eşin ekonomik durumundan kaynaklanmalıdır⁴⁹¹. Zira madde hükmü ile borçlu eşin ticari itibarını ve ekonomik durumunu korumayı amaçlamaktadır⁴⁹². Borçlu eş tarafından erteleme talebinde bulunulması durumunda, hakim somut olay nezdinde değerlendirme yaparak, her iki tarafın yarar ve zararlarını gözeterek karar vermesi gerekir⁴⁹³. Ertelene, katılma alacaklısının rızasına bağlı değildir. Bu nedenle katılma alacaklısının, dürüstlük kuralı (TMK m. 2) dışında, erteleme talebine kabul etmeme yetkisi yoktur⁴⁹⁴.

Ertelene katılma alacağının tamamına veya bir kısmına yönelik olabilir. Hakim ertelemeye ilişkin uygun süreyi tarafların sosyal ekonomik durumlarını ve menfaatlerini dikkate alarak hakkaniyete uygun bir şekilde tayin etmelidir⁴⁹⁵. Hakim, alacaklı eşin menfaatlerini gözeterek katılma alacağının ertelenen kısmının tamamının

hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir...” (Yarg. 2. HD., 2009/7339 E., 2009/11785 K., 17.06.2009 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁴⁸⁶ Aynı yönde görüş için bkz. (Zeytin 2021, 359; Altunkaya, 2019, 400; Şıpka, Özdoğan, 2020, 485). Aksi yönde, mirasçılar için de hemen ifa açısından ciddi güçlüklerin varlığı durumunda ertelene imkanından mirasçılarında yararlanması gerektiği görüşü için bkz. Sarı, 2007, 249.

⁴⁸⁷ Borçlu eş bu hususu her türlü delille ispat edebilir (Zeytin, 2021, 360).

⁴⁸⁸ Taleple bağıllık ilkesi gereği mahkemenin re’sen ertelemeye karar vermesi mümkün değildir (Altunkaya, 2019, 400).

⁴⁸⁹ Altunkaya, 2019, 400.

⁴⁹⁰ Altunkaya, 2019, 400; Zeytin, 2021, 358.

⁴⁹¹ Zeytin, 2021, 360; Sarı, 2007, 248.

⁴⁹² Altunkaya, 2019, 400; Şıpka, Özdoğan, 2020, 474; Kılıçoğlu, 2014, 151.

⁴⁹³ Zeytin, 2021, 360.

⁴⁹⁴ Şıpka, Özdoğan, 2020, 474; Altunkaya, 2019, 400.

⁴⁹⁵ Sarı, 2007, 249 vd.

ödenmesi için vade belirleyebileceği gibi⁴⁹⁶; taksitler halinde ödenmesine de karar verebilir⁴⁹⁷.

Ertelemeye karar verilmesi halinde faiz başlangıcı değişmez ve aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına faiz yürütülür⁴⁹⁸ (TMK m. 239/III).

4.3.4. Katılma Alacaklısına Güvence Verilmesi

TMK m. 239/III hükmü gereği katılma alacaklısı, erteleme durumuna özgü olarak faiz talebinde bulunabileceği gibi durum ve koşullar gerektiriyorsa ödeme konusunda kendisine güvence verilmesini de isteyebilir⁴⁹⁹. Bir başka ifade ile, TMK m. 239/II hükmü gereği erteleme kararı verilmesi durumunda katılma alacaklısının güvence verilmesini isteme hakkı bulunmaktadır⁵⁰⁰.

Güvenceye karar verilebilmesi için katılma alacaklısının talebi gerekir. Hakimin re'sen karar vermesi mümkün değildir⁵⁰¹. Tarafların tasfiyeden sonra güvence konusunda anlaşmaları durumunda taraf iradelerine öncelik tanınır. Ancak anlaşamamaları durumunda güvencenin konusu hakim tarafından belirlenir⁵⁰². Güvence rehin, kefalet, teminat mektubu gibi her türlü şekilde verilebilir⁵⁰³.

Ayrıca tarafların anlaşarak güvence talebinden feragat etmeleri mümkündür. Ancak güvence hakkından feragatin geçerli olabilmesi için tasfiyeden sonra yapılması gerekir⁵⁰⁴. Aksi takdirde feragatin geçersiz olduğu kabul edilmelidir.

⁴⁹⁶ Vadeden önce borçlu eş aleyhine icra takibi başlatılamaz. Borçlu eşin vade gelmeden ödeme yapması halinde, indirim isteme hakkına sahip değildir (Zeytin, 2021, 361).

⁴⁹⁷ Şıpka, Özdoğan, 2020, 474; Sarı, 2007, 250; Ateş, 2013, 189.

⁴⁹⁸ Zeytin, 2021, 361; Acar, 2021, 375; Altunkaya, 2019, 401; Aynı yönde, Yarg. 8. HD., 2011/218 E., 2011/4782 K., 03.10.2011 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>. Aksi yöndeki görüşe göre, faiz başlangıcının karar tarihi değil vade tarihi olması gerekir (Kılıçoğlu, 2014, 152; Şıpka, Özdoğan, 2020, 477).

⁴⁹⁹ Gülcan Sezgin, 2018, 44; Acar, 2021, 375.

⁵⁰⁰ Şıpka, Özdoğan, 2020, 478.

⁵⁰¹ Zeytin, 2021, 367; Şıpka, Özdoğan, 2020, 478; Altunkaya, 2019, 401.

⁵⁰² Şıpka, Özdoğan, 2020, 478; Altunkaya, 2019, 401.

⁵⁰³ Gençan, 2018, 1231; Altunkaya, 2019, 401; Zeytin, 2021, 367; Şıpka, Özdoğan, 2020, 478.

⁵⁰⁴ Altunkaya, 2019, 401; Şıpka, Özdoğan, 2020, 478; Zeytin, 2021, 367.

4.4. Katılma Alacağından Feragat Edilmesi

Eşlerin katılma alacağından tamamen veya kısmen feragat etmesi mümkündür⁵⁰⁵. Bu durumda feragat nedeniyle katılma alacağı talep edebilme imkânı bulunmamaktadır. Doğmamış bir haktan feragat edilemeyeceği için, feragatin geçerli olabilmesi için yasal mal rejimi sona erdikten sonra yapılması gerekmektedir⁵⁰⁶.

Feragatin adi yazılı bir belgede veya anlaşmalı boşanma protokolünde düzenlenmesi durumunda, bu belgenin boşanma davasının eki niteliğinde olması, mahkeme tarafından onaylanması ve boşanma davasının kesinleşmesi ile geçerli hale gelir⁵⁰⁷. Dolayısıyla yasal mal rejimi sona ermeden önce düzenlenen feragati içeren adi yazılı belge veya anlaşmalı boşanma protokolü, mahkeme tarafından

⁵⁰⁵ Demir, 2014, 265; Yıldırım, 2019, 247; Sarı, 2007, 236. Katılma alacağından feragat ilişkin yapılan mal rejimi sözleşmesinin hukuki niteliğinin sağlar arası hukuki işlem ya da ölüme bağlı tasarruf kapsamında değerlendirilmesi yönünde görüşler için bkz. Yıldırım, 2019, 248-251.

⁵⁰⁶ Şıpka, Özdoğan, 2020, 479; Altunkaya, 2019, 395; Yargıtay uygulaması da bu yöndedir, Yargıtay 8. HD. bir kararında şu ifadelerle yer vermiştir: “...Şu halde açılıp olumlu sonuçlanan ve kesinleşen bir boşanma kararı olmadıkça mal rejiminin tasfiyesi istenemez ve yapılamaz. Davacı açılan ilk boşanma davası ile birlikte aynı zamanda mal rejimi davasını da açmıştır. Daha sonra da yukarıda açıklandığı üzere her iki davadan feragat etmesiyle davanın feragat nedeniyle reddine karar verilmiştir. Söz konusu feragatin, mal rejimi bakımından hukuki sonuç doğuracak nitelikte olmadığı açıktır. Çünkü doğmayan haktan feragat söz konusu olamaz. Bu genel evrensel bir hukuk kuralı olup, uygulamada gözetilmektedir. TMK'nun kişiliğin korunması başlığını taşıyan 23. maddesinde; “kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez, kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz, yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılanması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddi ve manevi tazminat isteminde bulunulamaz” hükmüne yer verilmiştir. Bu hüküm başlığından da anlaşıldığı üzere hiç şüphesiz kişiliğin korunması ile ilgilidir. Ancak bunun dışında genel kural olarak uygulama olanağını bulan “doğmamış haktan feragat” ilkesi tüm Hukuk Dairelerince uygulanagelen bir olgudur. ... 23.05.1966 tarih ve 1966/3 E. 1966/5 sayılı Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kararı ile 2.Hukuk Dairesi'nin 07.01.1977 tarih 16 Esas, 49 Karar sayılı kararları da doğmayan haktan feragat ile ilgili olup, Yargıtay uygulamasının bu yönde olduğu sonucuna varılmıştır. Kaldı ki ilk boşanma davası, gerekçesi ne olursa olsun retle sonuçlanmış olup, zaten TMK'nun 225/2. ve 235/1. maddesi uyarınca mal rejiminin tasfiyesinin yapılamayacağı bir gerçektir. Boşanma davası ile birlikte açılan mal rejimi davasından feragat yukarıda açıklanan somut ve hukuki olgular karşısında geçerli bir hukuki sonuç doğuramayacağı Yargıtay uygulaması ile de kabul edilmiştir. Bu nedenle birinci davadan feragatin eldeki mal rejimi davasının sonucuna bir etkisinin olduğunu kabul etmek mümkün görülmemektedir. Yapılan açıklamalar karşısında “feragat” ancak yapıldığı dava ya da davalar için hukuki sonuç doğurabilmekte olup, eldeki davaya etkisi olmamaktadır. ... O halde iddia ve savunma doğrultusunda taraf delilleri toplanarak isteğin değerlendirilmesi, davanın nitelendirilmesi için belirtilen TMK'nun ilgili hükümleri gereğince gerekli araştırma ve incelemenin yapılması ile sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken feragatin davacıyı bağladığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş olması usul ve kanun ile açıklanan evrensel hukuk kuralına aykırıdır...” (Yarg. 8. HD., 2012/9614 E., 2013/4584 K., 28.03.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁵⁰⁷ Altunkaya, 2019, 395; Şıpka, Özdoğan, 2020, 480, 482.

onaylanmadıkça ve verilen karar kesinleşmedikçe taraflar arasındaki anlaşma hükümsüz hale gelerek feragatin geçersiz olduğu kabul edilir⁵⁰⁸.

Eşler, TMK m. 166/III kapsamında gerçekleştireceği anlaşmalı boşanma için hazırladıkları protokolde yasal mal rejimine ilişkin anlaşma yapmak zorunda değildir⁵⁰⁹. Eşler protokol ile yalnızca boşanma ve boşanmanın fer'ilerine (nafaka, maddi-manevi tazminat, velayet) ilişkin anlaşma yapabilirler. Bu durumda anlaşmalı boşanma davasının kesinleşmesinden sonra yasal mal rejiminin tasfiyesine ilişkin dava açabilirler.

Öte yandan eşlerin anlaşmalı boşanma protokolü ile yasal mal rejiminin tasfiyesini kararlaştırmaları da mümkündür. Bunun yanında protokolde yer almasa dahi daha sonra mahkemeye sunacakları beyan ile de katılma alacağından feragat söz konusu olabilir⁵¹⁰. Bu kapsamda anlaşmalı boşanma protokolü ile eşlerden biri veya her ikisi katılma alacağından kısmen veya tamamen feragat edebilir. Ancak protokolden eşlerin yasal mal rejiminin tasfiyesini de kararlaştırdıklarının ve feragat ettiklerinin duraksamaya yer vermeksizin açık ve kesin bir şekilde anlaşılması gerekmektedir⁵¹¹. Bu noktada yasal mal rejiminin tasfiye edildiğinin ve feragatin

⁵⁰⁸ Yargıtay kararına konu olan bir uyuşmazlıkta eşler mal rejiminin tasfiyesini ve feragati içeren boşanma protokolünü mahkemeye sunmuş, karşı taraf davaya cevap vererek boşanma protokolü gereği karar verilmesini talep etmiştir. Ancak daha sonra dava anlaşmalı boşanma davasından çekişmeli boşanma davasına dönmüş ve mahkemece protokol onaylanmamıştır. Söz konusu uyuşmazlıkta Yargıtay 8. HD. tarafından şu şekilde karar verilmiştir: "...Anlaşmalı boşanma koşulları oluşmadığından davaya devam edilip boşanmaya karar verildiğine ve boşanmanın mali hükümlerinin düzenlendiği boşanma protokolünün taraflarca mahkemeye verilmiş olmasına rağmen hakim tarafından uygun bulunup hüküm fıkrasında tasdik edilmeyen protokol hükümsüz kalmıştır. Açıklanan nedenlerle, mahkemece iddia ve savunma çerçevesinde taraf delillerinin toplanarak tartışılması ve tüm deliller değerlendirildikten sonra davalı erkeğin banka hesaplarındaki para yönünden davacının katılma alacağı talebinin esas hakkında olumlu olumsuz bir karar verilmesi gerekirken yanılığlı değerlendirmeye yazılı şekilde davanın reddine karar verilmiş olması doğru olmamıştır..." (Yarg. 8. HD., 2018/9159 E., 2019/9855 K., 05.11.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁵⁰⁹ Savaş Öztürk, 2022, 22; Şıpka, Özdoğan, 2020, 363. Dural, Öğüz, Gümüş'e göre tasfiye yapılmadan tarafların gerçek ekonomik durumları belli olmadığı için boşanmanın mali sonuçlarından olan maddi-manevi tazminat ve nafakaya ilişkin taleplerin hükme bağlanması mümkün olmamalıdır. Bu nedenle boşanmanın mali sonuçlarına karar verilebilmesi için mal rejiminin tasfiyesi zorunludur (Dural, Öğüz, Gümüş, 2020, 226-227).

⁵¹⁰ Şıpka, Özdoğan, 2020, 370-371.

⁵¹¹ Özdoğan, 2019, 186; Yargıtay'ın görüşü de bu yöndedir: "...tarafların boşanma protokolünde mal rejiminin tasfiyesine ilişkin düzenlemeler yapması suretiyle de tasfiye mümkündür. Bu konuda yasal bir engel bulunmamaktadır... Somut olayda; ... boşanma protokolünde "...Taraflar bunun dışında birbirlerinden herhangi bir ad altında bir maddi talepte bulunmayacaklardır. Taraflar bu tür haklarından şimdiden feragat etmektedirler..." şeklinde beyanda bulunmuşlar. 08.04.2013 tarihli yargılama oturumunda da, boşanma davasında davalı olan kadın davayı kabul ettiğini, boşanmanın mali sonuçlarında anlaştıklarını, tazminat talebinin olmadığını bildirmiş. Mahkemece, ... boşanmaya karar verilmiş ve hüküm temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir. Protokole yönelik yukarıdaki açıklamalar

açıkça anlaşılması yeterli olup, feragate konu alacakların (katılma alacağı, değer artış payı alacağı) veya malların tek tek yazılmasına gerek olmadan genel bir ifadenin kullanılması yeterlidir. Buna göre güncel Yargıtay kararlarında “herhangi bir mal talebim yoktur”, “aramızda mal paylaşımına ilişkin anlaşmazlık bulunmamaktadır” gibi ifadeleri feragat olarak kabul etmiştir⁵¹². Yargıtay uygulaması bu yönde olmakla birlikte kararların bazen oy çokluğuyla verildiği görülmektedir. Bu nedenle kanaatimizce, Yargıtay’ın görüş değişikliği ihtimaline karşı her halükarda protokolde feragate ilişkin düzenlemelerin alacak kalemlerinin tek tek yazılması ve feragatin açıkça belirtilmesinde fayda vardır.

4.5. Katılma Alacağının Hakim Kararıyla Azaltılması veya Ortadan Kaldırılması

Kanun koyucu, TMK m. 236/II hükmü ile zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde kusurlu eşin katılma alacağının hakim kararıyla azaltılabileceğini veya ortadan kaldırılabileceğini düzenlemiştir. Dolayısıyla hakime TMK m. 236/I hükmünü somut uyuşmazlık açısından uygulayıp uygulamama veya ne şekilde uygulayacağı hususunda takdir yetkisi tanınmıştır⁵¹³. Söz konusu yasal düzenleme, yalnızca katılma alacağına yöneliktir⁵¹⁴. Anılan hükme göre hakim bu yetkisini

ışığında boşanma davasında davalı olan kadının boşanmanın fer’ilerinden olan maddi, manevi tazminat vb. açıkça feragat ettiği sabit ise de, mal rejiminin tasfiyesine konu olan evlilik birliği içinde edinilen taşınır veya taşınmazlardan kaynaklanan haklarından ve ziynet talebinden feragat ettiği kabul edilemez. Anlaşmalı boşanma protokolünde mal rejiminin tasfiyesine ilişkin düzenlemelerin bulunması ve bu yöndeki anlaşmanın geçerli olabilmesi için düzenlemenin mal rejiminin tasfiyesine ilişkin olduğunun duraksamaya yer vermeyecek şekilde tek tek ve ismen sayılmak suretiyle açıkça belirlemiş olmaları gerekir. Uyuşmazlık konusu protokolün bu haliyle TMK 226 ve 226/1 maddesi uyarınca eşlerden birinin diğerinde bulunan ziynetlerin talebini ve mal rejiminin tasfiyesini de kapsamadığı görülmekte bulunan dava yönünden bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Hangi hususları içerdiği muğlak olan protokolün TMK’nun 166/3 maddesine uygunluğu kabul edilemeyeceğinden, davacının boşanma davasına ilişkin anlaşma protokolü ve yargılama oturumundaki beyanları esas alınarak aleyhine karar verilemez...” (Yarg. 8. HD., 2016/2660 E., 2018/12125 K., 03.05.2018 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁵¹² Şıpka, Özdoğan, 2020, 371-384; Özdoğan, 2019, 186.

⁵¹³ Badur, E. (2016). “Zina ve Hayata Kast Nedeniyle Boşanma Halinde Kusurlu Eşin Artık Değerdeki Payı”, *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 41.

⁵¹⁴ Aynı yönde, Yarg. 8 HD. bir kararında şu ifadelere yer vermiştir.: “...Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma halinde hakim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir (TMK m. 236/2). Yasa maddesinin kanunda düzenlendiği yer ve kenar başlığından açıkça anlaşılacağı gibi, zina ve hayata kast nedeniyle boşanma kararının eşin alacak talebine etkisi, edinilmiş mallara katılma rejimine (TMK m. 218-241) özgü ve sadece 'artık değere katılma alacağı' (TMK m. 236) için söz konusudur. Bir başka anlatımla, mal ayrılığı rejimindeki 'katkı payı alacağı' ve edinilmiş mallara katılma rejimindeki 'değer artış payı alacağı' TMK m. 227 için, TMK 236/2. maddesi uygulama alanı bulmaz. Diğer yandan, TMK m. 236/2 maddesindeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılması veya kaldırılmasına yönelik karar

kullanabilmesi için eşlerin zina (TMK m. 161) veya hayata kast (TMK m. 162) nedeniyle boşanmış olması ve katılma alacağı talep eden eşin kusurlu olması gerekir.

TMK m. 236/II hükmünde yer alan bu düzenleme, İsviçre Medeni Kanununun karşılayan maddesinde mevcut değildir⁵¹⁵. Bu hüküm, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun hazırlanması sürecinde komisyonlardan geçerken TBMM Adalet Komisyonunda bir takım komisyon üyelerinin önerisiyle Türk örf ve adetleri gözetilerek, zina yapan veya diğer eşin hayatına kast eden eşin katılma alacağının azaltılması veya ortadan kaldırılması amacıyla düzenlenmiştir⁵¹⁶. Kanun koyucu, söz konusu kusurlu davranışı ile boşanmaya neden olan eşin, yasal mal rejimi süresince edinilen malvarlığı üzerinde hak sahibi olmasını ya da diğer eş ile aynı oranda hak sahibi olmasını hakkaniyete uygun bulmamıştır⁵¹⁷. Ancak hükmün temel çıkış noktası esasen, zina yapan veya kocasının canına kast eden kadınların malvarlığında hak sahibi olmamalarını sağlamaktır⁵¹⁸. Zira özellikle kanunun yapılış dönemindeki aile ekonomisi dikkate alındığında evlilik süresince edinilen mallar çoğunlukla erkek eşe ait olmakta ve tasfiye sonunda takasın yapılması ile kadın eşin katılma alacağı bulunmaktadır⁵¹⁹. Dolayısıyla erkek eş zina yapsa veya karısının hayatına kast etse dahi hükmün katılma borçlusu erkek eş açısından bir önemi bulunmamaktadır. Bu nedenle hüküm her ne kadar iki cins için de kaleme alınmış olsa da pratikte zina yapan

verilebilmesi için öncelikle, davacının artık değere katılma alacağının yapılan incelemeyle sabit olması gerekir. Katılma alacağı olması halinde, hakimın mevcut delillere göre alacağı azaltma veya kaldırmaya yönelik takdirini kullanması söz konusu olabilecektir. Yukarda açıklanan yasal düzenleme, Dairemiz uygulaması ve açıklamalar göz önüne alındığında; Mahkemece yapılması gereken iş; öncelikle davacının alacağının "katkı payı", "değer artış payı" ve "artık değer'e katılma" alacağı olarak bunlardan hangisinin veya hangilerinin mevcut olduğunun araştırılması; "artık değere katılma alacağı"nın mevcut olması durumunda TMK.236/2 maddesinin uygulama yeri olabileceğinin gözetilmesi ve davacının talepleri de gözetilerek gerçekleştirilecek sonuca göre bir karar vermek olmalıdır..." (Yarg. 8. HD., 2014/12512 E., 2015/21469 K., 30.11.2015 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁵¹⁵ Zeytin, 2021, 327; Sarı, 2007, 229; Ateş, 2013, 187.

⁵¹⁶ Kılıçoğlu, 2014, 74; Şıpka, Ş. (2015). "Hakkaniyet Oranı" Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Boşanmanın, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminden Doğan Katılma Alacağına Etkisi (TMK.m.236/f.2)". Prof. Dr. Hasan Erman'a Armağan, İstanbul, 852; Sarı, 2007, 230. Ateş, bu düzenlemeyi hazmedemediğini, bu düzenlemenin kadınlara yönelik ve çağ dışı olduğunu belirterek, maddenin iptal edilmesi için Anayasa Mahkemesi'ne götürülmesi gerektiğini ileri sürmüştür (Ateş, 2013, 187-188). TMK m. 236/II hükmünün yasal mal rejiminin mantığı ve ruhuna aykırı olduğu yönünde görüş için bkz. (Kılıçoğlu, 146 vd.; Şıpka, Ş. (2015). "Hakkaniyet Oranı" Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Boşanmanın, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminden Doğan Katılma Alacağına Etkisi (TMK.m.236/f.2)", Prof. Dr. Hasan Erman'a Armağan, İstanbul, 853 vd.).

⁵¹⁷ Zeytin, 2021, 327..

⁵¹⁸ Badur, 2016, 41; Kılıçoğlu, 2014, 147.

⁵¹⁹ Kılıçoğlu, 2014, 147

veya kocasının canına kast eden kadınların katılma alacağını azaltma veya ortadan kaldırma amacına yöneliktir.

Yasal mal rejimi, eşlerin evlilik birliği içerisinde elde ettikleri malvarlığı değerlerini hayat ortaklığı ve kader birliği içerisinde kazandıkları kabulü ile emek karşılığında edindikleri mallara yaptıkları katkının karşılığının ödenmesini amaçlamaktadır. Ancak TMK m. 236/II hükmü yasal mal rejiminin amacı ve temel mantığı ile bağdaşmamaktadır⁵²⁰. Zira anılan düzenleme ile eşin söz konusu kusurlu davranışları sonucu yasal mal rejimi süresince harcadığı emeğin ve katkısının yok sayılması sonucunu doğurmaktadır⁵²¹. Bu nedenle hakimin takdir yetkisini kullanırken çekingen davranması ve kusurlu davranışı gerçekleştiren katılma alacaklısının emeğini ve katkısını dikkate alarak hükmü uygulamaması ya da ılımlı bir oranda indirmesi daha doğrudur⁵²².

Zina TMK m. 161 hükmünde ve hayata kast TMK m. 162 hükmünde düzenlenen mutlak özel boşanma sebeplerindendir. TMK m. 236/II hükmü gereği boşanma kararının zina veya hayata kast sebeplerinden birine dayanması gerekir. Başka bir ifade ile diğer eş zina yapmış veya eşinin hayatına kast etmiş ve bu husus ispatlanmış olsa dahi boşanma kararı TMK m. 166 gereği genel boşanma sebebinin gerçekleşmesi sebebiyle verilmiş ise; kusurlu eş aleyhine TMK m. 236/II hükmünün uygulanması mümkün değildir⁵²³.

Öte yandan aynı şekilde TMK m. 236/II hükmünün lafzına bakıldığında ölüm halinde uygulanması da mümkün değildir. Ancak doktrinde ağırlıklı görüş, TMK m. 181/II hükmünden hareketle, zina veya hayata kast sebeplerine dayanan boşanma davası sürerken eşin ölmesi durumunda, mirasçılar davaya devam ederek zina veya hayata kasta ilişkin kusur tespiti yaparsa; yasal mal rejimi ölüm ile sona ermiş

⁵²⁰ Şıpka, 2015, 854; Şeker, 2022, 66; Öztan, 2015, 534; Kaşak, F. E. (2020). “Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Artık Değerdeki Pay Oranının Azaltılması veya Kaldırılması (TMK m. 236/II)”, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 116.

⁵²¹ Öztan, 2015, 534; Şeker, 2022, 66; Şıpka, 2015, 854.

⁵²² Kaşak, 2020, 118; Kılıçoğlu, 2014, 148; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 248; Şıpka, 2015, 860.

⁵²³ Şıpka, 2015, 854-855; Acar, 2021, 370; Badur, 2016, 42; Kaşak, 2020, 119. Aynı yönde, Yargıtay da kararlarında bu hususu vurgulamaktadır: Yarg. 2. HD., 2010/11719 E., 2011/12472 K. 18.07.2011 T. (karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>); Yarg. 8. HD., 2012/9257 E., 2013/3112 K., 11.03.2013 T.; Yarg. 8. HD., 2013/3343 E., 2013/14712 K., 10.10.2013 T. (kararlar için bkz. Karamercan, 349).

olmasına rağmen TMK m. 236/II hükmünün uygulanması gerektiği yönündedir⁵²⁴. Bunun yanında doktrinde, eşin diğer eş öldürmesi sonucu yasal mal rejiminin ölüm ile sona ermesi durumunda da hükmün kıyasen uygulanması gerektiği savunulmaktadır⁵²⁵.

Zina yapan veya eşinin hayatına kast eden eşin katılma alacağı talepli dava açması durumunda hakimin TMK m. 236/II hükmünü uygulayıp uygulamama veya ne şekilde uygulayacağı hususunda somut durumun özelliğine bakarak TMK m. 4 hükmü gereği hukuka ve hakkaniyete uygun bir karar vermesi gerekmektedir⁵²⁶. Bu anlamda zina veya hayata kasta yönelik davranışın kaç defa yapıldığı, eşlerin ekonomik durumları, evlilik süresi, karşılıklı kusur durumları, edinilmiş malların hangi süreçte alındığı gibi hususlar araştırılarak karar verilmelidir⁵²⁷.

4.6. Katılma Alacağında Zamanaşımı

4.6.1. Katılma Alacağında Zamanaşımı Süresi

Türk Hukukunda katılma alacağının tabi olduğu zamanaşımı süresine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle katılma alacağının tabi olduğu zamanaşımı süresi, uzunca yıllar doktrinde ve yargı kararlarında tartışılmıştır⁵²⁸. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2013 yılında vermiş olduğu içtihadı birleştirme kararı ile Yargıtay Daireleri arasında birlik sağlanmış ise de, doktrinde bu konudaki görüş ayrılıkları devam etmekte ve çözüm önerileri sunulmaktadır.

Katılma alacağının zamanaşımı süresine ilişkin tartışmaların temeli; kanunda özel bir düzenleme yer almadığı için, katılma alacağının zamanaşımı süresi açısından

⁵²⁴ Badur, 2016, 46; Kılıçoğlu, 2014, 147; Acar, 2021, 371; Kaşak, 2020, 121-122. Aksi yönde, Şıpka ise, TMK m. 236/II hükmünün yalnızca zina veya hayata kast sebebine bağlı boşanma kararı verilmesi ve kesinleşmesi halinde uygulanabileceğini, TMK m. 181/2 hükmünün sağ kalan eşin mirasçılık hakkından yoksun bırakılmasına yönelik olduğunu, bu nedenle eşin (diğer eş tarafından öldürülmesi dışında) boşanma davası devam ederken ölmesi halinde TMK m. 236/II hükmünün uygulanamayacağı görüşündedir (Şıpka, 2015, 857-859); Aksi yönde bir diğer görüşe göre ise, zina veya hayata kast nedeniyle verilen bir boşanma kararı olmadıkça hükmün uygulanamayacağı, hükmün dar yorumlanması gerektiği, bu nedenle boşanma davası devam ederken eşin ölmesi durumunda katılma alacağının azatılması veya kaldırılmasının mümkün olmadığı savunulmaktadır (Öztan, 2015, 535; Şeker, 2022, 68; Gençcan, 2018, 1208).

⁵²⁵ Köroğlu, 2016, 234; Badur, 2016, 48; Kaşak, 2020, 122; Şıpka, 2015, 858-859; Bu durumda, TMK m. 2 hükmünün uygulanması yönünde bkz. Öztan, 2015, 535.

⁵²⁶ Hatta Kılıçoğlu'na göre hakim karar verirken TMK m. 236/II hükmünün kanuna koyulmasındaki gelişmeleri ve amacın da göz önünde bulundurulmalıdır (Kılıçoğlu, 148).

⁵²⁷ Şıpka, 2015, 860; Kaşak, 2020, 124; Badur, 2016, 51.

⁵²⁸ Şeker, 2022, 54; Şıpka, Özdoğan, 2020, 60; Kılıçoğlu, 2010, 1297; Acar, 2021, 384.

TMK m. 178 hükmünde yer alan bir yıllık sürenin mi yoksa TMK m. 146 hükmü gereği on yıllık genel zamanaşımı süresinin mi uygulanması gerektiği meselesinde toplanmaktadır⁵²⁹.

Doktrinde bir görüşe⁵³⁰ göre; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun ikinci bölümünde “V. Boşanmada tazminat ve nafaka” başlığı altında “5. Zamanaşımı” kenar başlığı ile düzenlenen TMK m. 178 hükmünde yer alan bir yıllık zamanaşımı süresi, katılma alacağına kıyasen uygulanmalıdır. Söz konusu görüşe göre, katılma alacağının doğması boşanmanın bir sonucudur. Bu hususta, yalnızca kanunun sistematüğinden hareket edilmemesi ile hükmün sözüne ve ruhuna önem verilmesi gerekmektedir. Öte yandan diğer görüşün savunduğu on yıllık genel zamanaşımı süresi ise oldukça uzun bir süre olup; on yıllık zamanaşımı süresinin kabul edilmesi tasfiye davalarının sonuçlanmasını zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda TMK m. 178 hükmü, TBK m. 146 hükmü karşısında özel hüküm olması ve mal rejiminin tasfiyesinin aile hukukunun bir parçası olması nedeniyle TMK m. 178 hükmünün katılma alacağı açısından da uygulanması daha uygundur. Bu nedenle evlilik ilişkisinden doğan taleplerin aynı zamanaşımına tabi tutulmasının daha doğru olacağı, TMK m. 178 hükmünün kıyas yasağı aşılarak genişletici yorum ile katılma alacağını kapsar nitelikte uygulanması gerekmektedir.

Doktrinde bir diğer görüşe⁵³¹ göre ise; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda katılma alacağının tabi olduğu zamanaşımı süresine ilişkin özel bir düzenleme olmadığı için TMK m. 5 hükmü yollamasıyla TBK m. 146 hükmünde yer alan on yıllık genel zamanaşımı süresinin uygulanması gerekmektedir. Zira TBK m. 146 hükmünde açıkça düzenlendiği üzere, kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on

⁵²⁹ Şıpka, Özdoğan, 2020, 60-61; Bağcı, 2019, 422.

⁵³⁰ Bağcı, 2019, 424-425; Akıncı, 2016, 189; Akbulut, 2018, 119; Özüğür, 2013, 85; Acar, bu görüşte olmakla birlikte ölüm halini ayırarak ölüm halinde on yıllık genel zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini savunmaktadır (Acar, 2021, 388-392); Acabey, mal rejiminin sona ermesi ve tasfiyesinin boşanmanın fer’i sonuçlarından olduğunu kabul ederek boşanma ve butlan durumlarında zamanaşımı açısından TMK m. 178 hükmünün uygulanması gerektiğini savunmaktadır (Acabey, 2020, 133-134); Gençcan, eşler arasında mal rejimi sözleşmesinin olmaması halinde bu süreyi kabul etmiştir, (Gençcan, 2018, 976 vd.).

⁵³¹ Zeytin, 2021, 397-402; Şeker, 2022, 54; Sarı, 2007, 252-252; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 247; Atlan, Yavuz, 2017, 529; Gençcan, 2018, 832; Helvacı, İ. (2010). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Boşanma Nedeniyle Sona Ermesi Halinde Artık Değere Katılma Nedeniyle Sona Ermesi Halinde Artık Değere Katılma Alacağının Tabi Olacağı Zamanaşımı Süresi Üzerine (İçtihadı Birleştirme Kararı Gerektiren Bir Durum)”, Prof. Dr. Rona SEROZAN’a Armağan, İstanbul, 975 vd.; Benzer yönde, Kılıçoğlu, 162.

yıllık zamanaşımına tabidir. Buna karşılık, diğer görüşün savunduğu bir yıllık zamanaşımı süresinin katılma alacağına uygulanması mümkün değildir. Zira TMK m. 178 hükmü kanunun boşanma kısmında yer almakta olup, aksinin kabulü kanunun sistematigine aykırıdır. TMK m. 178 hükmü, yalnızca boşanmanın fer'i niteliğindeki alacaklara (maddi-manevi tazminat, yoksulluk nafakası gibi) ilişkin olup, katılma alacağı ise boşanmanın fer'i olarak kabul edilmemektedir. Öte yandan yasal mal rejiminin yalnızca boşanma davasının açılmasıyla sona ermediği dikkate alındığında TMK m. 178 hükmündeki zamanaşımı düzenlemesinin katılma alacağına uygulanması söz konusu değildir. Dolayısıyla katılma alacağı bakımından TMK m. 178 hükmünde yer alan bir yıllık sürenin uygulanmasının mümkün olmadığı açık olup, on yıllık genel zamanaşımı süresinin uygulanması gerekmektedir.

Öte yandan doktrinde katılma alacağının tabi olduğu zamanaşımı açısından ileri sürülen görüşlerin her ikisinin de haklı olarak eleştirildiği yönler bulunmaktadır. Her iki görüş sahiplerinin yapmış olduğu eleştiriler de yerindedir. Türk hukukunda önemli bir yere sahip olan katılma alacağına ilişkin yasal düzenleme yapılarak özel bir zamanaşımı süresi belirlenmesi zorunludur. Bu kapsamda kanun koyucu tarafından doktrinde yer alan çözüm önerileri de dikkate alınarak bir yıldan uzun ancak on yıldan daha kısa bir zamanaşımı süresi öngörülmesi bir gerekliliktir⁵³².

Yargıtay uygulaması açısından ise, içtihadın birleştirilmesine ilişkin karar verilene kadar daireler arasında uygulama farklılıkları bulunmaktadır. Buna göre; Yargıtay 8. Hukuk Dairesi eski kararlarında bir yıllık zamanaşımı süresini esas alırken⁵³³, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi on yıllık zamanaşımı süresini kabul etmiştir⁵³⁴. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 17.04.2013 tarihli kararı ile nihai olarak, katılma alacağının TMK m. 178 hükmü gereği bir yıllık değil, TBK m. 146 hükmü gereği on

⁵³² Kılıçoğlu, 2010, 1297; Şıpka, Özdoğan, 2020, 62-63; Beş yıllık zamanaşımı süresi ve hatta hak düşürücü süre düzenlenebileceği yönünde bkz. Özdamar, Toker, Kayış, Yağcıoğlu, Akgün Toker, 2022, 146; Bir yıllık sürenin az olduğunu, on yıllık sürenin ise fazla olduğunu da belirterek iki veya üç yıllık bir zamanaşımı düzenlemesinin yapılması gerektiği yönünde bkz. (Acar, 2021, 393; Kılıçoğlu, 2014, 168); Alman hukukundaki gibi üç yıllık sürenin yasada öngörülmesi gerektiği yönünde bkz. Bağcı, 2019, 425.

⁵³³ Yarg. 8. HD., 2009/873 E., 2009/2671 K., 26.05.2009 T.; Yarg. 8. HD., 2009/982 E., 2009/2991 K., 09.06.2009 T. (kararlar için bkz. Helvacı, 971-973).

⁵³⁴ Yarg. 2. HD., 2006/9383 E., 2007/1228 K., 05.02.2007 T. (karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğuna karar vermiştir⁵³⁵. Bu nedenle uygulamada katılma alacağı açısından on yıllık zamanaşımı süresi kabul edilmektedir.

4.6.2. Katılma Alacağında Zamanaşımı Süresinin Başlangıcı

Doktrinde katılma alacağında zamanaşımı süresinin ne zaman başladığı hususunda, zamanaşımı süresinde olduğu gibi farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrindeki bir görüşe⁵³⁶ göre ise; katılma alacağına zamanaşımı süresi açısından TBK m. 146 hükmü uygulanacağından zamanaşımının başlangıcı, TBK m. 149 hükmü gereği katılma alacağının muaccel hale geldiği yani yasal mal rejiminin tasfiyesinin tamamlandığı tarihtir (TMK m. 233/III). Zira katılma alacağının miktarı bu tarihte belirlenmektedir. Katılma alacağının faiz başlangıcı açısından esas alınan TMK m. 293/III hükmü ile TMK m. 149 hükmünden yola çıkılarak katılma alacağının zamanaşımını yıllar süren tasfiye davasının karar tarihinden başlatmak zamanaşımını uygulanamaz hale getirmektedir⁵³⁷.

Doktrinde bir diğer görüşe⁵³⁸ göre, zamanaşımı süresinin başlangıcı, yasal mal rejiminin sona erme tarihidir. Ancak zamanaşımı açısından TBK m. 153/I/III hükmünde eşler açısından ayrık bir düzenlemeye yer verilmiştir. Anılan hükme göre evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur. Bu nedenle evlilik devam ederken yasal mal rejiminin sona ermesi halinde, katılma alacağına ilişkin zamanaşımı süresi işlemez. Bu durumda katılma alacağına ilişkin zamanaşımının işlemesi için evliliğin sona ermesi gerekmektedir⁵³⁹. Bu nedenle evlilik mahkeme kararı ile sona ermişse katılma alacağına ilişkin zamanaşımı süresi, evliliği sona erdiren mahkeme kararının kesinleştiği tarihte başlamaktadır.

⁵³⁵ YHGK, 2013/8-375 E., 2013/520 K., 17.04.2013 T. (karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁵³⁶ Sarı, 2007, 252; Şeker, 2022, 54; Acar, 2021, 387; Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 247.

⁵³⁷ Zeytin, 2021, 402-403.

⁵³⁸ Şıpka, Özdoğan, 2020, 63-64; Kılıçoğlu, 2010, 1295; Gençcan, 2018, 832; Eşlerin aralarında tasfiye yapmamaları durumunda yasal mal rejimin sona erdiği tarihten başlamalıdır (Zeytin, 2021, 402-403).

⁵³⁹ Acabey, 2020, 134; Acar, 2021, 386.

Dolayısıyla kanaatimizce, doktrinde ağırlıklı görüş ve Yargıtay uygulamasında da kabul edildiği gibi yasal mal rejiminin sona ermesi ile katılma alacağının zamanaşımı süresinin başladığını kabul etmek daha doğrudur⁵⁴⁰.

4.7. Katılma Alacağının Talebine İlişkin Usul Hükümleri

Tarafların tasfiye konusunda anlaşamamaları sonucu katılma alacağının tasfiye davasıyla talep edilmesi durumunda görevli mahkeme, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 4 hükmü gereği aile mahkemeleri veya ilgili kanunun m. 2 hükmü gereği bu sıfatla asliye hukuk mahkemeleridir. Yetkili mahkeme ise, TMK m. 214 hükmünde düzenlenmiştir.

Davanın türü Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminde (UYAP) “*Mal Rejiminden Kaynaklanan Davalar (Katılma Alacağı)*” olarak ifade edilir. Tasfiye davasında, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda düzenlenen tasarruf ilkesi (HMK m. 24), taraflarca getirilme ilkesi (HMK m. 25), taleple bağlılık ilkesi (HMK m. 26) ve harç yatırma zorunluluğuna (HMK m. 120) ilişkin usul hukuku kuralları uygulanmaktadır⁵⁴¹.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun üçüncü kısmında düzenlenen yazılı yargılama usulüne göre dava yürütülür. Bu nedenle taraflar iddia ve taleplerini süresi içerisinde verdikleri dava, cevap, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile ileri sürebilir. HMK m. 141 hükmü gereği tarafların, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe iddia veya savunmalarını genişletmeleri yahut değiştirmeleri mümkündür. İddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklı kalmak kaydıyla, dilekçelerin karşılıklı

⁵⁴⁰ Şıpka, Özdoğan, 2020, 63; Yargıtay uygulaması da aynı yöndedir: “...10 yıllık zamanaşımının başlaması konusunda duraksama söz konusudur. Ağırlıklı görüş eşler arasında mal rejiminin sona erdiği tarih olan boşanma davasının açıldığı tarih başlangıç süresi olarak kabul edilmektedir. Ne var ki 6098 sayılı TBK’nun 153/1-2. bendine göre “Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için zaman aşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur”. Kanunun bu açık hükmü gözetildiğinde başlangıç tarihi olan boşanma davasının açıldığı tarihte mal rejimi eşler arasında sona ermiş olsa bile zamanaşımı işlemeyeceğinden (duracağından) ve boşanma kararının kesinleştiği tarihe kadar da bu durma devam edeceğinden ancak boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren TBK’nun 146. maddesinde öngörülen zamanaşımı işlemeye başlayacaktır. Yani zamanaşımının başlangıç tarihinin saptanan bu olgu karşısında boşanma kararının kesinleştiği tarih olarak kabul edilmesi gerekir...” (Yarg. 8. HD. 2013/1526 E., 2014/12820 K., 19/06/2014 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁵⁴¹ Akçin, 2019, 156; Aynı yönde karar için bkz. Yarg. 8. HD., 2018/15523 E., 2019/3468 K., 01.04.2019 T. (karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>); Benzer yönde bkz. Özdoğan, 2019, 165-169.

verilmesinden sonra iddia veya savunma genişletilemez yahut değiştirilemez. Mahkemece re'sen araştırma yapılması söz konusu değildir. Taraflarca getirilme ilkesi gereği hâkim, iki taraftan birinin usulüne uygun şekilde söylemediği şeyi veya vakıaları kendiliğinden dikkate alamaz ve onları hatırlatabilecek davranışlarda dahi bulunamaz. Aynı zamanda hakim, kanunla belirtilen durumlar dışında, kendiliğinden delil toplayamaz. Bu nedenle katılma alacağı, tarafların iddia, savunma ve ispatları sonucunda belirlenir.

Mal rejiminin tasfiyesi anında mevcut olan mallar, mal rejimi davasının karar tarihindeki değeriyle tasfiyeye girdiği için⁵⁴² dava açıldığı tarihte alacağın değerinin bilinmesi imkânsızdır. Bu nedenle katılma alacağını konu edinen mal rejiminin tasfiyesi davaları, HMK m. 107/I hükmü kapsamında belirsiz alacak davası olarak açılır⁵⁴³.

Mahkemece deliller, tahkikat ve gerektiğinde alanında uzman bilirkişilerden bilirkişi raporu alınarak katılma alacağı belirlenir. Malvarlığının karar tarihinde değerinin belirlenmesi mümkün değil ise, karar tarihine en yakın tarihteki değeri dikkate alınarak katılma alacağı belirlenmelidir⁵⁴⁴. HMK m. 107/II hükmü gereği katılma alacağının miktarının tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini tam ve kesin olarak belirleyebilir. Tarafların tek taraflı veya usulüne uygun şekilde karşılıklı olarak açtıkları tasfiye davası sonucunda mahkemece edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi yapılarak alacak hakkı sahibi lehine katılma alacağına hükmedilir.

Tasfiye davasında şartları oluşmuş ise HMK m. 389/I hükmü gereği dava konusu malvarlıkları üzerine kesin hükme kadar ihtiyati tedbir konulması talep edilebilir. Böylelikle, devam eden yargılama boyunca, tarafların dava konusu ile ilgili olarak hukuki durumunda meydana gelebilecek zararlara karşı geçici koruma sağlanması söz

⁵⁴² Yargıtay da tasfiye tarihini karar tarihi olarak kabul etmektedir (bkz. Yarg. 8. HD., 2018/870 E., 2016/1924 K., 2018/19779 K., 05.12.2018 T.; Yarg. 8. HD., 2016/18502 E., 2018/19972 K., 10.12.2018 T.; kararlar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁵⁴³ Şıpka, Aktepe, 2014, 439 vd.; Şıpka, Özdoğan, 2020, 77; Gençcan, 2018, 904; Aynı yönde Yargıtay kararı için bkz. Yarg. 8. HD., 2014/19870 E., 2016/1924 K., 08.02.2016 T. (karar için bkz. İnternet: <https://www.karartek.com.tr>).

⁵⁴⁴ Dural, Ögüz, Gümüş, 2020, 243; Zeytin, 2019, 228-229; Şıpka, Özdoğan, 2020, 450; Sarı, 2007, 223; Yarg. 8 HD., 2019/5848 E., 2019/11381 K., 16.02.2019 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>.

konusudur. Mahkemece ihtiyati tedbir kararı verilirken davacının hak edebileceği toplam alacak miktarı ve faizi diğer bir ifadeyle davacının yaklaşık alacağı gözetilerek tedbir kararı verilmelidir⁵⁴⁵. Bu kapsamda ihtiyati tedbir kararı, tarafların karşılıklı hak ve menfaatlerini tehlikeye düşürecek nitelikte olmamalı ve muhtemel alacak ile ihtiyati tedbir talep edilen malvarlığının değeri orantılı olmalıdır.

⁵⁴⁵ Şıpka, Özdoğan, 2020, 82; Yarg. 8 HD., 2013/2526 E., 2013/6153 K., 29.04.2013 T., karar için bkz. İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr>.

5. SONUÇ

1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile Türk hukukuna İsviçre Hukuku'ndan büyük oranda aynen alınarak edinilmiş mallara katılma rejimi kazandırılmıştır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun kabulünden önce yürürlükte olan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi döneminde yasal mal rejimi olarak kabul edilen mal ayrılığı rejiminden, Türk hukukuna yeni kazandırılan bir rejimin yasal mal rejim olarak kabul edilmesi ile 2002'den önce evlenen eşler için iki başlı mal rejimi geçerli hale gelmiştir. Yürürlük Kanunu ile eşlere evliliklerinin başından itibaren edinilmiş mallara katılma rejimini geçerli kılma imkanı tanınmışsa da, toplumun konu hakkında bilgilendirilmemesi nedeniyle çoğu eş bu imkandan yararlanmamıştır. Öte yandan eşlerin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda sayılan seçimlik mal rejimlerinden birini seçmeleri imkânı da olmasına rağmen Türkiye'deki evli çiftlerin büyük bir çoğunluğu, başka bir mal rejimini seçmeyerek yasal mal rejimi içerisinde yaşamaktadır. Bu nedenle günümüzde yasal mal rejimi olarak kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin düzenlemeler büyük bir öneme sahiptir. Aynı zamanda edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin düzenlemelerin birçok aile birliği için önemi dikkate alındığında, yasal düzenlemelerin Türk toplum ve aile yapısına uygun olması da zaruridir. Ancak söz konusu rejime ilişkin düzenlemelerin İsviçre Hukuku'ndan kazandırıldığı dikkate alındığında rejim, İsviçre toplumuna özgüdür. Türk toplum yapısını ve sosyolojisini çoğu yönüyle yansıtmamaktadır. Yasalaşma döneminde Türk aile yapısı dikkate alındığı gerekçesiyle birkaç kanun maddesinde değişiklik veya ekleme yapılmışsa da yapılan değişiklik ve eklemeler yeterli değildir.

Edinilmiş mallara katılma rejimine özgü bir alacak olan katılma alacağı, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi sonucu doğan, eşe veya mirasçılara diğer eşe ait artık değer, kural olarak, yarısı üzerinde hak sahibi olma imkânı veren kanundan doğan bir alacaktır. Katılma alacağı, edinilmiş mallara katılma rejimi süresi içerisinde edinilen malların eşlerin hayat ortaklığı ve kader birliği ve işbölümü ile ortak katkı ile kazanıldığı esasına dayanmaktadır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre, katılma alacağının miktarı, her eşin edinilmiş mallarının toplam değerine yönelik olan artık değer hesaplanması ve katılma oranına uygulanması ile tespit edilmedir. Artık değer; edinilmiş malların, eklenecek değerlerin, edinilmiş mal lehine denkleştirme

miktarı ve değer artış payı alacağının toplam değerinden (aktiflerden); edinilmiş malların borçlarının, kişisel mal lehine denkleştirme miktarı ve değer artış payı borcunun toplam değerinin (pasiflerin) çıkarılması ile tespit edilir.

Artık değer her iki eş için de ayrı ayrı hesaplanmalı ve karşılıklı katılma alacağının tespit edilmesi durumunda alacaklar takas edilmelidir. Söz konusu takas kanuni olup, re'sen uygulanmalıdır. Ancak katılma alacağı, Yargıtay uygulamasında Türk toplum yapısı, usul hükümleri ve eşlerin tüm malvarlıklarının tespitinin güç olduğu gerekçesiyle kanun hükümleri ile bağdaşmayan şekilde belirlenmektedir. Buna göre, uygulamada katılma alacaklısı olan eşlerin veya mirasçıların uyuşmazlık konusu yaptığı malvarlıkları ile sınırlı olarak, her bir malvarlığı için ayrı talepte bulunmak koşuluyla ve re'sen takas yapılmadan katılma alacağı tespit edilmektedir. Yargıtay, kanun hükümleri ile bağdaşmayan kararları ile uygulamada Türk toplumuna özgü adeta yeni bir yasal düzenleme oluşturmuştur.

Katılma alacağının belirlenmesi için gereken tasfiyenin yapılabilmesi için edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi gerekir. Edinilmiş mallara katılma rejimi, kanunda sayılan, eşlerden birinin ölümü, eşlerin başka bir mal rejimi kabul etmesi, mahkemece evliliğin iptaline veya boşanmaya karar verilmesi, mahkeme tarafından mal ayrılığına geçilme kararı verilmesi hallerinde sona erer. Bunun dışında kanunda açıkça belirtilmeyen, ölüm karinesi ve gaiplik hallerinde de sona erer. Gaiplik durumunda edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi için ayrıca bir evliliğin feshi kararına ihtiyaç yoktur.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılırlar. Tasfiye, tasfiye anlaşması ile yapılmış ise tasfiye anı, anlaşmanın yapıldığı tarihtir. Ancak tarafların anlaşamaması sonucu tasfiyenin tasfiye davası açılması suretiyle mahkeme aracılığıyla yapılması da mümkündür. Bu durumda tasfiye anı, katılma alacağına ilişkin tasfiye davasının karar tarihidir. Bu kapsamda, malvarlıkları edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği andaki durumu gözetilerek karar tarihindeki değeriyle hesaba katılırlar. Karar tarihinde değerin belirlenmesi mümkün değil ise, karar tarihine en yakın tarihteki değeri dikkate alınmalıdır. Yasal mal rejiminde edinilmiş mallar ve kişisel mallar olmak üzere iki tür mal grubu bulunmaktadır. Edinilmiş mallar katılma alacağının kaynağını oluştururken, kişisel mallar katılma alacağının belirlenmesinde dikkate

alınmaz. Kişisel mallar, kanunda sınırlayıcı sayıda sayılmıştır. Edinilmiş mallar ise kanunda örnekleme yoluyla sayılmış olup, eşlerin yasal mal rejimi süresi içerisinde karşılığını vererek edindiği tüm malvarlığı değerleri edinilmiş mal olarak kabul edilir. Kişisel mallar ve edinilmiş mallar yasal mal rejiminin sona erdiği andaki durumlarına göre tespit edilir. Malvarlıklarının değeri, kural olarak sürüm değerine göre, istisnai olarak ise gelir değerine göre belirlenmektedir. Gelir değeri açısından tarımsal işletmenin özgülmesine ilişkin Türk Medeni Kanunu hükümleri yürürlükten kaldırıldığı için 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun hükümleri kıyas yoluyla uygulanmalıdır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun kabul aşamasında kanuna eklenen, temelinde kadına cezalandırma olarak getirilen eklemelerden biri olan zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde kusurlu eşin katılma alacağının azaltılabileceğini veya ortadan kaldırılabilceğini öngören düzenleme edinilmiş mallara katılma rejiminin temel mantığına aykırıdır. Eşlerin belki yıllarca süren emeğinin zina veya hayata kast edilmesi nedeniyle yok sayılması kanuna ve hakkaniyete aykırıdır. Kanunda zina veya hayata kast nedeniyle boşanılması durumunda katılma alacağının azaltılabileceği veya ortadan kaldırılabilceği düzenlenirken bir eşin diğer eşi öldürmesinin düzenlenmemiş olması eksikliklerdir.

Katılma alacağının tabi olduğu zamanaşımı süresi kanunda özel olarak düzenlenmemiştir. Türk hukukunda ciddi bir öneme sahip olan katılma alacağı için özel bir zamanaşımı süresinin öngörülmemesi büyük bir eksikliklerdir. Zamanaşımına ilişkin düzenleme olmaması nedeniyle yıllarca Yargıtay daireleri arasında farklı uygulamalar benimsenmiş ve doktrinde tartışmalara yol açmıştır. Güncel uygulamada ise yasal mal rejiminin sona ermesinden itibaren genel zamanaşımı süresi olan on yıllık zamanaşımı süresi uygulanmaktadır. Yasal düzenleme ile katılma alacağının üç yıl beş yıl gibi on yıldan çok daha bir kısa süre zamanaşımına tabi kılınması gerekmektedir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan yasal düzenlemeler Türk toplumun yapısı ve usul hükümleri büyük oranda dikkate alınmadan yürürlüğe koyulmuştur. Bu nedenle de Yargıtay'ın toplumu gözeterek geliştirdiği içtihatlar ve usul hükümleri dikkate alarak verdiği kararlar edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin kanun hükümleri ile bağdaşmamaktadır. Kanun koyucu tarafından uygulamadaki içtihatlar ve doktrin çalışmaları dikkate alınarak edinilmiş mallara

katılma rejimine ilişkin Türk toplum yapısı ve sosyolojisine uygun şekilde ve usul hükümleri de dikkate alınarak yeni bir yasal düzenleme yapılmasında fayda vardır.

KAYNAKLAR

- Acabey, M. B. (2020). *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, Ankara.
- Acar, F. (2021). *Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri Eşin Yasal Miras Payı*, Ankara.
- Akbulut, P. E. (2018). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar İle Kişisel Mallar Ayrımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akçin, F. (2019). “Mal Rejiminin Tasfiyesi Davalarında Yargıtay Uygulamaları”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I(1), 155-191.
- Akipek Öcal, Ş. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Sonra Erdiren Haller ve Sona Erme Anı”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 457- 484.
- Altunkaya, M. (2019). “Katılma Alacağının İfası”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I(1), 391-420.
- Ateş, T. (2013). *T.M.K. Edinilmiş (Kazanılmış) Mallara Katılma Rejimi*, Ankara.
- Atlan, H., ve Yavuz, E. (2017). “Bir Yargıtay Kararı Işığında; İmara Aykırı (Kaçak) Yapının Mal Rejiminin Tasfiyesinde Katılma Alacağına Konu Olması Sorunu”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19(Özel S.), 513-533.
- Aydın, R. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Müşterek Mülkiyete Tabi Malın Paylaşımı (TMK m. 226 f. 2)”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I(1), 263-280.
- Bağcı, Ö. (2019). “Edinilmiş Mallar Katılma Rejiminde Katılma Alacağının Borçlusu ve Zamanaşımı”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I(1), 421- 425.
- Baygın, C. (2019). “Değer Artış Payı Alacağı ile Katılma Alacağı Arasındaki İlişki”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I(1), 111-127.
- Dural, M., Ögüz, T., ve Gümüş, M. A. (2014). *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku*, İstanbul.
- Dural, M., ve Öz, T. (2015). *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku*, İstanbul.
- Eren, F. (2018). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Ankara.
- Eren, F. (2020). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara.
- Gençcan, Ö. U. (2018). *Mal Rejimleri Hukuku*, Ankara.
- Helvacı, İ. (2010). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Boşanma Nedeniyle Sona Ermesi Halinde Artık Değere Katılma Nedeniyle Sona Ermesi Halinde Artık Değere Katılma Alacağının Tabi Olacağı Zamanaşımı Süresi Üzerine (İçtihadı Birleştirme Kararı Gerektiren Bir Durum)”. *Prof. Dr. Rona SEROZAN'a Armağan*, C. 1, İstanbul, 969-980.

- İnternet: Demir, M. (2005). “Türk Medeni Kanunu’na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı”, *TBB Dergisi*, S. 61, 292-303. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2005-61-186>, E.T.: 02.01.2022.
- İnternet: Ertaş, Ş. (2014). “Eski Medeni Kanun Zamanında Evlenen Kişilerin Mal Rejimi Tasfiyesinde Bazı Hukuki Sorunlar”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15 (Özel S.), 915-932. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46930/588805>, 03.01.2022.
- İnternet: Savaş Öztürk, H. (2022). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T.: 20.08.2022.
- İnternet: Acabey, M. B. (2007). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları – İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9 (Özel S.), 491-534. (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46938/589000>, E.T.: 29.10.2022).
- İnternet: Akçaal, M. (2019). “Düğünde Takılan Ziynet Eşyasının İadesi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XIV (2), 265-301. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eruhfd/issue/50231/647810>, E.T.: 01.10.2022.
- İnternet: Akçaal, M. (2020). “Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı ve Bunun Mirasın Tasfiyesine Etkisi”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 231-247. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iauhfd/issue/60481/821207>, E.T.: 01.03.2022.
- İnternet: Akıncı, Ş. (2016). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Karşılaşılan Bazı Meseleler ve Çözüm Önerileri”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (3), 161-186. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/36500/333722>, E.T.: 30.10.2021.
- İnternet: Aydos, O.S. (2016). “Eşlerin Geçmişe Etkili Mal Rejimi Sözleşmesi Yapabilmesi (4722 sayılı Kanun m. 10/III)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (3), 383-393. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/36500/333753>, E.T.: 02.01.2022.
- İnternet: Badur, E. (2016). “Zina ve Hayata Kast Nedeniyle Boşanma Halinde Kusurlu Eşin Artık Değerdeki Payı”, *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 39-63. <http://earsiv.cankaya.edu.tr:8080/xmlui/handle/20.500.12416/3944>, E.T.: 01.04.2022
- İnternet: Demir, Ş. (2014). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değerin Hesaplanması ve Paylaştırılması”, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 1, 247-269. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398147>, E.T.: 02.01.2022.

- İnternet: Demircioğlu, H. R. (2015). “Aile Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun Uygulanabilirliği”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 23, 45-84. <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0020322&lng=0>, E.T.: 01.09.2022.
- İnternet: Demirel Hazan, H. (2018). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. <https://acikerisim.iku.edu.tr/bitstream/handle/11413/6412/Hilal%20Demirel%20Hazan%20YLTez.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, E.T.: 03.01.2022.
- İnternet: Genç Arıdemir, A. (2018). “Eşlerden Birinin Üçüncü Kişiyle Yaptığı Muvazaalı İşlemlerin Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine İlişkin TMK md. 229 Hükmü Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 76 (2), 443-480. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ihm/issue/44579/553304>, E.T.: 03.02.2022.
- İnternet: Gülcan, Sezgin, G. (2018). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale. <https://acikerisim.kku.edu.tr:8443/xmlui/bitstream/handle/20.500.12587/14302/532109.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, E.T.: 03.02.2022.
- İnternet: Güvenç, Ö., Yazıcı, A. N. M. (2021). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sözleşmeyle Başka Bir Mal Rejiminin Kabulü ile Sona Ermesi Halinde Artık Değere Katılma Esasını Değiştiren Anlaşmaların Geçerliliği”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (4), 125-169. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahbvuhfd/issue/65702/1018670>, E.T.: 20.08.2022.
- İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T.: 11.10.2021-10.11.2022.
- İnternet: <https://www.kararara.com/>, E.T.: 11.10.2021-10.04.2022.
- İnternet: Kartal, B. (2019). “6537 Sayılı Kanun ile 5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu’na Getirilen Değişikliklerin Medenî Usûl Hukuku Bakımından İncelenmesi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27 (3), 845-884. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/suhfd/issue/50889/621655>, E.T.: 03.01.2022.
- İnternet: Kaşak, F. E. (2020). “Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Artık Değerdeki Pay Oranının Azaltılması veya Kaldırılması (TMK m. 236/II)”, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 111-130. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbuhfd/issue/54976/687564?publisher=1802%3B>, E.T.: 10.04.2022.
- İnternet: Kılıç, S. (2017). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Malvarlığı Değerleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/69155/sema_kilic_tez.pdf?sequence=1, E.T.: 03.02.2022.

- İnternet: Kılınç, A. N., Kılınç A. (2019). “Mehrin Türk Pozitif Hukuku Açısından Yeniden Değerlendirilmesi Gerekliği”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 103-118.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuhfd/issue/42534/497061>, E.T.: 08.09.2022.
- İnternet: Nebioğlu Öner, Ş. (2020). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Aile Konutunun Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XXIV (1), 169-218.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahbvuhfd/issue/52192/682787>, E.T.: 17.03.2022.
- İnternet: Şahan, G. (2018). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme (TMK. md. 230)”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 71-99.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/eruhfd/issue/37046/425527>, E.T.: 02.01.2022.
- İnternet: Topbaşoğlu Kolman, M.. (2017). *Katkı Payı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T.: 03.10.2022.
- İnternet: Uyumaz, A., Erdoğan, K. (2015). “Aile Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Alternatif Çözüm Yolları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 119-169.
<chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2016/02/ALPER-UYUMAZ-KEMAL-ERDO%20C4%9EAN.pdf>, E.T.: 03.09.2022.
- İnternet: Yenice Ceylan, Ö. (2018). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eklenecek Değerler”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, S. 2, 213-243.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ybuhukuk/issue/38898/454445>, E.T.: 12.01.2022.
- İnternet: Yıldız, M. B. (2018). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
<https://acikerisim.iku.edu.tr/bitstream/handle/11413/4543/Mustafa%20Batuhan%20Yildiz.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 04.01.2022.
- İnternet: Zeytin, Z. (2011). “Yasal Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (36), 299-317.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6150/82604>, E.T.: 03.02.2022.
- İnternet: Zorlu, S. (2021). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Ekleme Konusu Olan Değerler (TMK m. 229) ve Yargıtay Uygulaması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 695-723.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduhfd/issue/67384/1015077>, E.T.: 12.01.2022.
- Karamercan, F. (2014). *Katkı - Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, Ankara.
- Keskin, D. (2016). *Objektif Manevi Zarar Teorisi Açısından Manevi Tazminat*, Ankara.
- Kılıçoğlu, A. M. (2010). “Katılma Alacağına Zamanaşımı”. *Prof. Dr. Fırat ÖZTAN’a Armağan*, Ankara, 1289-1299.

- Kılıçoğlu, A. M. (2014). *Katkı - Katılma Alacağı (Bilirkişi Raporları, Yargıtay İçtihatları, Tablolar)*, Ankara.
- Köroğlu, E. (2016). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m. 225)”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XI(1), 229-251.
- Meral, N. (2019). “Bölge Adliye Mahkemesi Uygulamasında Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 111-127.
- Okur, S. (2016). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağını Borçlu Eşten veya Borçlu Eşin Mirasçılarında Tahsil Edemeyen Katılma Alacaklısı Eşin TMK M. 241’e Göre Üçüncü Kişilere Karşı Dava Hakkı”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1), 147-199.
- Özdamar, D., Toker, A. G., Kayış, F., Yağcıoğlu, B., ve Toker, A. T. (2022). *Yasal Mal Rejimi (Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi) ve Tasfiyesi*, Ankara.
- Özdemir, H. (2019). “Türkiye’de Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I(1), 73-109.
- Özdoğan, A. (2019). “Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Yargıtay Uygulamaları”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I(1), 163-191.
- Öztan, B. (2006). *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, Ankara.
- Öztaş, İ. (2011). “Katılma Alacağının Üçüncü Kişiden Talep Edilmesi”. *Legal Hukuk Dergisi*, 9(98), 553-580.
- Özüğür, A. İ. (2013). *Mal Rejimleri*, Ankara.
- Sarı, S. (2007). *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, İstanbul.
- Sirmen, L. (2021). *Eşya Hukuku*, Ankara.
- Şeker, M. (2022). *Bilimsel Çalışmalar ve Güncel Yargıtay Kararlarıyla Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Bağlantılı Konular*, İstanbul.
- Şıpka, Ş. (2015). “”Hakkaniyet Oranı” Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Boşanmanın, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminden Doğan Katılma Alacağına Etkisi (TMK.m.236/f.2)”. *Prof. Dr. Hasan Erman’a Armağan*, İstanbul, 851-860.
- Şıpka, Ş. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde, Eklenecek Değerler (TMK.m.229)”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 129-147.
- Şıpka, Ş., ve Aktepe Artık, S. (2014). “Katılma Alacağı Davası Belirsiz Alacak Davası Olarak Açılabilir Mi?”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16 (Özel S.), 431-458.
- Şıpka, Ş., ve Özdoğan, A. (2020). *Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları*, İstanbul.
- Yıldırım, A. (2014). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara.

- Yıldırım, M. F. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ile Miras Hukuku Arasındaki İlişki”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 237-261.
- Zevkliler, A., ve Gökyayla K. E. (2018). *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Ankara.
- Zeytin, Z. (2019). “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Sürüm, Gelir ve Hakkaniyet Değerleri ile Yargıtay Uygulaması”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum Dergisi*, I (1), 359-406.
- Zeytin, Z. (2021). *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ŞAHİN, Seda Emine

Uyruğu : T.C.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Devam ediyor
Lisans	Anadolu Üniversitesi	2018
Lisans	Gazi Üniversitesi	2017
Lise	Ankara Türk Telekom Sosyal Bilimler Lisesi	2013

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2018-	Ankara	Avukat

Yabancı Dil

İngilizce

